

Poesis internațional

Septembrie 2012

Poesis internațional

Director

Dumitru Păcuraru

Redactor-șef

Claudiu Komartin

Redactori

Ion Mureșan

Felix Nicolau

Radu Vancu

Balázs F. Attila

Redactori corespondenți

Octavian Soviany

Chris Tanasescu

Răzvan Țupa

Rita Chirian

Andrei Dósa

Vlad Pojoga

Ilyes Ildikó

Prezentare artistică

Oana Mirabela Păcuraru

Secretar de redacție

Maria Adriana Zaharia

Tehnoredactor

Alina Rodica Creț

Fotografie

Tadao Shibata

Iuliu Ignat

Alfredo Alcazar

Colegiul director

Dumitru Păcuraru

George Vulturescu

Ilie Sălceanu

Veres István

Ioan Nistor

Editor

Centrul Multicultural Poesis

Redacția și administrația

Strada Mircea cel Bătrân nr. 15

Satu Mare cod 440012

Telefon: 0261-767300

Fax: 0261-767301

Pe copertă

Herta Müller

Revista Poesis

Director

George Vulturescu

Tehnoredactare

Tatiana Vaida

Foto

Ionică Moldovan

Revista Poesis este membră a

Asociației Publicațiilor Literare
și Editurilor din România (APLER)

și a Asociației Revistelor

și Publicațiilor din Europa (ARPE)

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Revista poate fi cumpărată din lanțurile de librării
Librarium, Humanitas și Cărturești

e-mail: poesisinternational@yahoo.com

Revista poate fi accesată online pe www.informatia-zilei.ro
și pe www.poesisinternational.com

Nimic despre Ministrul Culturii

Dumitru Păcuraru

Printre multe obiceiuri proaste pe care mi le-am făcut de-a lungul timpului ca publicist este și acela de a scrie despre fiecare ministru al culturii. Lista lor este destul de lungă. Mai mult sau mai puțin controversați, pricepuți sau nu, de un singur lucru putem fi siguri: niciunui dintre ei nu i se va ridica statuie în fața ministerului. Este, totuși, posibil, ca vreodată, cândva, vreunei străzi să i se dea numele vreunui dintre ei. Sau poate unei case de cultură, unui cămin cultural sătesc, dacă acestea vor reveni la modă. Cităm din memorie, deci alandala, câteva nume de foști miniștri: Ion Caramitru, Răzvan Teodorescu, Mona Muscă, Adrian Iorgulescu, Teodor Paleologu, Kelemen Hunor, Mircea Diaconu și ultimul pe listă, dar și cel din urmă ca prestanță intelectuală, Puiu Hașotti.

Despre fiecare în parte, eu, ca și alți comentatori, am avut câte ceva de spus. Faima actorului Ion Caramitru a fost depășită doar de popularitatea revoluționarului cu același nume. A sprijinit în timpul mandatului său cu precădere teatrele, însă rămâne în istorie ca unul dintre proștii administratori ai culturii ce și-au bătut joc de moștenirea lui Brâncuși. Răzvan Teodorescu a fost mai degrabă un fel de consultant la minister, ca la Teleenciclopedia de sâmbătă seara. Mona Muscă, Mircea Diaconu s-au dovedit incompatibili, ambii liberali plecând înainte de soroc. Iorgulescu a pariat doar pe muzică. Kelemen Hunor nu a fost acceptat pentru că era maghiar. Cu bunele și cu relele, așa cum spuneam, despre fiecare se putea scrie ceva. Dar ce să scrii despre Puiu Hașotti? De unde să-l iei? Ce să-i reproșezi? Că nu este incompatibil ca Mircea Diaconu? Că nu iscă un scandal precum cel legat de Coloana de la Târgu Jiu? Că nu este fost colaborator al Securității, ca Mona Muscă? Că nu aleargă cu șlițul desfăcut și cu prohabul în mână după funcționarele de la minister, ca răposatul Petre Sălcudeanu?

Ministrului Culturii i s-ar putea reproșa, totuși, că nu merge pe la șezătoarele de la televiziuni așa cum făcea pe vremea când era doar om politic. Legenda spune că la el în casă s-ar fi făcut înțelegerea dintre PNL și Traian Băsescu. Și tot acolo ar fi fost botezată Alianța Dreptate și Adevăr. Se întâmpla prin 2004, deci acum o sută de cicluri politice. De atunci au trecut multe ape murdare pe Dâmbovița, au căzut guverne, s-au făcut și s-au desfăcut alianțe și cumetrii.

Dar iarăși ne întoarcem și spunem, desigur contrazicându-ne: dacă este adevărat că la el acasă s-a parafat înțelegerea dintre capii celor două partide, PNL și PD, înseamnă că omul are o minte speculativă, că este capabil să pună bazele unor mari construcții. Aducându-i la aceeași masă, în timpul guvernării autoritare, cu accente totalitariste, a lui Adrian Năstase, pe liberalii de dreapta conduși atunci de Theodor Stolojan, și pe democrații din PD-ul, pe atunci de stânga, conduși de Traian Băsescu, un animal politic în devenire, înseamnă că Puiu Hașotti nu este un oarecare. Cum se zice la școală despre elevii leneși, poate, dar nu vrea.

Până la urmă, numele lui Puiu Hașotti se va adăuga lungii liste a celor care au condus Ministerul Culturii în ultimii 22 de ani. Dacă acest minister s-ar desființa mâine, primul cap de pod ar fi Andrei Pleșu, cel ce prin 1990 da aprobări pentru repartizarea hârtiei de ziar, iar ultimul, ar fi, evident, Puiu Hașotti. Așa cum ar spune Ion Mureșan, ironia sorții nu doarme.

Fondul Emoțional Internațional

Radu Vancu

Zece numere de „Poesis Internațional” (dacă-l includem și pe cel de față). Adică peste o mie de pagini de poezie, în vreo douăzeci de limbi. Iată, în limbajul sec al statisticii, bilanțul eforturilor noastre din ultimii doi ani și jumătate. În aceste zece trimestre, „Poesis Internațional” a ramasat practic în paginile sale cam tot atâta poezie câtă au publicat toate editurile care contează la un loc. Și vorbim aici în primul rând de poezie străină contemporană, adică exact capitolul la care traducerile autohtone, altfel foarte vivace în domeniul prozei, stau cel mai deficitar.

Însă, ca toate imponderabilele esențiale, și poezia (care, pentru noi, e chiar Imponderabila Esențială) trece de domeniul statisticii. Subsecvent, portanța unei reviste de poezie trece dincolo de numărul poemelor și al poezilor publicați într-însa. Pentru ca o publicație să se poată numi „revistă”, iar nu „antologie de poezie”, să spunem, e nevoie de un spirit anume care s-o însuflețească și să-i facă paginile vibratile. Pentru mine, certitudinea că „Poesis Internațional” a reușit asta a venit, pe lângă aprecierea unor cititori români de top la a căror părere țin mult, din câteva reacții entuziaste ale unor scriitori străini altfel suficient de blazați pentru a nu se entuziasma ușor. Poate că cel mai bun exemplu în acest sens e acela al poetului german Gerhard Falkner, unul dintre liderii generației lui, foarte vizibil și la nivel european – ajunge să spun că e unul dintre invitații-fanion ai Festivalului Internațional de Literatură de la Berlin de anul acesta (și un fel de *keynote speaker* al acestuia, dacă înțeleg bine). Ei bine, după ce a primit exemplarul din „Poesis Internațional” cu versiunea românească a poemelor lui, Falkner mi-a scris un mail realmente inflammat, declarând revista nu doar *impressive*, ci de-a dreptul *magnificent*. Și, ca orice neamț care se respectă, nici Falkner nu e cătuși de puțin genul de om care să umble ușor la superlative.

Adunând în jurul revistei noastre, precum pilitura în jurul magnetului, atâtea minunate poeme în atâtea minunate limbi, nu poți să nu te întrebi de unde vine toată energia asta translingvistică a poeziei. Într-o frază celebră din *Să fie binecuvântați*, extraordinarele lui memorii de centenar contemporan cu toată literatura mare de la suprarealiști încoace (e de altfel primul om care a scris o *Istorie a suprarealismului* – și încă în 1945!), Maurice Nadeau spune că poezia e pentru lumea a treia, acolo unde revoluțiile mai sunt încă nu doar necesare, ci și posibile. Nadeau vorbește în cel mai denotativ sens cu putință, subînțelege adică „lumea a treia” în înțelesul social-politic exact al termenului, după cum „revoluția” în discuție nu e absolut deloc una metaforică. Nu țin să-l contrazic, se poate face poezie puternică având drept subiect lumea a treia – îmi vine în minte un poem amplu absolut extraordinar al mexicancei Cristina Rivera-Garza intitulat chiar „Tercer mundo”, „Lumea a treia” (probabil nu degeaba poeta și prozatoarea Rivera-Garza e unul dintre scriitorii favoriți ai lui Carlos Fuentes). Însă înțelesul strict denotativ al frazei lui Nadeau mi se pare prea limitativ, și aș ține să nuanțez cumva fraza lui.

Aș spune așadar că, într-o altfel de înțelegere a poeziei, și prospera Suedie a anarhistului mainstream Johannes Anyuru, și zbuciumatul El Salvador al anarhistului martir Roque Dalton sunt deopotrivă lumea a treia – pentru că poezia nu reacționează atât la subdezvoltarea economică, de fapt, cât mai ales la subdezvoltarea emoțională. Și, din punctul ăsta de vedere, toată planeta tinde să devină o lume a treia. Allan Bloom constata, în *The closing of the American mind*, că excluderea umanioarelor din curriculumul liceal și universitar îi transformă pe americani (și, de fapt, ne transformă pe toți) într-un soi de maimuți hipertehnologizate, de umanoizi lipsiți de limbajul intersubiectivității. Adică de barbari hi-tech. Or, asta e una dintre misiunile fundamentale ale poeziei – re tehnologizarea noastră sentimentală. Înțeleasă astfel, poezia tinde să devină pentru fragilizatele noastre rezerve de emoție echivalentul a ceea ce este Fondul Monetar Internațional pentru finanțe. Iar „Poesis Internațional”, putem mărturisii deschis asta după zece apariții, este unul dintre documentele interne referențiale ale acestui Fond Emoțional Internațional. Iar dacă FMI-ul mai dă greș, FEL-ul nu ratează niciodată: recuperează întotdeauna umanitatea din cei care au mai păstrat-o. Mai pe șleau, poezia face din noi oameni. Și nu dă greș niciodată.

Ca de atâtea ori

Nu le pot vorbi despre nici unul din lucrurile care mă îngrozesc
acestor oameni de treabă
care-ți împărtășesc la nevoie concluziile lor despre viață.

Ei știi mai bine întotdeauna,
sunt siguri pe ei
și cred cu tărie în toate lucrurile greșite.

Eu unul nu știu nimic.
N-am învățat nimic.
Încerc să rezist.

Să mă trezesc din somn recunoscător
pentru lumina jucăușă și aerul mângâios.

Nu știi cui, nu voi ști niciodată.

Am încercat să înțeleg oamenii,
am cunoscut vuietul marilor orașe.

Am privit printr-un microscop milioane
de celule haotice înnebunite de radiații.

S-a întâmplat ca de atâtea ori după victorie:
a urmat o lungă și amară înfrângere.

Spiritul a redevenit un lux.

Unii dintre noi au înnebunit.

Alții au ținut cu dinții de mințile lor.

Cei mai mulți s-au transformat în cimpanzei hyper-tech
și au preluat controlul pentru o sută de ani.

E târziu cam pentru orice, inclusiv pentru poezie
acum când utopia a ajuns să fie ceva rușinos.

Zestrea ta de aur, Mariana Marin – și soarele ca o rană
împroșcând perdelețele trase în grabă
peste geamul de la care te-ai aruncat.

Claudiu Komartin

Sherman Alexie

Sherman Alexie (n. 1966) este un poet, prozator și scenarist american de origine amerindiană. S-a născut în Rezervația Indiană Spokane din statul Washington, pe care a părăsit-o pentru a-și continua studiile, mai întâi la liceul din Reardan, iar apoi la Washington State University, unde l-a întâlnit pe scriitorul Alex Kuo. A debutat în 1992 cu volumul de poezie și proză *The Business of Fancydancing: Stories and Poems*, urmat de volume de poezie (printre care *First Indian on the Moon*, 1993; *The Summer of Black Widows*, 1996; *Face*, 2009), proză scurtă și romane (*Reservation Blues*, 1995; *Indian Killer*, 1997; *The Absolutely True Diary of a Part-Time Indian*, 2007). A primit numeroase premii, iar cărțile sale au fost traduse în franceză, suedeză, cehă, ebraică, neerlandeză, finlandeză, japoneză, maghiară, persană, swahili, punjabi și tamil.

Aș fura cai

Pentru Kari

pentru tine, dacă ar mai fi rămas vreunul,
î-aș da o duzină dintre cei mai buni
tatălui tău, mecanicul auto
din orașelul în care te-ai născut

și unde el va muri cândva pe înserat.
Mi-e frică de mâinile lui, care au
reparat mult mai multe părțile
din lumea asta decât o voi face eu vreodată.

Aș semna tratate pentru tine, aș lua
fiecare promisiune ca pe-o ultimă minciună, ca pe-un punct
din care noi o să refuzăm împreună ce-i bine.

Ne-aș înveli în pături vechi,
aș ține fiecare boală lipită de pielea noastră.

Turiști

1. James Dean

merge acum peste tot. Îi e frică de mașinile rapide
și a mers atât de departe încât a ajuns,
dintr-o dată, în rezervație, în căutarea
femeii indiene a visurilor sale.
Vrea o femeie indiană care ar putea fi confundată
cu Natalie Wood. Vrea o femeie indiană
care arată ca acea Natalie Wood
care a fost răpită de indieni
în filmul clasic al lui John Ford, „The Searchers“.
James Dean vrea să salveze o frumusețe.
Încă mai poartă geaca aia roșie,
știi tu care. E de culoarea focului dintr-un powwow.
James Dean n-a văzut niciodată
un powwow, dar se aruncă în el, dansând
ca un nebun, ca un clovn păgân.
James Dean nu se poate abține.
Dansează pași greșiți. Își smulge
părul din cap. Cântă melodiile alea sălbatice
și nu-i pasă. Dansatorii indieni se opresc
și fac ochii mari, ca și când James Dean ar fi fost
prevestirea unei furtuni, ca și când ar fi fost vremea rea.
Dar el dansează în continuare, se ciocnește de un om
și desprinde o pană de vultur.
Pana cade, tobele se opresc.
Ăsta e felul de tăcere
care îi sperie pe bărbații albi. James Dean
se uită în jos la pană
și știe că ceva nu a mers cum trebuie.
Se uită la fețele indienilor.
Vrea ca ei să termine cântecul.

2. Janis Joplin

stă lângă tomatul de muzică din Taverna Powwow,
povestind cu câțiva indieni beți
despre mântuire. Le promite, fiecăruia dintre ei,
că poate nimeri numărul
cântecului care le va salva viața.
Are nevoie doar de niște monede, o bere
și adevăratele lor povești. Indienii
sunt legați de tradițiile lor așa cum doar indienii beți pot fi
și nu cred în autobiografie,
așa că o mint pe Janis Joplin despre viețile lor.
Un indian e astronaut, altul l-a omorât pe JFK,
iar al treilea a jucat titular
la New York Yankees. Janis Joplin știe
că indienii mint. E-o femeie deșteaptă,
dar ascultă oricum, alege câte un cântec pentru fiecare
și îl fredonează fals.

3. Marilyn Monroe

conduce către rezervație. Obosită și înghețată,
le roagă pe femeile indiene să o ajute.
Marilyn nu poate să explice de ce are nevoie
dar femeile indiene văd urmele de ace
de pe mâinile ei și o duc în coliba transpirației,
unde fiecare femeie, tânără sau bătrână, se dezbracă
și își lasă hainele în urmă
când pătrunde în coliba întunecată.
Rugăciunile lui Marilyn pot sau nu să fie ascultate aici,
dar femeile indiene au grijă de ele.
Pietrele calde sunt stropite cu apă rece
și coliba se umple de abur. Nu există alt loc ca ăsta.
Marilyn e timidă la început, fiind conștientă de
corpul și fața ei, de căldura sufocantă, de setea ei
și de corpurile brune care o încercuiesc.
Dar femeile indiene nu fac ochii mari. E întuneric
înăuntrul colibei. Pietrele calde strălucesc
iar cântecele încep. Marilyn n-a mai auzit niciodată
cântecele astea, dar cântă cu ei.
Marilyn nu e indiană, Marilyn nu va fi niciodată indiană
dar femeile indiene cântă despre curajul ei.
Femeile indiene cântă în sănătatea ei.
Femeile indiene cântă pentru Marilyn.
La sfârșit, e la fel de goală ca toată lumea.

Cum să scrii Marele Roman Amerindian

Toți indienii trebuie să aibă trăsături tragice: nasuri, ochi și brațe tragice.
Mâinile și degetele lor trebuie să fie tragice când se întind după mâncarea tragică.

Eroul trebuie să fie o corcitură, jumătate alb, jumătate indian, preferabil
dintr-o populație nomadă. Ar fi bine să plângă singur. Asta e obligatoriu.

Dacă eroul e o femeie indiană, ea e frumoasă. Trebuie să fie zveltă și îndrăgostită de un bărbat alb. Dar dacă iubește un indian

atunci el trebuie să fie o corcitură, preferabil dintr-o populație nomadă. Dacă femeia indiană iubește un bărbat alb, atunci el trebuie să fie atât de alb

încât să putem vedea venele albastre curgându-i prin corp ca râurile. Când femeia indiană se strecoară afară din rochie, bărbatul alb își pierde răsuflarea

în fața frumuseții nemărginite a pielii ei brune. Ar trebui să fie asemănată cu natura: dealuri maronii, munți, văi fertile, iarbă proaspătă, vânt și apă limpede.

Dacă e asemănată cu apa măloasă trebuie oricum să aibă vreun secret. Indienii au tot timpul secrete care ies la iveală încet și prudent.

Chiar și așa, secretele indienilor pot fi destăinuite dintr-o dată, ca o furtună. Bărbații indieni, desigur, sunt vijelii. Ei ar trebui să distrugă viața

oricărei femei albe care alege să-i iubească. Toate femeile albe iubesc bărbați indieni. Așa se întâmplă tot timpul. Femeile albe simulează dezgustul

față de sălbaticul în blugi și tricou, dar în secret îl doresc cu ardoare. Femeile albe visează la corcitură indiană din populațiile nomade.

Bărbații indieni sunt cai, cu miros feroce și pregătiți de luptă. Când bărbatul indian se desface la pantaloni, femeia albă ar trebui să se gândească la ceva pământos.

Trebuie să existe o crimă, o sinucidere, o tentativă de viol. Ar fi bine să se consume alcool. Mașinile trebuie să fie conduse cu viteză.

Indienii trebuie să aibă halucinații. Albii pot avea aceleași halucinații dacă sunt îndrăgostiți de indieni. Dacă o persoană albă iubește una indiană,

atunci persoana albă e indiană prin asociere. Albii trebuie să țină un indian în adâncurile lor. Acești indieni dinăuntru sunt corcitură,

bineînțeles, și fac parte dintr-o populație nomadă. Dacă indianul dinăuntru e bărbat, atunci el trebuie să fie un războinic, mai ales dacă e într-un bărbat alb.

Dacă indianul dinăuntru e o femeie, atunci ea trebuie să fie o vindecătoare, mai ales dacă e într-o femeie albă. Uneori apar complicații.

Un bărbat indian poate fi ascuns într-o femeie albă. O femeie indiană poate fi ascunsă într-un bărbat alb. În aceste cazuri rare,

fiecare e o corcitură bătându-se să afle mai multe despre propria-i civilizație nomadă. Trebuie să fie mântuire, desigur, și trebuie să fie iertate păcatele.

Pentru asta avem nevoie de copii. Un copil alb și un copil indian, de sex neimportant, ar trebui să-și exprime afecțiunea într-un mod nevinovat.

În Marele Roman Amerindian, când o să fie, în sfârșit, scris, toți albi vor fi indieni și toți indienii vor fi fantome.

Powwow-ul sfârșitului lumii

Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac după ce o femeie indiană își va sprijini umărul pe Marele Baraj Coulee și îl va doborî. Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac după ce valurile vor sparge toate barajele înșirate de-a lungul râului de la Marele Coulee încolo. Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac după ce valurile își vor găsi drumul către gura de vărsare a râului Columbia în Pacific și vor mări nivelul oceanului. Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac după ce prima picătură a valurilor va fi înghițită de somonul ăla care așteaptă în Pacific. Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac după ce somonul ăla o să înoate împotriva cursului, prin gura de vărsare a Columbiei și după aia prin orașele inundate, barajele sparte și reactoarele abandonate din Hanford. Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac după ce somonul ăla va înota prin gura de vărsare a râului Spokane în Columbia, și după aia împotriva cursului, până când va ajunge pe un mal secret din rezervație, unde eu aștept singur. Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac după ce somonul ăla va sări în aerul nopții, deasupra apei, va azvârli un fulger în tufișul de la picioarele mele aprinzând focul care îi va chema acasă pe toți indienii pierduți. Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac după ce noi, indienii, ne vom strânge în jurul focului, lângă somonul ăla, care trebuie să ne spună trei povești până la răsărit: o poveste ne va învăța cum să ne rugăm; altă poveste ne va face să râdem ore în șir; a treia poveste ne va da un motiv să dansăm. Mulți dintre voi îmi spun că trebuie să iert și așa o să fac, când o să dansez cu tribul meu în powwow-ul sfârșitului lumii.

Pe Amtrak din Boston în New York City

Femeia albă care stă vizavi de mine pe culoar zice: „Uită-te, uită-te la toată istoria, casa de pe dealul ăla are mai mult de două sute de ani“ în timp ce arată către geamul din spatele meu

înspre ce a auzit de la alții. Eu am învățat ceva mai mult decât mă așteptam despre istoria americană în cele câteva zile petrecute în est și mult mai puțin decât ar trebui să știm cu toții despre poveștile tribale

a căror arhitectură e cu 15.000 de ani mai bătrână decât colțurile casei de pe deal transformată în muzeu. „Lacul Walden“, întreabă femeia din tren, „Ai văzut Lacul Walden?“

și nu am o inimă îndeajuns de crudă ca să o rupă pe a ei zicându-i că sunt cinci Lacuri Walden în rezervația mea din vest și cel puțin încă o sută în jurul Spokane,

orașul pe care mă prefac că îl numesc casa mea. „Ascultă“, puteam să-i fi spus. „Mă doare-n cot

de Walden. Știu că indienii erau povești vii
în jurul iazului ăluia înainte ca bunicii lui Walden să se fi născut

și înainte ca bunicii bunicilor lui să se fi născut.
M-am săturat să aud și că pulă ăla de Don Henley a salvat-o,
pentru că e redundant. Dacă frații și surorile și mamele și tații
lui Don Henley nu ar fi venit aici, în primul rând,

nu ar mai fi fost nevoie să fie salvat nimic.“
Dar n-am scos un cuvânt despre Lacul Walden
pentru că femeia zâmbea atât de mult și părea încântată
așa că m-am gândit să-i aduc un suc de portocale

dintr-o rulotă comercială. Eu respect strămoșii
de orice culoare. Tot ce am făcut a fost să-mi mănânc
sendvișul fără gust, să-mi beau doza de Diet Pepsi
și să dau din cap ori de câte ori femeia îmi împărtășea

încă o bucățică din istoria țării ei,
în timp ce eu, ca toți indienii de când
a început războiul ăsta, mi-am făcut planuri
cu ce aveam să fac și să zic data viitoare când

unul dintre inamici o să creadă că sunt de-al lor.

Evoluție

Buffalo Bill își deschide o casă de amanet în rezervație,
chiar vizavi de magazinul de spirtoase
și ține deschis 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână

și indienii vin în fugă cu bijuterii,
televizoare, un video, o haină din piele de căprioară
pe care Inez Muse a terminat-o în 12 ani. Buffalo Bill

strânge tot ce au indienii de dat, ține fiecare
obiect catalogat și îl pune în depozit. Indienii
își amanetează mâinile, lăsându-și degetele în urmă, își amanetează

scheletele căzând neîncetat din piele,
iar când ultimul indian a amanetat totul
în afară de inimă, Buffalo Bill îi dă pe ea douăzeci de dolari

închide casa de amanet, pune alt semn peste ăla vechi,
numește locul MUZEUL CIVILIZAȚIILOR AMERINDIENE
și le cere indienilor 5 dolari de om ca să intre.

traducere în limba română
de Vlad Pojoga

Eu și Superman

Am învățat să citesc dintr-o carte de benzi desenate cu Superman. Destul de simplu, bănuiesc. Nu-mi aduc aminte exact ce benzi desenate cu Superman am citit, nu-mi aduc aminte nici măcar cu cine se lupta în numărul ăla. Nu-mi aduc aminte acțiunea și nici cum au ajuns benzile desenate la mine. Îmi aduc aminte asta: aveam 3 ani, eram un băiat indian Spokane trăind cu familia lui în Rezervația de Indieni Spokane din Washingtonul de Est. După multe standarde, eram săraci, dar unul dintre părinții mei reușea, din când în când, să-și găsească ici-colo un job cu salariu minim pe economie, lucru care ne ridica în rangurile clasei mijlocii, după standardele rezervației. Trăiam cu o combinație de salarii neregulate, speranță, frică și ajutoarele pentru săraci de la guvern.

Tatăl meu, unul dintre puținii indieni care au mers la școala catolică din proprie inițiativă, a fost un cititor avid de romane western, de thrillere cu spioni, de romane polițiste, de povești cu gangsteri, de biografii ale baschetbaliștilor și de orice altceva reușea să găsească. Își cumpăra cărțile cu un dolar de la Casa de Amanet a lui Dutch, de la Goodwill, de la Salvation Army și de la Value Village. Când avea ceva bani în plus, cumpăra și romane noi de la supermarket-uri, chioșcuri de cartier și magazine de cadouri din spitale. Casa noastră era plină de cărți. Aveam teancuri de cărți îngrămădite în baie, în dormitoare și în bucătărie. Într-un moment de energie creativă generată de șomaj, taică-meu a făcut câteva rafturi și le-a umplut destul de repede cu o combinație haotică de cărți despre asasinarea lui Kennedy, despre Watergate, despre Războiul din Vietnam și întreaga serie a romanelor western Apache. Taică-meu iubea cărțile, și pentru că-mi iubeam tatăl cu un devotament dureros, m-am decis să iubesc și eu cărțile.

Îmi amintesc cum țineam în mână cărțile tatălui meu încă dinainte de a învăța să citesc. Cuvintele îmi erau străine, dar, chiar și așa, îmi aduc aminte foarte bine momentul în care am înțeles, pentru prima oară, cu o claritate stranie, scopul unui paragraf. Nu aveam vocabularul necesar pentru a folosi termenul „paragraf”, dar am înțeles că un paragraf e un areal plin de cuvinte. Cuvintele dintr-un paragraf lucrează împreună pentru a atinge un scop comun. Au un motiv

clar pentru care sunt în același areal. Ideea asta mă încânta. Am început să gândesc totul în paragrafe. Rezervația noastră era un mic paragraf din Statele Unite. Casa familiei mele era un paragraf, altul decât paragraful familiei LeBret din nord, al familiei Ford din sud și al Școlii Tribale din vest. Înăuntrul casei noastre, fiecare membru al familiei exista sub forma unui paragraf, chiar dacă eram, în continuare, legați între noi prin genetică și prin momentele trăite împreună. Acum, folosind logica asta, văd familia mea ca un eseu cu șapte paragrafe: mama, tata, fratele meu mai mare, sora mea decedată, surorile mele mai mici, gemenele, și frățiorul nostru adoptat.

Cam tot atunci când vedeam lumea în paragrafe, am pus mâna și pe cartea aia de benzi desenate cu Superman. Fiecare chenar, cu desenul, dialogul și narațiunea lui, era un paragraf tridimensional. Într-unul dintre chenare, Superman sparge o ușă. Costumul lui e roșu, albastru și galben. Ușa maro se sfărâmă în zeci de bucățele. Mă uit la descrierea de deasupra desenului. Nu pot citi cuvintele, dar presupun că scrie: „Superman sparge ușa”. Tare, mă prefac că citesc cuvintele și zic: „Superman sparge ușa”. Din gura lui Superman ies, plutind, niște cuvinte. Dialog. Pentru că sparge ușa, presupun că zice: „Sparg ușa”. Încă o dată, mă prefac că citesc cuvintele și zic, cu voce tare: „Sparg ușa”. Așa am învățat eu să citesc.

Asta poate fi, în sine ea, o poveste interesantă. Un puști indian învață singur să citească la o vârstă fragedă și avansează foarte repede. Citește *Fruitele mâniei* la grădiniță, când ceilalți copii dau lupte grele cu *Dick și Jane*. Dacă ar fi fost orice altceva în afara unui copil indian care trăiește în rezervație, poate că ar fi fost numit un fenomen. Dar e un copil indian care trăiește în rezervație, așa că e doar o ciudățenie. Crește și devine un bărbat care vorbește adesea despre copilăria lui la persoana a treia, ca și când asta ar atenua, cumva, durerea, și l-ar face să pară modest.

Un indian deștept e o persoană periculoasă, temută și ridiculizată aproape tot timpul atât de indieni, cât și de non-indieni. Mă băteam cu colegii mei de clasă aproape în fiecare zi. Ei vroiau ca eu să tac când profesoara non-indiană cerea răspunsuri, voluntari, ajutor. Eram copii indieni, ar fi trebuit să fim proști. Mulți dintre noi se ridicau la înălțimea alșteptărilor în clasă, dar totul lua o întorsătură ciudată când ieșeam

de acolo. Nu erau în stare să citească cele mai simple cuvinte la școală, dar știau pe de rost versurile câtorva zeci de cântece de powwow. Erau monosilabici în fața profesoarei lor non-indiene, dar erau în stare să spună povești și glume complicate la masa de seară. Își plecau capetele, ascultători, dacă un adult non-indian ar fi zis ceva, dar se luau, imediat, la trântă, cu bătașul indian cu zece ani mai mare ca ei. Fiind copii indieni, ar fi trebuit să dăm greș în lumea non-indiană. Cei care dădeau greș erau apreciați și celebrați de ceilalți indieni, iar non-indienii le ofereau cantitatea potrivită de milă.

Eu am refuzat să dau greș. Eu eram deștept. Eu eram arogant. Eu eram norocos. Eu citeam până noaptea târziu, până când de-abia îmi mai puteam ține ochii deschiși. Citeam în pauze, în timpul prânzului și în cele câteva minute care îmi rămâneau după ce terminam ce aveam de făcut în clasă. Citeam în mașină, când familia mea mergea la powwow-uri și la meciuri de baschet. În malluri, dădeam o fugă la librărie și citeam părțile și paragrafe din cât mai multe cărți. Citeam cărțile pe care le aducea taică-meu de la casa de amanet și de la magazinele second. Citeam cărțile pe care le împrumutam de la bibliotecă. Citeam cutiile de cereale. Citeam ziarele. Citeam anunțurile de pe zidurile școlii, ale clinicii, ale officilor tribale, ale poștei. Citeam corespondența aruncată la gunoi. Citeam manuale auto. Citeam reviste. Citeam orice avea cuvinte și paragrafe. Citeam în aceeași măsură cu entuziasm și disperare. Iubeam cărțile alea, dar știam și că iubirea are un singur scop. Încercam să-mi salvez viața.

Cu toate cărțile pe care le-am citit, încă sunt surprins că am devenit scriitor. Trebuia să fiu pediatru.

Acum scriu romane, proză scurtă și poeme. Merg în vizită la școli și le predau copiilor indieni *creative writing*. În toți anii petrecuți de mine în sistemul școlar al rezervației, nimeni nu m-a învățat cum să scriu poezie, proză scurtă sau roman. Cu siguranță nu m-a învățat nimeni că indienii scriu poezii, proze scurte și romane. Scrisul era ceva peste puterea indienilor. Nu-mi aduc aminte ca vreun profesor să fie invitat în rezervație niciodată. Sigur veneau profesori în vizită și atunci. Cine erau? Unde sunt acum? Există? Merg în școli cât de des pot. Copiii indieni umplu până la refuz clasele. Mulți dintre ei scriu și ei poeme, proze scurte și romane. Mi-au citit cărțile. Au citit multe alte cărți. Se uită la mine cu ochi sclipitori și admirație arogantă. Încearcă să-și salveze viețile. Dar tot acolo sunt și copiii indieni taciturni, care s-au dat deja bătuți, care stau în rândurile din spate și care mă ignoră cu o precizie teatrală. Au paginile caietelor goale. Nu au nici creion, nici pix. Se uită pe geam. Refuză și rezistă. „Cărți”, le spun. „Cărți”, zic. Mă arunc cu toată greutatea în ușile lor. Ușile rezistă. Sunt deștept. Sunt arogant. Sunt norocos. Încerc să ne salvez viețile.

**traducere în limba română
de Vlad Pojoga**

„Citeam orice avea cuvinte și paragrafe. Citeam în aceeași măsură cu entuziasm și disperare. Iubeam cărțile alea, dar știam și că iubirea are un singur scop. Încercam să-mi salvez viața.”

Sherman Alexie

Ileana Mălăncioiu

---

foto: Cato Lein

„Reactualizând vechile credințe ale lumii noastre țărănești, Ileana Mălăncioiu a izbutit să plăsmuiască (...) un regat al umbrelor și al sufletelor neliniștite. Fiecare nou volum a fost încă un pas spre atingerea unei unice performanțe: crearea primei noastre mitologii a morții. Pentru această extraordinară tentativă de retrăire a unor experiențe similare cu acelea ale marilor asceți vizionari ai Evului Mediu – producători de vedenii, Ileana Mălăncioiu se numără printre cei câțiva mari poeți pe care i-au ivit vremurile întunecate și tulburi ale Evului Mediu comunist.”

Eugen Negrici

Pact

Mă-nțelesesem bine cu călăul,
 execuția trebuia să aibă loc în zori
 și fiindcă mergeam fără împotrivire
 urma să fie aduse și flori.

Mai urma, fără-ndoială, să nu se știe
 întrucât eram vinovată
 fiindcă fusesem de acord să mor
 înainte de-a fi condamnată.

Ca să simt durerea cât mai puțin
 își ascuțise toată ziua cuțitele
 și le trecea prin foc în fața mea
 ca atunci când înjunghia vitele.

Apoi fiindcă nu putuse dormi,
 pentru orice fel de-ntâmplare,
 se pregătise să-mi țină tot el
 o cuvântare.

În zori s-a apropiat tremurând tot,
 ținea în mâini buchetul pregătit,
 ia florile, mi-a spus, am uitat să aduc cuțitele
 dar o să fie totuși ca și cum ai murit.

Pact

I had come to a perfect understanding with the executioner
 the ordeal was to take place in the small hours
 and because I was going without offering resistance
 there would also be flowers.

Besides the thing of course was not to be known
 considering the fact that I had been found guilty we said
 because I had agree to die
 before the sentence was read.

So that I should suffer the least pain
 all day he had whetted his knives
 and was passing them through the fire before me
 just like when he was about to take some oxen's lives.

Then, because he could not sleep a wink
 for whatever was to be
 he himself had undertaken
 to make a speech which was to be delivered to me.

At dawn he came along trembling in every limb
 in his hands he held the nosegay neatly tied
 take these flowers, he said, I forgot to bring my knives
 but it will be as if you had died.

Translated by Dan Duțescu

Radu Andriescu

Radu Andriescu (n. 1962) este lector universitar la Catedra de Limba și Literatura Engleză a Universității „Al. I. Cuza” din Iași și autorul unui volum de eseuri, *Paralelisme și influențe culturale în lirica română actuală* (2005). A făcut parte din gruparea Club 8, publicând în volumele colective *Club 8. poetry* (2001, volum editat și tradus în engleză de Radu Andriescu și Adam J. Sorkin), *oZone friendly* (2002), *hat jemand etwas gefragt* (2003) și *Cartea roz a comunismului* (2004). Debutul său cu volumul *Oglinda la zid* (1992, Premiul Poesis pentru debut) a fost urmat de *Ușa din spate* (1994), *Sfârșitul drumului, începutul călătoriei* (1998, Premiul pentru poezie al Asociației Scriitorilor din Iași), *Eu și câțiva prieteni* (2000), *Punțile Stalinskaya* (2004), *Pădurea metalurgică* (2008) și antologia *Metalurgic* (2010). În 2007 a publicat *The Catalan Within*, tradusă în limba engleză împreună cu Adam J. Sorkin, iar doi ani mai târziu o selecție de poeme în volumul *Memory Glyphs* (Twisted Spoon Press, 2009), în care mai sunt prezenți Cristian Popescu și Iustin Panța. În ultimii ani, poezia sa a fost inclusă în antologiile *New European Poets* (Graywolf Press, 2008) și *The Vanishing Point That Whistles* (Talisman House, 2011).

“ Se spune(a) că poeții sunt aeriți. Radu Andriescu este un pământean, dar nu mai puțin un poet: el îi recunoaște micile noastre planete o forță de atracție jupiteriană. Îi inventează o astfel de forță – corespondent necesar greutateii lăuntrice proprii – pentru ca desprinderea să nu eșueze în tumbă grotescă: « Trebuie să scrii! Ai talent! Se vede! / Ce dracu se vede? Amărăciunea se vede? / Ea se vede? O simți? Arde? / Te perpeleşte? ». Probabil că poezia lui Radu Andriescu pornește din impulsul de a învinge inerția acestei amărăciuni. Este și el un Domn Amărăciune, sastisit însă de ceremonial și înscenare.”

O. Nimigean

“ Această formă de poezie, cu un receptor particular, precis, amintește de conceptul lui Frank O'Hara, personismul, care presupunea adresarea directă, intimă chiar, prin intermediul discursului liric. Risc o ipoteză: unii autori douămiiști ar fi putut împrumuta procedeul prin intermediul cărților lui Radu Andriescu; Dan Sociu este unul dintre ei, iar, prin intermediul său, probabil și alții au fost contaminați. Ceea ce astăzi a devenit practica curentă, taciturnul poet ieșean a fumat de multișor. (...) Un anumit biografism de bună conduită, dublat de o confesiune ce se cere relativizată prin prozaizare dau nota acestei poezii (...).”

Bogdan Crețu

“ Maleabilă, lipsită de restricțiile formale impuse de necesitățile efectului și de parcimonia diplomatică a discursului, poezia lui Radu Andriescu își speculează propria locvacitate. Abundentă pâna la exces, ea nu se cere împuștinată, trunchiată, ci – paradoxal – crezută pe cuvânt, ca o mărturie.”

Cosmin Ciotloș

“ Toți poeții ar trebui să-și iubească orașul la fel de mult cum iubește Radu Andriescu Iașul. Risc o serie de comparații: așa cum Joyce a scris doar despre Dublin, așa cum Faulkner a inventat ținutul mitic Yoknapatawpha, Andriescu scrie despre orașul său colinar. Dacă poți ajunge în inima orașului tău, poți ajunge în inima oricărui oraș din lumea asta. « Iar inima: pentru ea, / ca pentru orice nod, trebuie să fie o sabie. »”

Andrei Dósa

Oglinda la zid – I

„E prima dată când scriu la cinci dimineața“
e o introducere cu care mă simt tentat să comit un fals literar.
Cei care mă cunosc știu că aș fi prea leneș, pentru așa ceva.
Punerea la zid a oglinzii
e o altă formulă magică după care se ascund treburi mărunte.
Lucrurile stau cam așa.
Chinuit de o acnee juvenilă de proporții colosale,
despre care nu mi-a făcut niciodată plăcere să vorbesc,
darmite să scriu,
de mă întreb cum rămâne cu efectul catartic și liniștitor și tranchilizant...
Eram, pe scurt, extrem de urât
și mă îndrăgosteam de toate gonzele de care se îndrăgostea și care
îl îndrăgeau pe prietenul meu cel mai bun de atunci.
Din ciudă, evident.
De aici, fobia mea la oglinzi.
Zău că habar n-am ce mi-a venit să scriu toate prostiile
astea, dar dacă tot am început.
Fobie la oglinzi și la toate aparatele din lume
care înregistrează imaginea.
Cuvintele, cum se știe, sunt mai iertătoare.
Poți să faci ce vrei, cu ele.

Oglinda la zid – II

Nu s-ar cuveni să se deducă de aici că scrisul era alifia
pentru rănilor mele sentimentale.
Două poezii de dragoste am scris – ba trei –
în viața mea, toate în stil brumarian.
Cea mai nenorocită dintre ele, cea mai puțin motivată,
mi-a atras bunăvoința maestrului, care mi-a zis așa la interurban,
când eram la mare:
(cam așa): du-te la meșterul Vasile de la Casa Scriitorilor
și spune-i că vii din partea mea.
Deviez. Deviez de la subiect. Oglinda la zid.
La Cluj, în blocul unui prieten de-al meu,
una din figurile cele mai pitorești ale locului,
care sare de la cafeneaua Arizona cu umbrela, cu mai mult sau
mai puțin succes și care aduce perfect
a menestrel medieval
de prin Ardeal, cred,
am spart o oglindă de aproape două sute de lei.
Așa mi s-a povestit,
după o zi cum puțin am trăit de atunci în orașul meu
colinar.
Am să mi-o amintesc toată viața pentru că

Oglinda la zid – III

mi-am uitat atunci basca mea franceză, mare, sub care eram
un boem desăvârșit, cu plete pe cînste,
într-o vilă destul de bine aranjată, sub Belvedere,
unde am fost luat drept ceea ce nu eram și ceea ce
n-am idee să fi fost vreodată. Ați vrea să știți ce,
dar nu-i greu de ghicit.
Sau mai știți, mulți îngeri fractalici acoperă cerul
cu toate bunătățile lui.
Și asta din cauza unei irezistibile pasiuni planetare
de sorginte slavă, așa cum o cunoaștem cu toții.
E o veselie și o bucurie de la care uneori nu mă pot abține
și care îmi aduce numai neazuri.
Venea în momentele în care uitam de oglindă și de mine.
Acum îmi vine doar când chipurile reale
se topesc într-o pastă maleabilă, ca pictura lui Miro.

Oglinda la zid – IV

Tonul ăsta confesiv și degajat e al dracului de riscant,
pentru că te îmbie să scrii din ce în ce mai mult
și să deviezi mereu.
Simt că fac un fel de harakiri literar.
Periculos, domnule. Foarte periculos.
E greu de apreciat niște chestii, aici.
Cum rămâne cu poezia minimală
și cea ultrarealistă –
am să încerc să trec la decapitare, fără tortura de rigoare.

Oglinda la zid – V

(clavecin cu multe clape)

Sunt în căutarea unei voci poetice
și cred că n-o să mi se îplinească niciodată visul acesta,
bătrânesc și cuminte.
Câteodată, sper să nu fie așa.
Greșesc și eu, cum greșesc cu oamenii.
Toți mi se par buni și neprihăniți,
chiar și cei pe care-i urăsc pe ascuns.
Până când îmi dau seama că au dreptate.
Nu știu, chiar sunt atât de bleg
încât nu știu
ce-i mai bun pe lumea asta.
Gondola sau caiacul, canoa sau pluta,
râul sau pârâiașul șopotitor,
cristalul,
balta,
omul sau porcul,
ariciul, turturica...

Oglinda la zid – VI

Am promis să fiu concis și fac pe mine de frică,
pentru că am ajuns la ceea ce, fără îndoială,
este partea centrală
a grupajului,
acoperișul.

Nu prea știu ce să scriu.

În viața mea n-am avut un moment
care să le întrecă prin ceva
pe celelalte.

Cât despre oglinzi, deja am spus, cred, ce aveam
de spus.

Am povestit despre iarna de la Cluj. Ce să mai zic,
când intram în baie, în loc să aprind lumina,
o stingeam.

Din cauza oglinzii. La fel, când dădeam telefon. Pentru
că în spatele telefonului era o oglindă cât toate
zilele.

În magazine, treceam repede prin raioanele
unde erau oglinzi,
în afară de cele de încălțăminte. Ba chiar și
acolo, uneori. Îmi era de ajuns să mă uit la pantofi –
uite ce e. Aș prefera să termin grupajul pe o
notă de candoare.

Am să copiez aici prima poezie pe care am re-ci-tat-o,
pe care am po-ves-tit-o,
când aveam vreo nouă anișori și pe când habar n-aveam
ce-i aceea literatura.

Pentru cine nu știe franceza, va fi o grozăvie și mai mare. Va fi poezie
pură,

cum e și Palazzo della Ragione în cărticica asta, tot într-o limbă
romanică, dar mai liberă
decât este mănunchiul ăsta de strofe.

Latura mea barocă nu-mi dă pace nici acum. Mai
provocase,
când jucam badminton cu tata în curte, într-o altă țară,
ciudata poveste
a războiului dintre Margarete și Trandafiri,
istorie care a fost un dezastru, când am povestit-o
în fața unui microfon.

Tot un fel de oglindă, ca și hârtia.

Citez:

E groaznic să nu poți vedea cuvintele acelea cu ochii
copilului.

Le păstrez.

Oglinda la zid – VII

Și-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa
cum a fost ea, fără înflorituri,
într-un dulce stil nou,
o cetate fără femei
sau cu, dacă vrei, și toate vacanțele și prospețimea serilor,
la mare,
când te ustură pielea și dansezi
și la sfârșit petreci o noapte într-o celulă,
sau într-o oglindă.

(din volumul *Oglinda la zid*)

punțile stalinskaya

*Viața a devenit mai veselă,
viața a devenit mai frumoasă!*
– I. V. Stalin

I

Burs, punțile oamenilor mai închiși în ei înșiși
sunt adesea construite din arcuri întregi
de puncte de suspensie, prinse în bolțuri de votcă.
Ceea ce nu le împiedică să fie solide.
Și Oti și Musa și oficialii culturii
care ne mai oferă câte un job
reușesc să străbată puntea. Poate sunt prea elastice,
poate pendulările semnelor nesiguranței
fac să se încrețească de spaimă boășele pantofilor, să
plesnească în pungi întregi de Hollywood Popcorn
ovarele zgribulite deasupra hăului virtual,
dar slăbiciunea le face aproape verosimile.

Te plimbi mult, bursucule, în sud, în est, în vest.
Drumurile tale și-au găsit nămolul
în care să clocească și să cotcodăcească bacteria
talentului undeva prin Timișoara, pe strada
Musorgski, unde musonul și-ar renega
liniștitoarea ciclicitate sudică
pentru a te mușca de buci, Bursule, și a te trezi
la viața extrauterină –

te și văd scoțând căpățâna ta simpatică din cutia de țigări,
ușor adormit, drogat cu supradoze de hormoni,
indiferent la spasmele doctorale ale unei întregi generații
sau la subtila amalgamare a ceramicii de Korund
cu un capucino prost făcut într-un text care,
îți imaginezi, se cere avortat. Țeasta-ți simpatică
în cuhnia cu aburi de spaghete îmbrobodite
în înșelătorii cărlionți blonzi ai parizerului
din ușa frigiderului.

II

*Some nights
the rat with pointed teeth
makes his long way back
to the bowl of peaches.*
– Naomi Shihab Nye

Burs, ieri seară șoarecele a fugit din nou din geanta mea de umăr, lăsată pe hol, în canalizare, via buda. Nu-i doream răul. Ca și tine, aveam chef să comunic cu cineva. Parșivul mi-a întors încodatul cur și s-a fofilat printr-o foarte, prea largă poartă pe care am tăiat-o în ușa de la budă, să nu se gătuie volții sau wații în ombilicul mașinii de spălat. Ce să-i spun, prietene, șobolan, bursuc, vino, hai să stăm la taclale, dobitoc de ceferist ucrainean ce ești (știi povestea, corect?). Am luat bățul în care mă sprijin de-o săptămână, de când mi-am luxat piciorul – asta n-o știai – și m-am dus după bunul și blănosul meu prieten. Am încercat cu vârful bățului din brad – coadă de mătură, de fapt – dar prietenul o ștersese, convins că vreau să-i fac felul. Vecinul meu, adept al lui Bivolaru, mai introvertit decât o pară pe care nu vrea nimeni să o mănânce, a scos din canale un șobolan care se descompunea și spunea, olfactiv, multe lucruri simțite despre trecerea unor punți. Unde s-a stins el, punțile sunt sigilate în straturi de ciment și noroi. Șoricioaica blănoasă și tristă, Musa cea frumoasă și deșteaptă a șobolanilor, trebuie să-l fi așteptat, un timp, la răscruce de conducte pline de scârnă. Un Stalin al alcoolului din noroi urban, cu ochi injectați și gheară în formă de logo. Cu zeci și zeci și zeci – dar nu mai mult – de ani în urmă, fiece creatură cunoștea un singur limbaj. Catastrofa s-a produs în salonul de tatuaj. Partea bună și partea din mătasea broaștei a vicontelui tăiat în două porniră a vorbi limbi diferite. Italianul subțirel – postmodernul cosmicomic, meridionalul înghițit de balena-malaxor a sfârșitului de mileniu – a avut câștig de cauză. De atunci, un câmp uriaș de varză fermentată acoperă, spre toamnă, punțile comunicării în Răsărit. Marginile se chircesc, devin punct, centru, păduche liniștit în așternutul unui fluture. Coarnele negre ascund pulsații fosforescente. Dungi proteice scot în evidență părțile.

III

and all the rats are waving hello

Burs, lumea asta – construită din molecule pe care
 chimiștii preferă să le ignore – are circumferința
 sicilienei care a născut opt pisoi de om. Tehnologie,
 molecule alfa, redimensionate,
 structuri articulate, gălăgioase, punți suspendate
 în incertitudini, suturi lichide
 peste estuare pline de căpățâni seci și doctrinare –
 penumbra uscată a zilelor; pentru că de spuma zilelor
 sunt mult prea departe
 (scot întreaga epopee din crisalida solubilă
 a adolescenței; rămâne o tensiune identică, poate
 mai mare, dar nu covârșitoare, cu cea
 din extremitățile mele din carton; tendoanele
 pierd greutate; imaterial –
 eufemism pentru un trup care, aproape obez, cântărește
 cât o brătară din lemn de brad; șobolanul fierbinte
 strecurat pe țevă de Regia Autonomă de Termoficare –
 RAT; bătrânelul care-mi linge posesiv buzele;
 varza cărnoasă și ghirlandele de Crăciun;
 căpățânile printre care o recunosc,
 o văd cu scârbă și pe a mea).

(din volumul *Punțile Stalinskaya*)

In memoriam

La spitalul c. i. parhon sau la sfântul spiridon faci
 o baie de amidon
 seara când bolnavii joacă șah și dame pe carelajul holurilor
 când chirurgii închiși în sălile lor de operație
 provoacă nălucile la duel
 când bucătăresele sug ultimele macaroane din cazan
 iar spălătoresele spală kilometrii de bandaj coborâți
 pare-se din cer
 când oftalmologul pierdut în cabinetul cu draperii negre
 catifelate scrutează ochii
 unei cam trecute domnișoare din avignon
 când arabii coborâți din munții lor albaștri baleiează aerul
 cu miros de parfum și transpirație
 când paznicul de noapte mai oprește cu greu rulourile
 de limbi tumefiate ale nopții la ușile uriașe de sticlă
 și scrumierele înalte de aluminiu rămân singure
 pe cimentul încă umed de amprente
 când statuia independenței își îndreaptă umbra ca un
 ceas solar fatal peste clinica de ftiziologie
 atunci seara târziu faci o baie calduță de amidon
 în amintirea zilei când fără să vrei te-ai născut

(din *Oglinda la zid*)

Selecție de Andrei Dósa

foto: Tudor Jebeleanu

Virgil Mazilescu – 70

Pe 11 aprilie, Virgil Mazilescu (1942-1984) ar fi împlinit 70 de ani. O aniversare peste care s-a trecut, cum se trece peste toate la noi, cu o teribilă nonșalanță. Deși Mazilescu a devenit în ultimele decenii unul dintre maeștrii cei mai iubiți ai tinerilor poeți și un reper imposibil de ocolit al literaturii române postbelice, poezia sa a fost reeditată în ediții cu circulație restrânsă, aura de autor stimat de cunoscători și inițiați a sporit, însă extraordinara sa operă poetică, atât de restrânsă ca întindere, a continuat să fie pentru cei care o descoperă o importantă lecție de concizie și profunzime. S-ar părea că legenda precede opera poetică (și, am adăuga, zguduitorile sale pagini de jurnal, încă mult prea puțin cunoscute) a lui Virgil Mazilescu, poet despre care cineva a spus pe bună dreptate că „poate schimba destinul unui tânăr”. De aceea, numărul 10 al revistei „Poesis internațional” găzduiește textele a patru poeți de astăzi, completând profilul acestui extraordinar precursor. Ei demonstrează că despre poezia mazilesciană nu se poate scrie decât pasionat, ca despre toate lucrurile înconjurată de dragostea noastră, la intensitățile pe care doar literatura supraviețuitoare le poate atinge și întreține. (Claudiu Komartin)

Ion Mureșan

Lumina și amintirile sau Lecția despre cum se citește o poezie

O norată asistență

***

În Joia dinainte de Paști am fost convocat de către mama acasă, la țară, ca să-mi dea un miel. Face asta de când mă știu, așa că mai corect ar fi să spun „să-mi dea mielul” sau „să-mi dea bătrânul miel”, nu „un miel”. Am mers la turmă, care era undeva pe câmp, mama a identificat oaia iar lângă ea mieluțul hărăzit mie. Norocul meu că a fost unul cu steluță, însemnat, deci mai ușor de urmărit. Oile buluceau încolo și încolo, oaia mea și mielul meu fugeau dintr-o parte în alta, se pierdeau printre celelalte oi și ceilalți miei, își schimbau mereu „contextul”. De la o vreme, cum zice mama, „îți fug ochii”, păs de prinde animalul drag în amestecul behăitor.

Am povestit scena asta pentru ca să vă previn în legătură cu ceea ce tocmai sînt pe cale să fac. O să încerc, precum se vede nu sunt prea convins, să vorbesc despre „lumină” într-o poezie de Virgil Mazilescu la fel cum aș alerga să prind mielul cu steluță.

Am avut îndoieli în ce privește eficiența unei lecturi de genul celei pe care o încerc acum. Ca să fiu mai precis, îndoielile acestea operează până în acest moment. Și mai precis, fiecare cuvânt pe care îl adaug celor dinaintea lui e în poziție de front. Încă două comparații și mă apuc de lucru. O comparație pentru a mă descuraja: operațiunea asta aduce a despăduchere, a vânătoare de purece. O comparație pentru a căpăta curaj: după ce prind cuvântul și trag un pic de el, vine (sau fuge?) ca firul dintr-un ciorap de damă; nu mai văd decât dâra de lumină subțire ca o lamă de cuțit aflată în mâna unui călău profesionist ce se repede spre ochi; căci, păcat că am stricat expresia asta într-o poezie mai veche, pielea doamnei luminează „cu mare luminețe”. La fel și poezia când „îi fuge ca firul” cuvântul „lumină”, face o dâră luminoasă.

***

Chestiuni metodologice

Avantajul de a lucra pe Virgil Mazilescu e acela că nu ai de răzbit prin fumigene bibliografice. Scurt: se ia un creion și se trece la lectura cărților. De câte ori apare cuvântul lumină se subliniază, împreună cu tot contextul. Se mai citește o dată poezia, din punctul de vedere al cuvântului pe care îl vânezi, centrat pe el. Dacă ai înțeles ceva, notezi. Se poate întâmpla să nu înțelegi nimic, sau să înțelegi prea multe. Atunci nu notezi. De subliniat, subliniezi. Și faci un semn sus pe pagină, lângă titlu: o cruciuliță. După ce ai parcurs toată opera, lași o noapte sublinierile să se așeze, să dospească fârcălitura de creion. După această pauză se recitesc poemele subliniate, numai acelea. Dacă recitești toate poemele de-a rândul, după numărul casei, cum se spune, riști să o iai de la început. Sigur, o nouă lectură e o nouă bucurie. Dar exegeza nu va prospera. Dacă totul e făcut cu seriozitate, o să constăți că se desprinde un centru al cuvântului, o spunere limpede, o definiție. De acolo trebuie pornit. Restul contextelor se adună ca albinele iarna în ghem în jurul mătcii: dau din aripi și fac căldură. (Am întreprins o astfel de lectură, tot despre lumină era vorba, cu ceva ani înainte pe Blaga. Chiar dacă poezia lui e mai numeroasă, e mult mai simplu de realizat lectura. Dezavantajul e că la Blaga nu poți evita bibliografia, care e copleșitoare și inutilă și plină de buruieni și-ți răpește bucuria jocului. Dar nici să eviți bibliografia nu poți, din respect pentru poet).

***

Poemul e acesta:

*„amintiri care au prins rădăcini într-o groapă
frumos le stă lor acolo n-avem ce spune
cu mici cârâituri vesle înăbușindu-se unele pe altele
frumos și bine le stă și nici prin gând
nu le trece că lumina
e câinele asmuțit de zei pe urmele ticăloaselor amintiri
amintiri ca și cum ne-am sprijini
cu fruntea de un perete”*

(„va fi liniște va fi seară”, C.R. 1979, pag. 45)

Insula de sens care ni s-a impus e următoarea: „lumina / e câinele asmuțit de zei pe urmele ticăloaselor amintiri / amintiri ca și cum ne-am sprijini cu fruntea de un perete”.

Prima tentație e să încerci să afli ce se ascunde în spatele cuvântului „lumină”. E eroarea pe care stă toată proasta înțelegere a poeziei: anume că printr-un cuvânt poetul a vrut să spună alt cuvânt, că a spus un cuvânt cu scopul de a ascunde în spatele lui un alt cuvânt. E o cale greșită. Virgil Mazilescu spune: „Vorbește limpede și vei fi mâine stăpânul lumii”.

Să facem totuși un pas pe calea greșită, zicând cu D. Stăniloae că „Lumina e totdeauna cunoaștere” („Ascetică și mistică creștină...”, p 310). Ei, bine, de aici se poate dezvolta o întreagă teorie paralelă cu poezia aflată în lecturare. Se pot convoca surse prestigioase, de la Sf. Toma, ori Plotin la Grigore Palama ori Dionisie Areopagitul.

Dar, să nu-l socotim pe poet un neajutorat, nici un șmecher. El spune clar: „lumina e câinele...”. De acum încolo putem pune pe seama luminii toate atributele câinelui: lumina latră, lumina face căței, lumina apără casa, lumina e albă cu pete negre sau neagră cu pete albe, lumina e dușmanul pisicii, lumina e credincioasă („ay câinele tău credincios” zice poetul mai târziu) etc. Nici o presupunere nu e greșită, numai că, vedeți dumneavoastră, poezia a fost deja scrisă, iar poetul ne spune într-adins că e vorba de „câinele asmuțit...”. Toate celelalte presupuneri ale noastre pot fi, sau pot lipsi. Nu poate lipsi însă determinarea de „asmuțit”. Asmuțit înseamnă trimis, orientat, ghidat, pornit împotriva cuiva. Câinele poate fi blând, dar momentan e locuit de o voință străină, e sub voință străină, e unealta. Toate astea le vedem și le spunem și despre lumină. Nu ne oprește nimeni să ne închipuim că lumina e nervoasă, agresivă, mârâie, că e în lanț sau rupe lanțul, își arată colții, sare la gâtul tău, vine până lângă picior, îți rupe pantalonii etc. Imediat poetul face o nouă precizare: câinele e asmuțit „de zei”. Deci nu de ciobani, nu de țărani, nu de proprietari, nu de vecini e asmuțită lumina-câine ci de ființe superioare, de deasupra. În câine e voința zeilor. Zei sunt cei ce întărită câinele „pe urmele ticăloaselor amintiri”. Grăbesc puțin ritmul lecturii, din motive de timp, și presupun, în limita în care poemul îngăduie, căci așa e corect, că între zei și amintiri e o dușmănie. Înclin să cred că e vorba de o dușmănie veche, dacă citesc în formularea „pe urmele” o dimensiune temporală, adică o căutare, o alungare de-a lungul vremii, o misiune de durată. Deși poate fi vorba și de o situație de moment: zeii au văzut amintirile adunate într-o conspirație, le-au speriat, ele au luat-o la fugă, iar ei, zeii, au asmuțit câinele-lumină pe urmele lor ca să le alunge cât mai departe, ca să le împrăștie.

Motivul dușmăniei între zei și amintiri e prilej de nouă călătorie între două cuvinte. În ce mă privește nu-mi pot refuza gândul, mai vechi, anume că zeii nu au interioritate, că la ei, când se vede ceva, totul e la vedere, că sunt ființe simple, behavioriste, aproape mecanice. Deci e normal să nu agreeze amintirile, pe care ei nu le au. Și nu le au fie din pricină că amintirile sunt o slăbiciune, te fac vulnerabil, sunt specifice ființelor inferioare, cum e omul, deci le disprețuiesc, fie că nu au fost dotați cu puterea de a avea amintiri, de a ține minte, deci le invidiază. După cum, e posibil ca zeilor să nu le fie posibil să aibă amintiri, căci nemuritorii nu au dimensiune temporală: trecutul și viitorul există doar la prezent, lumea e un prezent nesfârșit, fără speranță. Oricare ar fi motivul, lumina e asmuțită contra amintirilor. Trebuie adăugat deindată

observația că zeii au asmuțit lumina, nu întunericul. Asta înseamnă că lumina și amintirile nu se împacă nici ele, că amintirile se tem de lumină, care luminează și un câine. Deci amintirile au calitățile tuturor ființelor care se tem de câine. Vă las dumneavoastră plăcerea să completați.

Eu, tot în cadrele, numai în cadrele poemului, mă grăbesc: e vorba de niște amintiri „ticăloase”. Dictionarul scrie că „ticălos” înseamnă „Persoană care comite fapte reprobabile; nemernic” dar și „Persoană care se găsește într-o stare jalnică; vrednic de milă, sărman, nenorocit”. Cuvântul ar veni, scrie în DEX, de la „ticală”, care înseamnă „mizerie”.

Acțiunea justifică caracterizarea amintirilor drept „ticăloase” prin aceea că s-au lenevit, au decăzut, s-au stabilizat („au prins rădăcini”), scot mici cârâituri, cârâituri vesele, oarecum lubrice, se înăbușe unele pe altele etc. Imaginea e una de viermuială într-o groapă, dar și aceea a unor, mulți, pui golași într-un cuib. Tonul poetului e unul de dojană. Pare că face gestul de dojenire, blândă, înțelegătoare, cu degetul: „frumos le stă lor acolo n-avem ce spune”. Putem adăuga și posibilitatea ca ele să fie, ca în dictionar, „demne de milă” în sensul că nu știu că sunt în pericol, lumina fiind deja asmuțită pe urmele lor, iar ele, neștiutoare, benchetuesc. Or, amintirile, fiind „ticăloase”, mizerie și mizerabile au frică de lumină. Lumina și mizeria se resping. Minte poate iscodi mai departe, poate imagina că lumina a reușit să prindă din urmă amintirile și ce se întâmplă atunci. Dar ar fi o ilegalitate, căci poemul nu are deschideri în direcția asta.

Întru amintirea lui Teohar Mihadaș, agreez și varianta de înțelegere pe care bătrânul o favorizează, și cu care m-a certat de multe ori, anume că „ticălos” vine din greacă: **dis plus kalos**, adică **de două ori frumos**. O undă de îndreptățire ne dă și faptul că în poemul lui Virgil Mazilescu „frumos” e repetat: „frumos le stă lor acolo” (în versul al doilea) și „frumos și bine le stă” (în versul al patrulea). Și asocierea din același vers patru a frumosului cu binele („frumos și bine le stă”) mă face să înclin balanța spre „grecii gălăgioși”. Așadar, amintirile sunt de două ori frumoase. O frumusețe dublată poate fi o re-frumusețe și, în orice caz, narcisiac, e o frumusețe stearpă, căzută în cantitate. Un „de două ori frumos” cade, pe de altă parte, sub păcatul hybrisului, e o depășire orgolioasă a măsurii. Ar fi acesta un motiv întemeiat pentru ca zeii să „asmută” lumina pe urmele lor. Dar să lăsăm speculațiile, nu înainte de a semnală deschiderea poemului spre un joc al minții între „frumos” și „lumina”, cale pe care doar o semnalăm.

***

„amintiri ca și cum ne-am sprijini cu fruntea de un perete”, sună ultimul vers, pe care îl vom socoti ca fiind primul, pentru a nu lăsa să ne scape printre degete o nouă lectură din poem. Versul acesta e aproape insuportabil de trist. Și extrem de vizual. Desenul e

făcut dintr-o singură linie, arcuită, esențială. Omul care își sprijină fruntea de perete, apasă cu fruntea în perete, e un om care plânge sau care e deja dincolo de plâns, plânge și râde, delirează: e un om terminat. Înainte nu mai are ce vedea. Privește în sine ca într-o groapă plină de amintiri. Un om care stă cu spatele la perete are o atitudine: se apără. Cel care stă cu fruntea la perete, a cedat, nu-i mai pasă. Nu i se poate întâmpla nimic mai rău. Peretele e limita. Fruntea e tot un perete. Fruntea e limita. Limita a ajuns la limită și s-a lipit de ea.

Până la urmă și peretele e tot o frunte. Dincolo de el, un alt creier a ajuns la limită, de aceea își sprijină fruntea, adică peretele, de fruntea ta, adică de un perete. Peretele e rece! zice cel de dincolo.

Peretele e rece! zice omul și simte răcoarea binefăcătoare a pietrei. Omul simte moliciunea varului. Omul simte valurile scândurii. Omul simte cum tencuiala zgrunțuroasă îi înțepă fruntea. Știe că dacă și-ar privi acum fruntea în oglindă ar vedea aceleași gropi mici și roșii pe care le avea pe genunchi la grădiniță, când era pus la colț pe grăunțe. Brusc realizează că și comparația asta e o amintire mică și cârâitoare. Una între altele. I se face puțin frică. De aceea ezită. Nu spune „ca și cum mi-aș sprijini fruntea de un perete”, ci „ca și cum ne-am sprijini fruntea de un perete”. Acum nu mai e singur. Acum chiar îi arde de glume. Își mută fruntea cu o palmă mai spre stânga, căci i se pare că peretele s-a încălzit. Bărbatul de lângă el, rezemat cu fruntea de perete șoptește: „Lumina e câinele, câinele e moartea”. Poate că vorbește singur. Poate că e beat, așa cum a fost și el de atâtea și atâtea ori. Dar bărbatul repetă, iar și iar. Peretele e din nou cald. Face un pas spre dreapta. Acum e mai bine. E aproape de urechea unui alt bărbat rezemat cu fruntea de perete. Îi șoptește: „Lumina e câinele, câinele e moartea”. Își amintește iar de copilărie și de copiii, azi morți, cu care juca telefonul fără fir. Râde: e doar o altă amintire veselă. Aude vocea dogită a bărbatului din dreapta șoptind către vecinul lui, și progresiv șoapta se îndepărtează: „Lumina e câinele iar câinele e moartea”.

Sâmbătă, 30 aprilie, 2005, Cluj

„lecția mea: o tu simplitate plină de respect”

V. Leac

Nu știu dacă l-a interesat vreodată pe Virgil Mazilescu ceea ce critica tradițională numește drept „poeți buni”, „poeți mari”, ci mai degrabă cred că era interesat de altceva, de unii poeți mai speciali pe care ni-i sugerează cu subtilitate în unele poeme (Kavafis, Seferis), acea categorie mai puțin încadrabilă, el însuși fiind/este un poet special. Spun asta pentru că e mult mai greu să fii un poet special decât un poet bun sau mare. Pe un poet bun îl citești și-l așezi pe raftul „bun” și acolo rămâne urmînd a-l umple praful; de la el înveți cum să nu scrii; un poet bun nu aduce tehnic nimic nou; are un subiect recognoscibil, puțină sensibilitate și cam atît. Un poet mare e copleșitor iar măreția lui îți pare de la un timp falsă profunzime, istorie, e ca un diamant șlefuit expus în vitrina unui muzeu lîngă alte diamante, îl admiri și intri în următoarea sală. În sala următoare începe să-ți lucească și ție ochii,

simți un fel de energie și plăcere pe care doar aici o întâlnești.

Citești și recitești și de fiecare dată e altceva, nu e nevoie să ai o anumită dispoziție/stare pentru poezie, textul e orice stare în care te afli. Virgil Mazilescu îți oferă surprinzătoare și multiple satisfacții, de la el se pot încă învăța tehnici noi de scriere. Generația 80 și următoarele nu i-au exploatat suficient resursele. Ori de cîte ori îi citesc textele am senzația că au fost scrise ieri, un ieri atemporal, angoasant; că imediat urmează să se întîmple ceva și imediat îmi dau seama că acel ceva s-a și întîmplat; s-a dus deja, nu mai e acolo și încep din nou să recitesc dar nu mai găsesc decât urmele unei întîmplări de care niciodată nu sunt sigur că a avut loc cu adevărat. Imprevizibilul nu se mai desparte de tine, e acolo, sub ochii tăi, în versuri, așa cum o spune chiar el: „oricine aș fi sunt celălalt”.

patru fără un sfert

patru fără un sfert dragostea mea ce faci tu acum
în locurile prin care te mai afli
prin ploaie merg – nimeni – am părul ud
și gândul cât un pui de șoarece mic mic și negru

și tu ce faci dragostea mea spăl rufe ca întotdeauna
când plouă – te aștept întoarce-te
apasă pe butonul liftului etajul șapte
nu este prea departe de mormânt

nimeni
doar dumnezeu
ploaia
mormanul de rufe murdare

Virgil Mazilescu

Virgil Mazilescu. Jurnal

Cristina Ispas

Cuvânt înainte

Inițial am început să scriu acest text pentru un „dosar” Virgil Mazilescu, care ar fi trebuit să apară acum câțiva ani. Ideea mea a fost atunci de a încerca ceva diferit de o analiză a operei – care s-ar fi întâlnit cel mai probabil cu altele de același fel, indiferent cât de diferite perspectivele și cât de complexe interpretările –, ceva mai „personal”. Iar singurul mod în care m-am gândit că pot face acest lucru, păstrându-l totodată pe Virgil Mazilescu în prim-plan, și nu inventând totul despre el, a fost prin reconectarea la jurnal. Un minijurnal a cărui frumusețe tinde să ne scape astăzi, când lumile s-au schimbat într-un mod atât de radical.

„Solipsism” versus „maieutică”

„Manifestul Partidului Comunist” începe așa: „O stafie bântuie prin Europa ... – stafia comunismului...”, fapt care denotă, înainte de orice altceva, talentul de povestitor al autorului, dacă ar fi să ne luăm după șobolanul de apă dintr-o povestire a lui Oscar Wilde, care spune că orice povestitor bun începe cu sfârșitul („stafia”), continuă cu începutul (acțiunea) și termină cu mijlocul, deși Marx & Engels s-au văzut nevoiți până la urmă să lase mijlocul pe seama altora. Am mai putea adăuga aici, pentru a face povestea să pară și mai complexă, un epilog-anecdotă, citându-l pe Conte Leinsdorf, din *Omul fără însușiri* al lui Musil care, fiind un credincios devotat, observa că: „toți suntem în sinea noastră socialiști”, referindu-se însă la lumea „cealaltă”, unde nu ar exista clase sociale... Mai departe, Marx & Engels înșiră regulile jocului, în ideea înfăptuirii revoluției proletare. Reținem următoarea frază: „Prin progresul industriei, părți întregi din clasa dominantă sunt aruncate în rândurile proletariatului. Și acestea aduc proletariatului numeroase elemente de cultură” (*Manifestul Partidului Comunist*, Nemira, 2006, p. 24), care ne dezvăluie că tocmai „elementele de cultură” burgheze reprezintă ingredientul de care bomba proletară nu se poate lipsi, pentru a putea produce acel „bum” eficient. Este, bineînțeles, vorba aici despre sensul progresului, un fel de matrioșkă, din care păpușile ies însă nu din ce în ce mai mici, ci dimpotrivă, din ce în ce mai mari. Lucru deloc

imposibil (până la un punct), dacă ne imaginăm niște păpuși gonflabile, pe care plămâni puternici ai istoriei le umflă pe măsură ce apar în efectul de ecleraj.

Tema centrală a celor câteva pagini de jurnal aparținându-i lui Virgil Mazilescu, datate „1984”, este iubirea. Pe parcursul a câteva luni (poetul moare în august, în același an), Mazilescu înfige splintul încins al datelor exacte în povestea despărțirii sale de Rodica (sau R.): „Numai fapte, fără comentarii, fără opinii”, își propune poetul, în încercarea eșuată până la urmă de a fi dur cu sine, de a se autodisciplina, după cum o și mărturisește în alt loc: „Simt în clipa de față dorința de a mă disciplina, de a intra, ca să zic astfel, « în rândul lumii », de a renunța la băutură (cu sau fără R.), dar chestia asta din urmă cu... sticla lângă mine”. Ne putem imagina – pentru că altfel jurnalul este unul laconic și obsesiv, unul al privirii autodevoratoare – pe fundalul acestui personaj deprimat și mai tot timpul amețit de alcool, de obicei votcă, o Românie cenușie, marcată de sărăcie și scârbă, un țărâm mizer, care seamănă destul de bine cu Oceania lui Orwell, din *O mie nouă sute optzeci și patru*, pe zidurile căreia vom putea fără îndoială identifica imediat și un portret al celui mai de seamă „tovarăș” din „Epoca de aur”, care și el seamănă foarte bine, chiar și fără mustață, cu portretul atotprezent al Fratelui cel Mare din Oceania. Coborâm apoi privirile înapoi la personajul nostru, care stă, în 1984, aplecat asupra jurnalului său, la fel cum Winston Smith stă, în camera sa mizerabilă din Londra distopică, aplecat asupra jurnalului său, tot în 1984, cu o sticlă de „gin Victoria” alături. Și unul și altul sunt scriitori, munca lui Winston la Secția Documentare din Ministerul Adevărului presupunând, de fapt, inventarea de povești. Și unul și altul se apucă de scris jurnal conștienți că umbra morții plutește undeva aproape. „Eu nu cred decât în moarte, adică în iubire”, scrie Mazilescu, care își și începe jurnalul chiar așa: „Moartea a început pe 22 decembrie 1983”, dată pe care o ghicim ca fiind cea a despărțirii sale de R. Și în cazul lui Winston Smith, iubirea, fie și numai gândind-o (pentru că este interzisă de Partid), echivalează cu moartea. Două conștiințe întoarse asupra lor însăși, care vor fi în cele din urmă învinse de sistem. Un sistem din care nu se vede foarte mult în jurnalul lui Mazilescu, centrat violent pe povestea de iubire, dar care este totuși prezent prin intermediul unei piese colaterale: „cârciuma”. „Cârciuma”, ca topos al celor

damnați, ca „loc al pierzaniei”, ca un fel de gaură neagră la marginea societății, atrage, în sistemele totalitare închise, în afara obișnuirilor ratați și labili, și o altă categorie, pe cea a lumii „vechi” și a intelectualilor marginalizați de sistem. La „Castanul”, în Oceania, își pierde vremea, în așteptarea „vaporizării”, foștii lideri de partid, cei care înfăptuiseră revoluția visând la o lume mai bună, la fel cum în Bucureștiul ceaușist, spre care Mazilescu nu deschide decât această fereastră micuță și îmbâcsită, la „Casă”, la „Spaniol” sau la „Scriitori”, se întâlnesc scriitorii, artiștii și intelectualii români, în încercarea de a păstra, cât de cât, o impresie de normalitate.

Și totuși, demantelarea totală a structurii umane descrisă de Orwell, apostazia finală a protagonistului față de propria conștiință, prin iubirea pe care acesta ajunge s-o simtă pentru figura abstractă a Fratelui cel Mare, rămân numai caracteristici ale distopiei. Chiar dacă nici în cazul lui Winston sensibilitatea nu a fost ștearsă (în schimb voința), fiind numai deraiată, deviată, epuizată, deposedată de sâmbure, corpul fizic rămânând invadat de emoții, însă de emoții fără substanță, fără miză, pe care au fost lipite strâmb niște etichete, această sensibilitate nu se compară cu cea care inervează textul lui Mazilescu (oricât de „puțin” vrea să spună acest text), o sensibilitate neîmblânzită de data aceasta, care generează încontinuu tensiune, când cu „+”, când cu „-”, urmând dezordinii firești a emoțiilor umane. O posibilă explicație la nivel simbolic ar fi situarea pe un plan secund a iubirii, de către Winston, pentru care Julia nu se dovedește suficientă (sau cel puțin nu pe ascuns), personajul rămânând marcat de ambiția revoltei, a rebeliunii, de ambiția politică în esență, realizând abia în final, abia când iubirea îi este coruptă în însăși esența ei incandescentă, injectată cu otrava repulsiei, că alta ar fi trebuit să fie ordinea priorităților. În timp ce la Mazilescu, indiferent dacă iubirea poartă culoarea patetismului, a depresiei, a cinismului, a ironiei sau a furiei, este situată fără ezitare deasupra culturii (incluzând aici și cultura politică): „Aș scrie în clipa de față toate prostiile, evident «neculturale» (Noica-Liiceanu) care-mi trec prin cap, doar ca să-i pot așterne numele pe hârtie” și deasupra artei: „Băieții ăștia cred prea mult în «artă» (poezie, pictură și alte căcături)”. Nu este vorba, bineînțeles, de o supraordonare conștientă, ci de un impuls nevrotic, de repulsia poetului față de orice nu are legătură cu obsesia sa. Nu de interesul prea mare pentru artă se face de fapt vinovați „băieții”, ci de dezinteresul pentru suferința „omului Mazilescu”. Confesorii (care în distopie sunt aproape de neconceput) nu lipsesc însă din *Jurnal*, dimpotrivă: „Magda mi-a dat din nou curaj. De fapt, cred că își extrapolează propria ei stare în legătură cu Dan. Ajută-mă, Doamne!” Chiar dacă situaarea sentimentului deasupra tuturor celorlalte „departamente” ale vieții nu izvorăște nicicum dintr-o conștiință politică la Mazilescu – fiind vorba strict de o surclasare în raport cu sentimentul de iubire –, ea este cu atât mai importantă, pentru că arată forța

instinctului (tocmai ceea ce-i lipsește lui Winston, mereu nesigur, și care de altfel și cade singur în capcana Poliției Gîndirii). Instinctul, sentimentele, emoția reprezintă singurele forțe capabile de a produce dezordine în sistem (finalul unui alt personaj celebru – D-305 din distopia *Noi* a lui Evgheni Zamiatin este grăitor în acest sens). În distopie, sentimentul este sigilat, confiscat, dirijat într-un spațiu perfect închis. Tocmai din această cauză, fraza pe care am extras-o din *Manifestul Partidului Comunist*, în care vedem cum „elementele de cultură” burgheze sunt programate să ajute revoluția proletară, este una cheie. În *O mie nouă sute optzeci și patru*, separația între Partidul Interior, Partidul Exterior și proli este totală, în timp ce în România lui Mazilescu există și certitudinea unei altfel de existențe la marginea sistemului (de ex., Mazilescu scrie la un moment dat în *Jurnal* despre o convorbire la telefon pe care reușise s-o aibă cu Paul Goma, care se afla în exil la Paris). În realitate, membrana cercului rămâne, într-o cât de mică măsură, permeabilă, în timp ce în distopie, unde „dintre toate, Ministerul Iubirii era cel cu adevărat înspăimântător”, pentru că „nu avea deloc ferestre”, nu mai există nicio speranță.

Cât privește distanța de la distopie la democrație/România postcomunistă, și ea se reduce tot la o „impresie” de normalitate, pe care o creează de data aceasta însăși Puterea. Căpitanul de poliție din filmul lui Corneliu Porumboiu, *Polițist, adjectiv*, face cu subalternii săi „maieutică”, adică arta de a scoate la iveală, prin întrebări dibace, adevărurile pe care se presupune că interlocutorul le-ar poseda fără să-și dea seama, în timp ce O'Brien, agentul Poliției Gîndirii, îi explica lui Winston, care nu reușea să găsească singur cuvântul potrivit, că da, se poate spune, la limită, că Partidul practică un fel de „solipsism colectiv”. Iar în ceea ce privește iubirea în acest nou sistem (democrație/România postcomunistă), lucrurile sunt și mai (ne)clare. Cristi, polițistul lui Porumboiu (totodată și autorul scenariului), este căsătorit cu o profesoară de română, care îi descoperă într-un dosar o greșeală de ortografie, aceeași greșeală pe care i-o subliniază, puțin mai târziu, și Căpitanul: un „nici un” scris despărțit. Întorcându-mă la Virgil Mazilescu și la *Jurnal*, nu pot să nu-mi pun problema că gesturile (fie că e vorba de micile revolte sau de gesturile disperate din iubire) capătă amploare și prin efortul recontextualizării, pe fundalul contrastant al unei lumi ostile, rigide, ceea ce pare totuși preferabil unor gesturi identice care, transplantate într-o lume nouă, permisivă, dar neatentă, devin aproape invizibile. E adevărat însă și faptul că o asemenea interpretare a lucrurilor nu este neapărat avantajoasă pentru protagonistul jurnalului – chiar dacă accentul este pus pe un om pentru care, în esența sa, timpurile nu prea contau –, pentru că ea nu face decât să suspende gesturile din absolut, aplicându-le, cu toate bunele intenții, tratamentul unei lumini inevitabil artificială. Să sperăm însă că, din acest singur punct de vedere, tratamentul acesta nu va avea niciun efect.

Efectul Mazilescu

Radu Ianovi

In 2004 citeam într-o revistă de cultură următorul titlu: „obiceiul de a rupe hârtiile destinate viitorului”. Era un titlu puțin neobișnuit, îmi suna cunoscut deși nu luasem contact până atunci cu poezia lui Mazilescu. Prima senzație a fost aceea de a închide ochii și de a repeta titlul în gând. Ulterior, am descoperit într-o librărie ediția completă a operei sale publicată în 2003. Așa a început călătoria mea alături de Mazilescu. „...hârtiile destinate viitorului”, mă tot întrebam ce vrea să spună, „hârtiile și feluritele chitanțe destinate viitorului”, ca și cum destinul nostru ar fi prescris de niște mesaje clare care anunță, fără fanfară, climatul unei vieți în plină desfășurare. Vis și realitate, mi-am spus. Exact în ordinea asta. Îți apar anumite imagini în minte (care uneori sunt dificil de transpus în cuvinte) și imediat ele devin „dicționarul” trăirilor tale. Mă gândeam atunci că ar fi interesant să continui lectura poemelor sale alături de Bachelard, nu pentru că mă va ajuta să descifrez anumite formule poetice (fie că e vorba de reverie sau onirism), ci pentru că în felul acesta aș vedea totul printr-o lentilă diferită. Încă nu știam prea bine cum să-l percep și deoarece nu mi-am dorit niciodată să-l asimilez ca pe un *autor-profet*, ca pe cineva care impune tonul și forma discursului său, Mazilescu a rămas până astăzi o enigmă tandă și vie.

Poeme precum „cuvintele unui prieten”, „ca și când am mai putea să admitem”, „poate va fi mâine fericirea mea” și altele dau măsura talentului recrudescențat al poetului care reușește mereu să ne surprindă cu versuri tulburătoare, de o intensitate virulentă. Unele poeme par să înceapă brusc dintr-un vid existențial și pe parcurs capătă o factură onirică.

Într-un articol din 2007 publicat în „Ziarul de Iași”, intitulat „Ultima întâlnire cu Mazilescu”, Nichita Danilov ne oferă câteva detalii despre poetul din acea vreme: „Mi-l amintesc șezând pe terasă, înconjurat de tineri, cărora le expunea, oare pentru a câta oară!?, viziunea sa despre literatură. În discuție se revenea mereu la cunoscutul eseu al Ion Barbu despre «obezitatea» poeziei lui Tudor Arghezi. Virgil Mazilescu era adeptul unei arte concise, de sorginte brâncușiană, fiind de părere că adevărul, pentru a putea fi perceput, trebuie redus la esență. Demonstrațiile sale de elocință erau deseori ilustrate cu versuri de Bacovia,

pentru care Mazilescu avea un adevărat cult, și Eminescu. (...) Poetul era pe cât de exigent, pe atât de generos și cu prietenii, dar și cu adversarii săi din viața literară...”

Reiese un tablou fulminant cu un autor care-și dezvoltă o viziune proprie asupra poeziei și cât se poate de firesc, reușește să o mențină incandescentă. Înotând în aburul dens al poemelor lui Mazilescu, simți cum noi porțițe se deschid și aluneci ușor într-un univers al simbolurilor, al unui onirism atât de viu încât înțelegi că acest om a scris așa cum a trăit, halucinant, melancolic, lapidar, deși scriitura sa poate să pară vagă, învăluită într-un *blur* suprarealist.

De la prima lectură am avut senzația că autorul își construiește minuțios poemele, fiind parcă obsedat de liniile clare și de un vizionarism sinuos și febril. Mi-am zis, iată un poet al măștilor. Starea aceasta febrilă am regăsit-o și la Mariana Marin, o poetă cu un vizionarism asemănător prin tragism cu cel mazilescian.

Întâlnirea cu Mazilescu a însemnat pentru mine trasarea unei dimensiuni intimiste, lacunare. Am început astfel să percep o altfel de poezie. Limbajul său poetic este rafinat, incisiv și luxuriant, alteori torsionat și excesiv. Am fost mereu fascinat de obsesia poetului pentru moarte, vizionarismul acesta funebru care dă ritmul anumitor texte și, în special, jurnalului.

De la Mazilescu am învățat cum să decantez discursul liric când acesta devine prea metodic, iar ecorșeul său mi-a arătat cum să rămân în poezie atunci când începe să dispară conturul.

Cesare Pavese

Cesare Pavese (1908-1950) este considerat unul dintre cei mai importanți scriitori italieni din *Novecento*. Autor reprezentativ, alături de Elio Vittorini, Italo Calvino, Carlo Levi sau Pier Paolo Pasolini, pentru Neorealismul italian, Pavese a publicat două celebre volume de poezie: *Lavorare stanca* (*Munca obosește*, 1936, 1943) și *Verrà la morte e avrà i tuoi occhi* (*Va veni moartea și va avea ochii tăi*, publicat postum, în 1951), mai multe romane și nuvele, iar jurnalul său, *Il mestiere di vivere* (*Meseria de a trăi*), apărut în 1952, a devenit o operă de referință a secolului XX. A tradus în limba italiană romane de Charles Dickens, Herman Melville, James Joyce, William Faulkner, John Dos Passos, Daniel Defoe, John Steinbeck, Sinclair Lewis, Gertrude Stein.

Verrà la morte e avrà i tuoi occhi

Verrà la morte e avrà i tuoi occhi –
questa morte che ci accompagna
dal mattino alla sera, insonne,
sorda, come un vecchio rimorso
o un vizio assurdo. I tuoi occhi
saranno una vana parola
un grido taciuto, un silenzio.
Così li vedi ogni mattina
quando su te sola ti pieghi
nello specchio. O cara speranza,
quel giorno sapremo anche noi
che sei la vita e sei il nulla.

Per tutti la morte ha uno sguardo.
Verrà la morte e avrà i tuoi occhi.
Sarà come smettere un vizio,
come vedere nello specchio
riemergere un viso morto,
come ascoltare un labbro chiuso.
Scenderemo nel gorgo muti.

Va veni moartea și va avea ochii tăi

Va veni moartea și va avea ochii tăi –
această moarte ce ne însoțește
fără somn, de dimineața până seara,
surdă, ca o veche remușcare
sau ca un viciu absurd. Ochii tăi
vor fi un cuvânt zadarnic,
un strigăt mut, o tăcere.
Astfel îi vezi în fiecare dimineață
când singură te-apleci deasupra-ți
în oglindă. O, speranță dragă,
în ziua aceea vom ști și noi
că ești și viața, și nimicul.

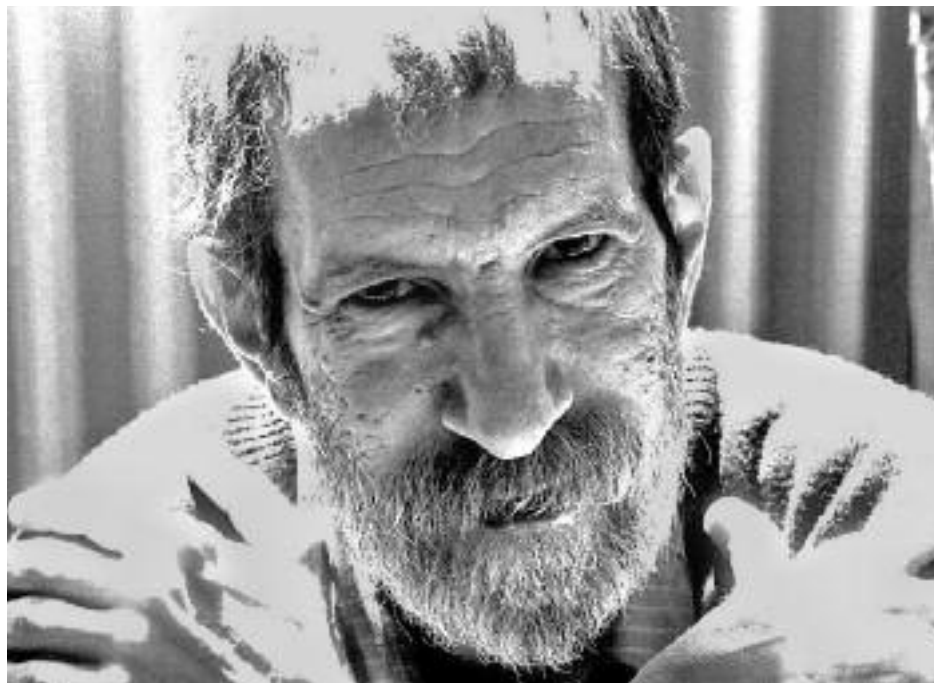
Pentru toți moartea are o privire.
Va veni moartea și va avea ochii tăi.
Va fi precum sfârșitul unui viciu,
cum ai vedea-n oglindă
ivindu-se din nou o față moartă
sau cum ai asculta o gură-nchisă.
Și în vârtoare cobori-vom muți.

**traducere din limba italiană
de Claudiu Komartin**

Petri György

Petri György s-a născut în 1943 la Budapesta. Începând cu anul 1966 a urmat cursurile de filozofie la ELTE. Din 1974 devine scriitor liber-profesionist. Între 1975 și 1988 i se interzice publicarea. Poeziile sale circulă în samizdat și sunt publicate doar în străinătate. Între 1981 și 1988 este redactor șef al revistei samizdat „Beszélő” („Vorbitorul”) și membru important al opoziției democratice. A murit în 2000 după o luptă de doi ani cu cancerul la gât. În timpul vieții a publicat mai mult de zece volume de poezii.

Ave atque vale

Èn szeretnék kifordulni gyomormód,
mert harmincadik évem elközjelgett,
és még mindig csak nyögök, forgolódom,

mint beinjekciózott halálraítelt,
mint zárkájukban a hülyére vertek.
– Az ideges hús baklövéssei,

erőlködött, huzavona szerelmek:
az elmúlásba ezt viszem magammal,
ha – pattanás, rohadt vér, meggyülemlett –

kifakadok majd: sárga gyűlölet,
s jelenlétem félisszák, mint a vatta:
tények. S kerülök én is a kosárba.

De ti megéritek – ne féljeteK –
gyönyöreit a minden-egyre-megynek,
hogy úziteK, menekületeK egymást,

mint a Vidámparkban a dodgemek

Horatiusnak rossz napja van

A szeretettel nem tudok mit kezdeni – – –
Tartsanak el, és hízelegjenek,
de ugyanakkor hagyjanak békén,
küldjenek pénzt postán.
Azt is unom, hogy hízelegjenek.
Veszítsenek el nagyobb összeget az utcán,
amit én majd véletlenül megtalálok.
Legyenek elragadtatva tólem a hátam mögött,
hogy én tényleg egészen véletlenül visszahalljam
valakitől, aki nem is tudja, hogy rólam beszél.
Irassák rám a házukat, és haljanak meg.

Belső beszéd

Ketten mennek az utcán.
Alattuk aszfalt sávja siklik,
ha lenéznek rá: áramló pórusok
özöne, olykor: villámló szemét.

Ketten mennek az utcán.
Szemmel jeleznek: „Nézd,
satnya fák bádogszínű lombja;
nézd, izzadság ragyog az ór homlokán,
vaskapu ontja rá a hőt.”
Szótlán olvasnak egy plakátot,
és felvonják szemöldökük.

Ketten mennek az utcán.
Valahol voltak: egy lépcsőházban
rájuk hűlt az ing,
talán egy liftben

Ave atque vale

Aș vrea să mă întorc pe dos ca un stomac,
că mă apropii de treizeci de ani
și tot mai ofteZ și mă zbat

ca un condamnat injectat cu doza letală,
ca cei bătuți în celule până la moarte.
– Ratările trupului nervos,

iubiri trase de păr, tărăgănate:
asta iau cu mine pe lumea ailaltă,
dacă – furunculi, sângele putred se adună –

voi izbucni: ură galbenă,
și faptele-mi absorb prezența
ca vata. Ajung și eu la gunoi.

Dar voi veți mai trăi – nu vă temeți –
plăcerile indiferenței totale,
unul pe altul cum vă hăituiți, vă scăpați

ca mașinuțele electrice la bălciurile anuale.

Horatius are o zi proastă

Nu știu ce să mă fac cu iubirea – – –
Să mă întrețină și să mă lingușească,
dar în același timp să mă lase în pace,
să-mi trimită bani prin poștă.
Mă plictisește și lingușeala.
Să piardă o sumă mai mare pe stradă
pe care eu s-o găsesc din întâmplare.
Să fie încântați de mine pe la spate,
ca eu să aflu cu totul întâmplător
de la cineva care nici nu știe că vorbește despre mine.
Să-și lase casa pe numele meu și să moară.

Monolog interior

Doi bărbați merg pe stradă.
Sub ei alunecă fâșia de asfalt
dacă se uită: aglomerare de pori
în flux, uneori: fulgerarea gunoiului.

Doi bărbați merg pe stradă.
Ochii semnalizează: „Uite,
copacii piperniciți au frunzișul de culoarea tablei;
uite, sudoarea strălucește pe fruntea paznicului,
poarta de fier își varsă căldura peste el.”
Citesc afișe fără să scoată un cuvânt
și ridică sprânceana.

Doi bărbați merg pe stradă.
Au fost undeva: în scara unui bloc
cămașa rece s-a lipit de spate,
poate într-un lift

szagolták a linópadló szagát.
Egy ajtót kerestek, kopogtak,
köszöntek, valamit morogtak,
a széket nyikorgatták, bólogattak.

Ketten mennek az utcán,
a madárzajos fák alatt.
A nőket nézi egyikük,
lány képlékeny tekintete
könnyen körülvesz keblet, combot,
elvész szoknyarácban és mellfodorban.
Levegőért kapkod a másik,
szürke hóben üveg sört képzél,
és üreseket nyel, mert szólna:

– Most mondjam el, hogy nem áll össze
szellemem; roncsok nemzenek
roncsot agyamban, temetőnyi
üzekvő tetem szaporítja egymást,
robbanásig telítve
a memória raktárhányát?
Hogy itt már csak én ismerem ki
az esetleges járatokban magam,
én tudom, mikor kell
félrelépni egy lerobajló
romköteg alól? A gyalázatos
otthonosságról most beszéljek,
mellyel zúrzavaromban járok?
Hogy nem szégyelltem kiismerni
romhegyem ingó statikáját,
biztos pontokat megjegyezni,
próbálgatni, mert semmi elv
nem működik?
Feladtam
az egység utáni sóvár vágyamat:
milyen gyalázat érhet még?
Fürgén iramllok itt, mint a patkány
vagy tolvaj, s még a hasznát
is tudom mindennek, ahol
ember lépést se tudna tenni,
és vége annak, ki a járást itt megtanulta.
– Ezeket mondta volna, de
hely és idő alkalmatlan.
Beletörődik, visszatér
az élet szokottabb képeihez,
és csak int: „Nézd, milyen komikus,
ha egy erényes angolkosztüm
kamgárnján így kirajzolódik
a csontos háton a melltartó pántja.
Ez a szigorú lány siet
feddhetetlen célok felé,
de kiizzad, míg így üget,
és kosztümjén már ott a folt
a titkolt hónalj alatt.
Illetéktelen szemek nézik
kebeltartója pántjait,
idegen férfiak tűnődnek:
retiküljében tart-e Desodort,
s a fiókjában apró
tablettát celofánlevélben.”

au amușinat mirosul linoleumului.
Căutau o ușă, au bătut,
au salutat, au mârâit ceva,
au scârțâit scaunul, au dat din cap.

Doi bărbați merg pe stradă,
sub copacii cu zarvă de păsări.
Unul dintre ei se uită la femei,
privirea lui maleabilă, moale
cuprinde cu ușurință sâni, coapse,
se pierde în pliuri de rochie și volănașe.
Celălalt se zbate după aer,
își imaginează o bere în arșiță cenușie,
și înghite-n gol, pentru că ar vorbi:

– Să-ți spun acum că spiritul meu
nu se încheagă; epave umane zămislesc
epave umane în creierul meu, un cimitir
întreg de cadavre în rut se înmulțește,
umplând până la refuz
lipsurile din stoc ale memoriei?
Că aici doar eu mă mai recunosc
prin eventualele canale,
eu știu când trebuie
să mă feresc din calea ruinelor
ce se surpă? Despre rușinoasa
familiaritate cu care cutreier
prin propriul haos, acum să vorbesc?
Că nu mi-a fost rușine să descopăr
statica precară a munților de moloș,
să-mi notez punctele sigure,
să le încerc, pentru că niciun principiu
nu funcționează?
Am renunțat
la dorința mea însetată după unitate:
ce umilire ar putea să mă mai atingă?
Aici mă strecor rapid precum șobolanul
sau hoțul și pe lângă asta știu rostul
a toate, acolo unde
omul n-ar putea să facă niciun pas
și s-a zis cu cel care a învățat mersul pe aici.
– Aceste lucruri le-ar fi zis, dar
locul și timpul nu-s favorabile.
Acceptă totul, se întoarce
la imaginile obișnuite ale vieții,
face un semn: „Privește, cât e de comic
dacă prin camgarnul unui costum englezesc
se reliefează astfel
spatele osos și breteaua sutienului.
Fata asta severă se grăbește
spre țeluri nebănuite,
dar asudă în timp ce aleargă astfel
și pe costumul ei apare pata,
la subrațul ascuns vederii.
Ochi indiscreți îi fixează
bretelele sutienului,
bărbați străini se întrebă:
are deodorant în poșetă
și în noptieră o mică
tabletă în folie de celofan.”

Nagy Bálintnak

Mint fenyők ködbe –
fáradtságba, undorba
bugyolálódik a jóakarát.

Ha heten: öten.
Öten: akkor hárman.
S ha hárman: akkor inkább ketten.

A többiek
többségükben kibírhatatlanok.
Magunkon kívül:

vagyunk egynéhányan.
S magukon kívül vannak
egynéhányan.

A levegőég herseg
(vadászgép szeli át)
mint rétesalma húsa.

Kik jönnek most az agya-
fúrt politikusok után? Buta
katonák? Újabb agya-

fúrt politikusok?
Laza póráz?
Börtönök? Kussok?

Kivándorol egy ország önmagából?
Megjött a villamosod.
Siess. Szerbusz.

Hála

Az állami ünnep
elhülyült csöndje nem különbözik
a katolikus vasárnapokétól.
Tömeges lézengésben
az emberek még ellenszenvesebbek,
mint célba fogva.

Most nem
enyésztetem, mint szoktam,
hálátlanul az ajándék szerelmet.
A vákuum utcákon
az menekít át, hogy emlékezem
arcodra és combodra,
melegedre,
öled halvsz szagára.

Hiába kerestél fürdőszobát,
az ágy kényelmetlen volt,
mint egy tetőgerinc.
Bőröd új szagával elvegyült
a matracok rovarirtószaga.

Lui Nagy Bálint

Ca brazii în ceață –
bunăvoința se învăluie
în oboseală și greutate.

Dacă șapte: cinci.
Cinci: atunci trei.
Și dacă trei: atunci mai bine doi.

Ceilați
în majoritatea lor sunt insuportabili.
În afara noastră:

suntem câțiva.
Și-n afara noastră sunt
câțiva.

Aerul sfârâie
(trece un avion de vânătoare)
precum carnea plăcintei cu mere.

Cine vine acum după poli-
trucii de caca? Soldați
proști? Tot poli-

trucii de caca?
Frâu liber?
Închisori? Tacă-ți clanța?

Va emigra o țară din ea însăși?
Ți-a venit tramvaiul.
Grăbește-te. Servus!

Recunoștință

Liniștea idioată
a sărbătorilor de stat nu diferă
de cea a duminicilor catolice.
În apatia generalizată
oamenii sunt și mai antipatici
decât înhămați la un țel.

Acum nu
o să las să lânzezească, cum fac de obicei,
nerecunoscător, dragostea primită în dar.
Pe străzile vidate
mă salvează amintirea
feței și coapsei tale,
a căldurii,
mirosul de pește mort al pântecului tău.

Degeaba ai căutat o baie,
patul a fost inconfortabil
precum creasta unui acoperiș.
În noul miros al pielii tale s-a amestecat
mirosul de insecticid al saltelelor.

Ágyúszóra ébredtem,
kerekszám éve
történt valami. Még aludtál.
Szemüved, lakktáskád
a földön hever, ruhád
lóg az ablakkilincsen,
kifordítva praktikusan.

Fekete kombinéd
egyik pántja lecsúszott.
És szelíd világosság tétovázott
a nyakad pihén, a kulcsontodon,
míg egyre ágyúztak,

s egy kibökődött
fotelrugón
reszketett a finom por.

A személyi követő éji dala

Zuhog az eső,
te rohadék.
Te meg alszol
a jó meleg szobában,
vagy megpinázod a madarat.
Én reggel hatig rohadok
a csöndesedő esőben.
Ki kell várnom a váltást,
ki kell várnom
amíg kikászálódasz a vackodból,
anyu mellől. Hogy leadhassam
a drótot: merre reppentél.
Szállsz, szárnyalsz.
A kezembe ne kerüljél.
Mert röptödben megkopasztalak.
Én nem felejttem el azt a rohadt esőt,
amikor dupla súlyára dagadt
az esőkabátom,
a cipőm talpa.
Te meg
a meleg
szobában cicáztál.

Eljön még az idő,
amikor Dunát rekesztek veled.

M-a trezit bubuitul tunurilor,
cu zeci de ani în urmă
s-a întâmplat ceva. Încă dormeai.
Ochelarii, poșeta de lac
zac pe podea, hainele tale
atârnă de zăvorul ferestrei,
întoarse pe dos într-un mod practic.

O bretea a
combinezonului tău negru alunecase.
Și o lumină blândă ezita
pe puful de pe gât, pe claviculă,
în timp ce tunurile bubuiaiu,

și pe arcul plesnit
al fotoliului
tremura praful.

Cântecul de noapte al securistului

Plouă cu găleata,
băi, stârpitură.
Iar tu dormi
în camera bine încălzită,
sau dezmierzi păsărica.
Eu până la șase dimineața putrezesc
în ploaia care se domolește.
Trebuie să aștept schimbul,
trebuie să aștept
până te târaști afară din vizuină,
de lângă mami. Ca să pot da
raportul: încotro ai zburat.
Zbori, dai din aripi.
Să nu cumva să te prind.
Că te jumulesc în zbor.
Eu nu uit ploaia asta împuștită,
când mantaua
și talpa pantofilor
și-au dublat greutatea umflându-se.
Iar tu,
bine-mersi
te-ai jucat cu pisicuța în cameră.

Va veni și vremea
când te voi arunca peștilor în Dunăre.

**traducere din limba maghiară
de Andrei Dósa**

Paul Mihalache

În cartier au început să cadă castanele

In 1995 erau încă la modă tocurele înalte și subțiri, pentru bărbați cămășile în carouri și ochelarii de soare cu lentile rotunde, iar noi, care abia împlinisem paisprezece, cincisprezece ani, după ce ne săturam de jucat fotbal în curtea școlii, La 24, ori ne alunga Nea Mircea, portarul, nemulțumit de cât strânsesem în acea zi – două, poate trei mii de lei – prinsesem obiceiul să fugim repede acasă să ne spălăm, să ne schimbăm hainele și să ne dichisim ca pentru cine știe ce petrecere, înainte de a ne strânge iar, în spate la Buțureanu, pe gardul gros, plin de rugină, unde până nu demult făceam întreceri de echilibristică pe acadele, ori gume Turbo, iar acum beam bere Zimbru, amăruie și acidulată, Bogdan Crețu, Luci, de la scara alăturată, Manuel, Adi Balaur, mereu pus pe hartă și gata să se ia la bătaie cu oricine i-ar fi ieșit în cale, frații Crăciun și

cu mine; povesteam aventurile amoroase de pe la școală, cu fete mult mai mari, din zilele când eram bolnavi și nu ieșeam să ne întâlnim cu băieții În Parc, La Bară, sau La Scara lu' Adriana, locurile obișnuite din cartier. Schimburilor de timbre le luaseră locul tranzacțiile cu poze deșucheate de prin reviste ilustrate color, începeam să legăm prietenii în funcție de preferințele muzicale, iar în acel an s-au mutat în bloc Mădălin și frate-său, Bogdănel, care locuiseră nu departe, pe 7 Noiembrie, și știau acolo un bar, Tipo, unde puteam merge în serile friguroase de iarnă să ne încălzim cu un vin fiert, fără să se uite nimeni pieziș la noi. Lucian, Lică, Andrei și Bogdan Crețu, care era cu aproape doi ani mai mare decât toți ceilalți, prinseseră pasiunea pokerului la aparate; Răzvan și Costel se împrieteniseră cu unul nou, Cașuba, de la Blocul

Țiganilor, Manuel, Adi Balaur și Daniel Șobolan se retrăgeau deseori în toil discuțiilor sau al jocurilor de cărți să-și spună câte ceva la ureche unul altuia, iar eu cu Dănuț Crăciun, care purtam amândoi părul lung, visam să ne facem trupă și devenisem pasionați de biliard, pe care ne cheltuiam banii de pregătire la matematică, în Salonul Rawad, sau sus, în Copou, la Casa Vânătorul. Ce mai, cartierul se împărțea în biserițe, grupuri de băieți care ne adunam uneori împreună, dar începusem să ne privim cu rezerve și pășeam fiecare pe drumuri întortocheate și fascinante spre mirajul irezistibil al orașului, încă necunoscut, inaccesibil.

În iarna aceluia an am fost pentru prima oară la patinoar, unde am întâlnit-o pe Kati, fata blondă, de la Eminescu, unde tocmai mă transferasem în toamnă, și care reținuse, pesemne, toate replicile din filmele de dragoste care rulară prin videoteci și pe la cinematografe în ultima vreme. Trei luni am fost ca în transă. Dănuț ieșea cu Cristina-Creața și nu ne mai vedeam decât seara târziu, când fumam câteva țigări La Bară, locul cel mai ferit, și ne împărțeam dropsuri, sau gume mentolate, dar nu vorbeam mai nimic, pentru că eram stingheriți de propriile sentimente și nici nu voiam să ne mințim ori să recunoaștem față că mai eram încă virgini.

Au urmat sărbătorile de iarnă, Paștele din primăvara lui '96, fără măcar să simțim, deși simțeam de la o zi la alta că ceva e schimbat, și mai era foarte puțin până la admiterea în învățământul gimnazial, primul examen serios, pentru care n-aveam nici un chef să stăm închiși în casă să învățăm, dar nici nu ne permiteam umilința de a lua o notă mică, ori chiar de-a fi respinși.

Pe la mijlocul lui martie, Kati a cedat insistențelor unui filfizon dintr-a unșpea, plin de bani și de fumuri, iar Cristina-Creața s-a mutat cu ai ei în alt oraș, așa că în iunie și eu și Dănuț am luat printre primii admiterea la liceu. În vara care a urmat, fetele din cartier se transformaseră peste noapte, din copii cu genunchii juliți și hăinuțele pline de noroi, în domnișoare cochete, dichisite, cu fuste mini care lăsau să li se vadă picioarele lungi și subțiri, și care ne scoteau din minți noaptea, când, chinuți și de căldură, ne masturbam de câteva ori până să putem adormi. După multe ezitări și emoții, Lucian a fost primul care i-a cerut prietenia Leliei Scripcaru; a urmat Lică, îndrăgostit de Roxana, sora lui Bogdan, eu cu Ina, Dănuț cu o fată mai mare, mutată de curând în scară cu Adi Balaur, și ceilalți, care abia așteptau să le vină rândul. Fetele ne reuniseră și, dincolo de micile noastre rivalități, eram iar împreună, dându-ne sufletul pe terenul de fotbal și încercând să impresionăm prin umor și îndrăzneală seara, când ne adunam ca pe vremuri să jucăm whist, ori șah, sau pur și simplu să stăm de vorbă, împreună cu iubitele noastre, În Parc, sau La Scară la Adriana.

Pe Cuba și pe Alin îi știam cu toții de mult, dar ei își duceau veacul pe Splai Bahlui și prin cluburile rău famate din centrul Iașiului, așa că, atât timp cât nu aveam de-a face cu ei, ne mulțumeam să-i evităm, ori

să le dăm câte o țigară când ne întâlneam la Tutungerie, ori la Complex. Dar, asemenea unor sălbăticiuni care cresc, nici nouă, nici lor, vechile arealuri nu ne mai erau suficiente, ne intersectam tot mai des, iar într-o după-amiază l-am văzut pe Lucian cu ochiul vânăt și gura plină de sânge, iar tatăl Leliei Scripcaru chemase poliția, și pe ea n-am mai văzut-o neînsoțită până în toamnă. Ieșea doar cu ai ei, avea fața lividă și evita mereu privirea celorlalți.

Noi însă rupeam și reînnoam prietenii cu fetele: Luiza, Roxana, Ina, Mihaela, de la stradă, Ami, care în 1997 avea să nu supraviețuiască unui accident de mașină la intersecția dintre Primăverii și Țuțora, Adriana și Nicoleta, Siamezele – nedespărțite. Schimbam partenerile de la o săptămână la alta, uneori înțelegându-ne dinainte. Firește, totul se rezuma la sărutări schimbate în grabă, plimbări în doi și, rareori, câte un gest ceva mai îndrăzneț, și acela făcut să pară din întâmplare.

Însă cu Alin și Cuba nu aveai cum să te pui. Erau doar cu trei ani mai mari decât majoritatea dintre noi, dar arătau ca la douăzeci. Dacă ceva nu le convenea, sau pur și simplu aveau chef să se distreze, îți învinețeau ochii și nimeni nu avea curaj să riposteze. Mai nou erau nelipsiți din Parc, ori de la Scara lu' Adriana, ne obligau să-i primim în echipe la fotbal, la cărți sau la rummy, să le dăm țigări, uneori bani, ba, ceea ce era și mai și, se foloseau de orice prilej să ne umilească în public, în special când erau fete de față. Într-una din seri, la începutul lui august, Andrei a îndrăznit să-l înfrunte pe Cuba în nu mai știu ce dispută neînsemnată, și-ntr-un sfert de ceas era deja la urgențe cu fractură de mandibulă și osul nasului sfărâmat aproape complet. Am rămas, cu toții, fără reacție. După ce ne-am dezmeticit, primul impuls a fost de a fugi fiecare acasă, căci niciunui nu i-ar fi convenit să trebiască să povestească poliției ce s-a întâmplat. Bogdan Crețu a fost cel care ne-a oprit. Ne-am adunat în taină în scara blocului turn din stația de tramvai, să ne sfătuiam ce aveam de făcut. Fără nici un folos. Știam prea bine: zece, cincisprezece, câți ne-am fi strâns, luându-i prin surprindere, le-am fi putut aplica celor doi o corecție destul de severă.

– Eu îmi asum riscul – a spus Bogdan. Sar primul. Dar îi era și lui clar dinainte că propunerea nu-i va fi acceptată. Ar fi însemnat să nu mai ieșim neînsoțiți din casă măcar vreun an, și poate nici atunci în siguranță. Adi turba de furie. Își izbea pumnii în palme și de pereții casei scării. Manuel avea de gând să anunțe sectoristul, cu care ai lui erau prieteni la cataramă, dar nimeni nu-și făcea iluzii că poliția și-ar băga nasul în certurile și încăierările câtorva copii din spatele blocului. Se formaseră, ca de obicei, mai multe tabere, și băieții începuseră să se certe între ei, frustrați și dezbrinați de absurdul situației. Lucian a propus ca a doua zi să mergem împreună la spital la Andrei, să-l lășăm pe el să decidă ce era de făcut, dar mama lui Lică era soră medicală și el știa că la urgențe nu se primesc vizite decât din partea rudelor de gradul întâi. După

mai bine de-o oră se făcuse deja târziu și a trebuit să ne despărțim și să mergem fiecare acasă. Dănuț m-a oprit chiar când am ajuns la scară:

– Hai să mai tragem o lulea. Toată gloata aia de proști mă calcă pe nervi. Trebuie să facem ceva.

– Adică? – Î-am întrebat destul de surprins. Nu vedeam cum am fi putut face în doi ceea ce era evident că ne era imposibil în cincisprezece.

– Uite, a zis, e clar că nu ne putem bate cu ei. Poliția iese din calcul. Ce ne rămâne de făcut?

Ne-am aprins câte un LM roșu și ne-am așezat pe treptele de pe casa scării, scormonind cu un băț în stratul de flori de pe margine, dar atenți să vedem dacă nu trece vreun cunoscut. Știam că are el ceva în minte și aștepta să-l trag de limbă. Era stilul lui și mă obișnuisem cu asta. Nu i-am dat satisfacție:

– Peste o lună începe școala, am spus. O să stăm tot mai puțin în cartier. Dă-i dracului pe toți! Și mie îmi pare rău de Andrei, dar ce pot să fac? Mă bucur că n-am fost în pielea lui.

– Dar ai putea fi curând.

În grădina din stânga, două mâțe se regulau zgomotos. Dănuț a luat o piatră din stratul de flori și a aruncat fără să le nimerescă.

– Într-o lună ai tot timpul, continuă pe același ton grav, egal. Toot timpul. Și după, ce? Să nu-i spun eu lui că n-o să mai ies din casă decât la școală sau la biliard. Să fim deștepți, nu fi prost!

Și-a mai aprins o țigară, și mi-a întins și mie una din pachet.

– Să ni-i facem prieteni. E singura noastră șansă. Îți spun: singura șansă.

A doua zi mă duruse rău stomacul și nu-mi arse sub niciun chip să ies la fotbal, dar, cum stătusem în casă până spre seară, nu voiam ca ceilalți să creadă că sunt un fricos. Am șterpelit din șifonier o bancnotă de zece mii și m-am dus la Buțureanu să-mi cumpăr un pachet de țigări. Îmi rămăneau două mii pentru whist, ori pentru o bere, ceva mai târziu; aveam să văd. Era duminică, și străzile cartierului mai pustii ca niciodată. Gardurile verzi crescuseră înalte și stufoase încât nu mai vedeai nimic prin ele, astfel că, în penumbra apusului roșiatic, îndepărtat, păreau ziduri ce ascund în spatele lor făpturi îngrozitoare, fantomatice, mereu la pândă, gata oricând să-ți taie calea cu hohotul lor înfiorător. Băieții nu erau nicăieri. Garajele cu acoperiș de tablă zincată mă priveau tăcute prin ochiurile de sârmă, și prbrizele Daciilor aruncau la răstimpuri reflexii neliniștitoare. Am trecut pe lângă Bară, prin dreptul Parcului, și am ajuns la Bahlui. Lumina crepusculară și podul singuratic, cu pilonii de lemn crăpați din loc în loc, îmi aminteau de un film cu vampiri care, cam pe la acel moment al înserării, se ridicau din coșciuge pentru a se trezi la viața lor nocturnă, nespus de tristă și solitară. Ceva m-a atras întotdeauna la făpturile acelea care-mi inspirau deopotrivă teamă, compasiune și respect.

Am pășit peste balustrada albastră ce desparte

trotuarul de zona verde, abundentă, și care odată cu luna octombrie lasă în urmă, an de an, un covor gros de sticle sparte, cutii de conserve și excremente umane pe care le topesc ploile de toamnă, purtându-le spre sud, în Jijia, principala sursă de apă potabilă a orașului. Mă întrebam dacă erau, cu toții, atât de fricoși, ori dacă nu-și ținuseră gura acasă și părinții nu-i mai lăsau să iasă până când lucrurile aveau să intre, cât de cât, în normal. Oricum ar fi fost, eu unul nu-i condamnam. Nu-mi era frică, dar trebuie să recunosc că mă cam treceau fiorii la gândul c-aș fi putut fi eu în locul lui Andrei.

Iarba înaltă îmi ținea paravan, așa că nu riscam să fiu văzut dacă-mi aprindeam o țigară. Deprinsesem, cu timpul, adevărate tehnici de a fuma fără să se observe că aș ține ceva între degete.

Când am ajuns iar în Parc, Dănuț și Alin jucau table și beau bere pe o pătură, sub singurul felinar care răspândea oarece lumină doi, trei metri de jur împrejur.

– Hai noroc, Paul, mi-a strigat Alin. Vin' să bei o bere cu noi. Dănuț face cinste. Azi e în bani!

Dintre cei doi, Alin îmi era mult mai puțin nesuferit decât Cuba. Era genul de golan cinstit: te privea în față înainte să te lovească, îți cerea bani fără să spună cu împrumut, și avea o voce aproape caldă, puțin condescendentă, ca a cuiva care, din bunăvoință, te poate și proteja, nu doar răni.

Am dat mâna cu amândoi și am întrebat cine pierde, să știi cui îi iau locul la joc. Sunt reguli pe care le respectă chiar și cei mai perversi dintre farsori. Dănuț avea, ca de obicei, noroc la zaruri, așa că urma să joc cu el.

– Cubanezu' stă singur și fumează la geam, dacă-i prost, râse Alin. Stă în casă să nu dea ochii cu sectoristul. Parcă nu putea să-i dea una în stomac, trebuia neapărat să-i rupă mecla căcănarului de Andrei. Și avea Cubanezu' un pont, băieți... Mamă, mamă! Da' singur nu mă descurc.

O vreme a tăcut. Am dat 5-5 și am ridicat sticla.

– Ia uite ce baftă ai! Îți merge bine în seara asta. Ce ziceți, băieți, vă băgați?

N-aveam nici cea mai vagă idee despre ce putea fi vorba, dar eram convins că vrea să aibă pe cine arunca vina dacă urma să i se nfunde, iar dacă avea să meargă totul șnur, ne-am fi ales cu nimica toată, o bere, două, și un pachet de țigări.

– Doar să stați de șase, atâta am nevoie. De ce-i mai greu mă ocup eu.

– Păi zi, frate, despre ce-i vorba, a spus Dănuț. Ia da și mie sticla aia, că numai voi beți.

– Ia, frățioare. Da' zi, vă băgați? Mai dă-i și lui Paul, să prindă curaj.

– Ne băgăm, frățioare, nu-i așa? – Dănuț m-a privit cu subînțeles. Dar întâi să știm despre ce-i vorba. Numai să n-am probleme cu poliția, că mă omoară mama acasă!

– Nu, frățioare! Tu doar stai de șase.

Acel tu nu mi-a sunat bine deloc. Alin s-a ridicat.

– Voi jucați, că eu mă duc să mă piș.

Se pișa pe-un copac, la numai câțiva metri de noi. L-am întrebat pe Dănuț, doar din priviri, ce-i veni, dar el îmi făcu semn să mă liniștesc, să las totul în seama lui. Tânțarii ne pișcau fără milă și așteptarea îmi tăia se orice chef de table ori de băut bere.

– Hai, n-ați terminat? Tre' să mergem! Lăsați sticla, că bem pe urmă, dă-o la naiba!

Am traversat Țuțora, spre Panificație, și ne-am oprit în apropiere de Școala 40.

– Aici.

Privea țintă spre scara unui bloc cu patru etaje, unde eu nu reușeam să deslușesc nimic neobișnuit. Am vrut să-l întreb ce așteptăm, dar mi-a făcut semn să-mi țin gura. Am fumat în tăcere, așezați pe bordură, la o distanță apreciabilă de scara pe care n-o pierdea o secundă din ochi. După trei sau patru țigări aprinse una de la chiștocul celeilalte, a zis: Uite-l! Un bărbat mărunțel ieșea grăbit, cu pași mici, fără să se uite în direcția noastră. Credeam că-l vom urmări, apoi mi-am amintit că Alin avea nevoie de noi să stăm de șase. De ce-i mai greu avea să se ocupe el, a zis. Deci asta trebuie să fie: un jaf.

– Paul, tu vii cu mine.

Dacă nu m-ar fi ridicat de sub umeri nu cred că m-aș fi putut mișca din loc. Eram ca în transă.

– Dănuț, dacă vezi pe careva că intră în scară, strigi tare de două ori: Di-na-mo! Luptă Di-na-mo! Ai înțeles? Ia hai să vedem cum strigi. Așa, frățioare! În tine e toată baza! Și l-a bătut cu putere pe umăr.

Am intrat în scară. La etajul unu, Alin a scos din buzunar un capăt de sârmă îndoită, cu care a deschis fără un zgomot ușa apartamentului 5. Când am văzut lumină înăuntru, am crezut că mi se taie respirația. În camera de zi, o fetiță brunetă, cărlionțată, de maxim șase ani, se uita la televizor de pe canapeaua găurită, pe-unde ieșeau bucăți mizerabile de burete. Ținea în brațe o jucărie de-a dreptul hidoasă: un câine de plastic, fără un ochi. Ne-a privit speriată, dar fără să țipe.

– Tăticu' are treabă – i-a zis Alin – e ocupat, așa că te duc la mine în seara asta și mâine dimineată te aduc înapoi.

– Ești nebun, am șoptit printre dinți. Nu mi-a răspuns.

Fetița a rămas nemișcată, pe canapea, strângând cu putere în brațe câinele fără un ochi. Alin a ridicat-o.

– Stinge lumina, mi-a zis cât se poate de calm, și a ieșit cu ea pe casa scării, iar eu l-am urmat, atent măcar să nu ating cu mâinile clanța ușii, sau orice alt obiect de prin casă.

Un minut mai târziu, Alin era într-o mașină roșie, cu fetița în brațe, iar noi – Dănuț și cu mine – ne îndreptam spre casă fără să scoatem un cuvânt. La etajul doi, înainte să intre la el, Dănuț mi-a făcut semn să trag fermoarul peste gură. Am încuviințat din cap și am urcat fără să mai dăm noroc ori să stabilim cum aveam să ne vedem a doua zi.

O lună mai târziu, în cartier au început să cadă castanele. Eram nerăbdător să-mi cunosc noii colegi și

mi se făcuse dor de Pușchi, Ionescu, Johnny Enache, Teo și Tudor – cei vechi, cu care aveam să continui în aceeași clasă, la intensiv engleză. Adi se angajase, Manuel era la țară, iar Andrei, complet refăcut, Lică și Lucian se pregăteau să meargă la discotecă. Seara era răcoroasă și mai mare plăcerea să fumezi o țigară light pe malul Bahluiului, privind trecătorii grăbiți, fără să ai nimic altceva de făcut. Stăteam așezați, ca în atâtea alte rânduri, pe balustrada albastră, joasă, de la marginea trotuarului. Dănuț și Bogdan vorbeau despre Formula 1. Damon Hill îl întrecuse cu doar un punct pe Michael Schumacher, auzeam ce spuneau, dar nu-i ascultam. Când au trecut Alin și Cuba, ne-au salutat fără să întindă mâna și ne-au întrebat, ca de obicei, dacă n-aveam o țigară în plus, băieți? Dănuț a scos pachetul de LM și i-a servit pe fiecare, pe rând. Alin i-a mulțumit și l-a împins, ca din glumă, peste balustradă, în iarbă.

– Ce mârlan ești, i-a zis Cuba, râzând cu dinții lui negri, stricați.

– Ei, hai, că nu s-a lovit, și s-au îndepărtat amândoi, hohotind amuzați.

Cerul era albastru-liliachiu. Cu greu mi-ar fi putut tulbura ceva sentimentul de liniște – o absență plăcută, imperturbabilă. A doua zi avea să fie 15 septembrie.

– Futu-i pizda mă-sii! – a zis Dănuț, scuturându-se de iarba de pe umeri, iar soarele se retrăgea molcom după clădirea Facultății de Electrotehnică.

Nikola Madžirov

Poetul macedonean Nikola Madžirov (n. 1973, Strumica) este considerat unul dintre cei mai valoroși poeți europeni ai momentului. Poezia sa a fost tradusă în peste treizeci de limbi și publicată în antologii din Statele Unite, Europa și Asia. „Poemele lui Madžirov sunt asemenea tablourilor expresioniste – pline de tușe groase, încărcate de energie, ele țâșnesc din imaginație pentru a se întoarce imediat acolo, precum niște animale nocturne surprinse în bătaia farurilor unei mașini. «Noi suntem rămășițele unei alte epoci» – Nikola Madžirov reușește să ne convingă de acest lucru.” (Adam Zagajewski)

СЕНКИТЕ НÈ ОДМИНУВААТ

Еден ден ќе се сретнеме,
како бротче од хартија и
лубеница што се лади во реката.
Немирот на светот ќе
биде со нас. Со дланките
ќе го помрачине сонцето и со фенер
ќе се доближуваме.

Еден ден ветрот нема
да го промени правецот.
Брезата ќе испрати лисја
во нашите чевли пред прагот.
Волците ќе тргнат по
нашата невиност.
Пеперутките ќе го остават
својот прав врз нашите образи.

Една старица секое утро
ќе раскажува за нас во чекалната.
И ова што го кажувам е
веќе кажано: го чекаме ветрот
како две знамиња на граничен премин.

Еден ден сите сенки
ќе нè одминат.

ПРЕД ДА СЕ РОДИМЕ

Улиците беа асфалтирани
пред да се родиме и сите
совездија веќе беа формирани.
Лисјата гниеја
до работ на тротоарот.
Среброто црнееше врз
кожата на работниците.
Нечии коски растеа низ
должината на сонот.

Европа се обединуваше
пред да се родиме и косата
на една девојка спокојно
се ширеше врз површината
на морето.

Umbre care trec pe lângă noi

Într-o zi ne vom întâlni,
ca o barcă de hârtie
și un pepene care se răcește în râu.
Ne va însoți
neliniștea lumii. Palmele noastre
vor acoperi soarele, ne vom
apropia unul de altul cu lanterne în mâini.

Într-o zi, vântul nu-și va mai
schimba direcția.
Mesteacănul are să scuture frunza
în pantofii noștri din prag.
Lupii or să ne vâneze
inocența.
Fluturii ne vor lăsa
pulberi pe obraz.

O bătrână va povesti
despre noi dimineața în sala de așteptare.
Și ceea ce spun eu acum
a mai fost spus: așteptăm vântul
ca două steaguri la hotar.

Într-o zi toate umbrele
vor trece pe lângă noi.

Înainte de naștere

Străzile erau gata asfaltate
când ne-am născut noi și toate
constelațiile erau gata alcătuite.
Frunzele putrezeau
la marginea trotuarului,
argintul se innegrea
pe pielea lucrătorilor,
oasele creșteau
de-a lungul somnului.

Europa se unea
încă dinaintea nașterii noastre și
părul unei femei se răsfirea
calm pe suprafața
mării.

НЕ ЗНАМ

Далечни се сите куќи што ги сонувам,
далечни се гласовите на мајка ми што на
вечера ме повикува, а јас трчам кон полињата со жито.

Далечни сме ние како топка што го промашува голот
и оди кон небото, живи сме
како термометар кој е точен само тогаш кога
ќе погледнеме кон него.

Далечната стварност секој ден ме испрашува
како непознат патник што ме буди на половина пат
со прашање „Тој ли е автобусот?“,
а јас му велам „Да“, но мислам „Не знам“,
не знам каде се градовите на твоите дедовци
што сакаат да ги напуштат сите откриени болести
и лековите што содржат трпеливост.

Сонувам за куќа на ридот од нашите копнежи,
да гледам како брановите на морето го исцртуваат
кардиограмот на нашите падови и љубови,
како луѓето веруваат за да не потонат
и чекорат за да не бидат заборавени.

Далечни се сите колиби во кои се криевме од дождот
и од болката на срните што умираа пред очите на ловците
кои беа повеќе осамени, отколку гладни.

Далечниот миг секој ден ми поставува прашање
„Тој ли е прозорецот? Тој ли е животот?“, а јас му велам
„Да“, а всушност „Не знам“, не знам кога
птиците ќе прозборат, а да не кажат „Небо“.

Nu știu

Toate casele pe care le visez sunt departe,
departe e glasul mamei
care mă cheamă la masă, dar eu alerg spre câmpul de grâu.

Suntem departe ca mingea care n-ajunge în poartă
ci o ia spre cer, suntem vii
ca termometrul care este precis numai când
îl privim.

Realitatea de la distanță mă-ntreabă în fiecare zi
ca pasagerul necunoscut când se trezește la mijlocul drumului
întrebând: „Ăsta e autobuzul?“
Eu răspund „Da“, însă gândesc „Nu știu“,
nu știu orașele bunicilor tăi
care vor să lase în urmă ce au descoperit, bolile,
vindecările prin răbdare.

Visez o casă pe dealul nostalgiilor noastre,
 să privesc valurile mării desenându-ne
 cardiograma căderilor, a iubirilor,
 felul în care oamenii cred pentru a nu se scufunda,
 felul în care fac pași ca să nu fie uitați.

Sunt departe cocioabele unde ne-adăposteam de furtună
 și de durerea căprioarelor murind sub ochii vânătorilor
 mai mult singuri decât înfometăți.

Clipa de la distanță mă-ntreabă în fiecare zi
 „Aceasta e fereastra? Aceasta e viața?” eu spun
 „Da”, însă gândesc: „Nu știu”, nu știu dacă
 păsările vorbind vor rosti și altceva decât „Cerule”.

ДОМ

Живеев на крајот од градот
 како улично светло на кое никој
 не му ја менува светилката.
 Пајажината ги држеше сидовите заедно,
 потта нашите споени дланки.
 Во преобразбите на невешто сосиданите камења
 го криев плишаното мече
 спасувајќи го од сонот.

Деноноќно го оживував прагот
 враќајќи се како пчела што
 секогаш се враќа на претходниот цвет.
 Беше мир кога го напуштив домот:

гризнатото јаболко не беше потемнето,
 на писмото стоеше марка со стара напуштена куќа.

Кон тивките простори од раѓање се движам
 и под мене празнини се лепат
 како снег што не знае дали на земјата
 или на воздухот припаѓа.

Acasă

Am locuit la marginea orașului
 ca felinarul cu un bec
 pe care nu-l înlocuiește nimeni.
 Pânze de păianjen legau între ele zidurile,
 sudoarea ne prindea mâinile laolaltă.
 Mi-am ascuns ursulețul de pluș
 în găurile din ziduri de bolovani
 ca să-l apăr de propriile mele vise.

Zi și noapte am adus viața în prag
 revenind ca albina care
 se-ntoarce mereu la aceeași floare.
 Era timp de pace când am plecat de-acasă:

mărul mușcat încă nu se învinețise,
 pe scrisoare un timbru cu o veche casă părăsită.

De la naștere am migrat spre locuri liniștite
 goluri s-au prins sub mine
 ca zăpada care nu știe unde-i e locul
 pe pământ ori în aer.

În românește de Ioana Ieronim

Andrei Bodi

Andrei Bodi (b. 1965, Baia Mare) is a Romanian poet, literary historian and professor. From his earliest publication, *Breathing Pause* (1991, with Simona Popescu, Marius Oprea and Caius Dobrescu), to the more recent *Patriotic Poems* (1995), *Studies on Life and Death* (2000) and *Tired People* (2008), Bodi has extensively explored poetry and its cultural motifs through poems and literary criticism.

319

I'm living right here. In the students' dormitory
16 it's no doubt a big worry quite a pain
to bring up a child and my sister
has one. Mama brought up all four of us and
look at me here sprawled out on the bed at 21 years of age or
sitting at the desk with a book in my hand. Right here
right now. In Room 319
between thin red and white sheets
and how strong the light is right now it brushes against
the rug littered with hair and
dust particles.

From here I understand things
the hallway the cement floor people
trees the bench the wrinkles
all precisely

From here I understand things
yellow cars pass by
it's
spring way up there
there's one more floor above me
I search out something closer
a slice of bread.
Here's where I live.
I have a bed a wardrobe for my clothes
cans of fish in my cupboard.
I'm not living here alone.
With me right here there are also Kuki / the cancer on women
Moca / the famous drunk
and the poets / Harry Dasinger
and even the washerwoman Mrs. Blasie
spends half her life up here.

My room
a porthole I'm able to follow my travels through. What
beautiful voices the shipwrecked have voices
that drown out the wind
striking against my solitude stretching out their fingertips to me
spreading them wide
and a had is waving / a white flag on a flagpole
of tinfoil.

Right here I'm busy constructing
a new personality.
Here I establish a beginning and the tail end
of the afternoon finds me right here.
From now on there's
another dorm from here to there
when and how
where and how much and why
and above all
who
has also entered through my door
and whom else I also conversed with
what I discussed
I can tell you from what I know

that the city has schools and a jail and a
city hall and personalities and
any given man wears clothes here
exists with gasping soul mixes up
words and facts and even you
they mix you up here.

You enter you come near I kiss you you seat yourself.
Two streets get born from your glance.
On one a housewife is beating a rug
a cement mixer goes rumbling by
one hundred uniformed young pioneers applaud and how
could you understand me
father on it's dark ivy has grown it
covers our faces and there's such peace and quiet I'm trying to tell you.

«I'll take a better look at the painting
when the light hits it directly when
the sun sets I'll write about
him and about
the poem which I already wrote
yesterday about him but now
I draw near you in my ear
resounds the noise of the elevator door
or of the huge construction site or
of the accordion held by
a young worker in his hand.»

«But maybe the painter adapted
a photograph maybe the poet was
a liar or a graphomaniac
and you're merely
one in a crowd in formation
while I go
walking down the street
the thread which connects me
is a lot more tenuous.»

I'm living right here. Under a glaring sun.
At the end of a beam of sunlight.
I'm living right here. Under the blinding fluorescent light.
And the shadow disintegrates into hundreds of splinters
which breathe and move.
«How can I possibly learn here?»
In the dark I and the others open a door.
There's an unbearable wind.
«Who's trampled on the painting?»

Translated by Adam J. Sorkin & Ioana Ieronim

End of May

It might well be this emerging ball of wool
has at its end your own eyes

It might well be that to its end
the ball of wool unwinds

what rhythm what rhythm
between your lung and the erratic
waste lying behind the maternity hospital.

A car with six coffins and two sacks of potatoes

In the window other flowers
An intense light reaches
the ground floor you don't have

any optical illusion
a black flag is stuck
near the staris a car stops
with six coffins and two sacks of potatoes

a dreiver hurries closes his eyes
and stumbles over a wire
he falls above there are three huge chrysantemums he falls he swears

he rises a taste of grass on his palate

**Translated by Anca Bădulescu & Jeremy Jacobson
with the author**

Your Poetry or Your Life

"I tried telling them
There are living poets as well" says my sister.

How come, Ma'm? Ain't they all dead
just like Eminescu?

"No way" she tried telling them
she opened a magazine and said "look, this guy I know"
she showed them a photo "I know this guy too and this one
once came to our house"

The class were in awe.

"I know this guy too and this one kids"
she aid leaving her desk as she walked down the aisles
is my own brother."

The class were in awe and my sister my sister
in the October light
had turned clearly transparent.

26 June 2006

A summer evening in the land of the Szeklers. Never before
Have I seen the poplars so calm so
Motionless. Not in my wildest dreams
Did I ever imagine a Dacia jalopy
waiting under a bridge
For a tow car or for death.

Translated by Florin Bican

Fericire târzie

Dan-Liviu Boeriu

Imi pare că în ultima vreme suntem martorii unui neașteptat reviriment al prozei scurte. Există în anii din urmă voci bine articulate ale unui nou val al nuvelisticii românești, ceea ce nu poate fi decât un lucru îmbucurător. Pentru că dacă tot ne-am străduit să recuperăm romanul fără miză politică ori tâlcuri revanșarde (și care a fost foarte util în primii 10-15 ani de după 1989), e de laudat inițiativa unor scriitori de a da un suflu nou genului scurt. Evident că nu fiecare carte de nuvele, sketch-uri ori schițe merită toată atenția critică ori succesul de librărie, însă încercările ultimilor ani (Lavinia Braniște, Veronica D. Niculescu ori surprinzătorul Mihai Mateiu) mă fac să cred că acestui gen literar îi este rezervat un viitor norocos.

Până la capătul liniei, volumul lui Petre Barbu, conține, fulguran, micromeditații izolate despre viață, moarte, boală, sub forma unor flash-uri fotografice și a unor secvențe abrupte, convertite în fotograme vii și translucide. Ziarist de profesie, autorul decupează din realitatea imediată bucăți aparent anodine, dar care, la o privire mai atentă, relevă un detaliu semnificativ al imaginii de ansamblu. La Petre Barbu, mărunțul ține loc de element simbolic al tabloului finit. Povestirile lui semănă, imagistic vorbind, cu fotografiile în care sunt reliefate doar subiectele din prim-plan, în timp ce

planul secund e blurat și poate fi doar ghicit.

Tonul general e optimist și orientat către o sugestie de trăire în marginea unei bucurii simple, însă există și schițe care propun un ton dulce-amar, perfect aplicabil unor

detalii sociale care „dulcegăresc” viața, chiar dacă, rațional vorbind, ele sunt de o perfectă inutilitate. În „La prima oră a dimineții”, personajul rememorează ora 7:30 (precizia e o chestiune importantă!) a fiecărei dimineți de început de an, oră la care mama lui îi dădea un telefon ca să-i ureze cele bune. Ceea ce tindea să devină agasant și plictisitor prin redundanță ajunge acum, când mama nu mai trăiește, subiect de meditație banală și pretext pentru un angajament similar: personajul se va decide să procedeze la fel cu fiica lui, atunci când vremea va veni. Are loc, deci, o reinterpretare matură a gesturilor, o reevaluare de pe alte poziții a unor relații sociale pe care, la vremea lor, autorul nu pare a le fi înțeles pe deplin: „Urările bucuriei, urările dragostei. Erau identice în fiecare an. Ascultam resemnat ca un bou, cu o detașare pentru care acum îmi vine să-mi trag palme, cu o superioritate ce merită numai flegme în ochi, cu o nepăsare din care m-ar trezi un șut în fund. Într-un an, enervat de aceeași « placă » matinală, i-am retezat-o ca un mitocan: Hai, mă, mamă, același text, cu sănătatea și fericirea! Mai

schimbă-l și matale!... [...] Mă bărbieresc și mă uit la fiică-mea care se foiește prin casă, lipa-lipa, somnoroasă. Să țin minte ora asta, 7,30! și peste 20 de ani, să apuc să fiu primul care îi telefonează [...] Nu contează ce banalități o să-i urez, oricum se va plictisi de urări, de pisălogeală, de boșorogul care voi fi.” (p.41-42).

Petre Barbu exersează un mod de a privi existența prin intermediul anexelor care o însoțesc inevitabil: gesturi mai mult sau mai puțin tardive ori inutile, clișee sociale, obiecte regășibile recurent. Desenarea în acest fel a unei panorame existențiale vorbește despre aplecarea către elementul minimal, de multe ori mai important în creionarea unei mentalități decât alte chestiuni mai ușor definibile. E drept, unele sketch-uri au și un ușor zvâc ironic, însă acest sarcasm nu are, totuși, efect erodant, ci surprinde doar, brutal, o realitate adât de vie, încât devine, prin obișnuință, aproape imperceptibilă conștienței. „Iubitele noastre sacoșe”, iată un titlu care ilustrează perfect cele de mai sus: „Sacoșa e « frate cu românul », cum se spune. Cândva, sacoșa de cârpă i-a ținut rându-l la coadă la lapte. După ce creierii Ceaușeștilor au fost adunați în sacoșă, la Târgoviște, unii au făcut averi ținându-și banii în sacoșe de plastic, mai sigure decât Bancorex. Alții au trecut granița cu porcoiul de dolari în sacoșă. Sacoșele sunt bune la făcut chetă, la vomat după discursurile politicianilor care împart sacoșe cu ulei și făină, la spart semințe în tren, la orice. A devenit și un «instrument» de plată: se dau lefurile direct din sacoșă. Ea poate fi mai valoroasă, uneori, decât un colac de salvare sau o poliță de asigurări” (p.45).

Un episod amar al volumului e „Prietenie, haină grea”, care așază peste intensitatea sentimentelor unei amicitii adevărate degradarea inerentă cauzată de scurgerea vremii. După ani și ani, doar inerția mai poate menține relația vie, întrucât evoluția personală a fiecărei „părți” face ca, uneori, compatibilitatea primară să devină șubredă. Singur elementul afectiv, ca o fericire târzie a regăsirii, creează puntea de legătură acum, când toate convergențele din tinerețe par să fi dispărut: „Dar acum sunteți ca doi îngeri care vorbesc la un ceai (te doare capul de la vin, iar pe el îl doare stomacul de la votcă) despre copii, despre neveste, despre vacanțe, despre schimbatul anvelopelor de iarnă... Nu pomeniți nimic despre erecțiile voastre. (Care bărbat are curajul să recunoască, dezinteresat, că,

de la o vreme, a început să dea rateuri?) Mai bine vă gândiți (fără să spuneți) cine se va prăpădi primul, tu sau el. Ați intrat deja pe turnantă.” (p.34)

Din acest inventar selectiv al emoțiilor nu lipsesc dragostea față de cărți (în special Dostoievski, scriitor care-i provoacă autorului nostru puseuri de bucurie sinceră), o dedublare demnă de *Fight Club* (citiți „La o crâșmă din Fundeni” ca să înțelegeți unde bat), înstrăinarea provocată de Facebook ș.a.m.d., toate în niște bucăți livrești inspirate și perfect conturate. Petre Barbu are darul găsirii esențialului în derizoriu și a sublinierii lui într-o manieră subtilă și vag manipulatorie.

Totuși, pe cât de izbutite sunt schițele volumului, pe atât de neinspirate mi se par nuvelele, care păcătuiesc printr-o neașteptată lipsă de adâncime, printr-o opacizare inexplicabilă a mesajului ori a emoției. „Șurâsul cailor” ori „Era marinar și semăna cu Al Pacino” sunt obscure, lungite peste măsură și fără vreun temei detectabil. Dacă Petre Barbu s-ar fi rezumat la schițele atât de bine șlefuite și având acest ton al siguranței și al clarității, ar fi ieșit un volumaș de toată isprava. Prin cuprinderea în aceeași carte și a unor nuvele care, dincolo de o anume dexteritate lingvistică, nu transmit nimic valabil, cartea dobândește un caracter eclectic neconvingător și, pe alocuri, chiar plictisitor. În ansamblul ei, *Până la capătul liniei* este o culegere vioaie, cu tristeți cuminiți și fericiri obligatorii, cu ironie inteligentă și tonuri cald-dezolante, cu pagini reușite și altele mai puțin, dar care, după citirea ei, nu te lasă indiferent. Astfel încât putem conchide, fără să greșim, că privilegiul unei meditații corelative, de găsit în parcurgerea acestui volum de proză scurtă, este un câștig incontestabil.

(Petre Barbu, *Până la capătul liniei*,
Cartea Românească, 2012)

Și Dumnezeu picta fluturi pe tavanul din casa morților...

Daniel Puia-Dumitrescu

Prin *Frânghia înflorită* (2012), poetul sibian Radu Vancu își continuă drumul în limitele pe care și le-a propus (limite perfect și justificat alese) atunci când a afirmat că *literatura este o artă de familie*.

Într-un interviu pe care ni-l acorda câtorva doctoranzi brașoveni cu ceva timp în urmă, Radu spunea că nu a fost vorba inițial de un *master-plan*, alcătuit în vreo hrubă de pe la Pălăniș, nici în cea mai întunecată odaie a vreunui castel *bruckentalian*, ci mai degrabă de mersul firesc al vieții și de recunoașterea poeziei în aceasta. Iată, totuși, că de la *Epistolele pentru Camelia* (2002) au trecut deja zece ani și poetul ne oferă un întreg *album de familie*, atât cu cei prezenți în trup, cât și cu cei prezenți în minte. Cele două lumi se intersectează și – de multe ori – se confundă cel puțin la fel de interesant precum la Cristian Popescu, așa cum bine observa și Claudiu Komartin pe coperta a patra a cărții.

Pornind de la aceste două lumi, aș dori să mă opresc asupra volumului de față din perspectiva *vrăjirii* și *dezvrăjirii* universului în poetica lui Vancu. Dacă în volumele de până acum – și aș sublinia în special *Sebastian în vis* (2010) – avem parte de o *vrăjire* sau chiar o *în-vrăjire* a lumii, experiența pe care ne-o propune *Frânghia înflorită* este aceea a unei

dezvrăjiri, care îl face și pe Alexandru Mușina să afirme, pe aceeași copertă patru a cărții, că volumul pare un sfârșit de drum al acestei „saga familiale”. Trecând de aspectul de poezie confesivă pe care chiar el îl mărturisește cu câțiva ani în urmă în poemul „Re-activități livrești” – plus influența netăgăduită a lui Berryman, putem spune că poezia lui Radu Vancu este una mereu bogată și, dacă vreți, *îmbogățitoare*. *Vraja* și neliniștea din tinerețe, băutura și delirul, căutarea, toate acestea par să fie înlocuite treptat de sensul, frumusețea, adâncimea și adâncirea, chiar înțelepciunea, pe care le aduc cu sine viața de familie, iubirea, nașterea, chiar și moartea. Cei zece ani parcurși de la *Epistole...* par să fie ei înșiși o cale de la *vrăjire* la *dezvrăjire*, însă *Frânghia înflorită* este în sine o variantă poetică a unui *bildungsroman* pe dos, tânărul care devine tată este pregătit de tatăl care rămâne comunicabil doar în vis pentru despărțirea de trecut și pentru o nouă *în-vrăjire*, de data aceasta alături de fiul său. Are, astfel, loc o schimbare a perspectivei, o întoarcere a privirii de la o viață ne-viață la o viață mult-mai-viață, de la tatăl mort, la copilul – și chiar familia – ce-și solicită dreptul la atenție.

„Ce-ți spune unul dintre morții tăi/ cei mai dragi, cel mai iubit dintre morți,/ când te lasă inima să îl visezi:” este refrenul ce însoțește

acest drum al *dezvrăjirii*, un fel de Chiron care își conduce poetul, ce a îndrăznit – chiar și numai prin intermediul visului – să intre pe tărâmul morții, spre celălalt tărâm, căruia îi aparține de drept, tărâmul celor vii. Devenirea întru viață și acceptarea morții celui drag, *dezvrăjirea*, au loc treptat, pe parcursul a 75 de pagini, plecând de la „tot ce ți s-a spus în cei șapte ani de acasă” (pag. 7) și ajungând la lipsa cuvintelor celui drag în ultimul vis (pag. 75).

Imaginile *transmise* de tatăl visat sunt pe alocuri *de vis*: „Sufletele există bine mersi,/ culcușite în straturile cărnii/ ca recidiviste în paturi supraetajate,/ tandre și caline homicide.” (7); „aici,/ unde totul e înfricoșător de bine,/ e un aer tare ca vodca, îți taie genunchii/ și-ți răcăie stomac...” (10); „din cer cad întruna oameni liniștiți,/ cu palmele încrucișate pe piept,/ se aștern în jurul tău ca niște fulgi/ desenați de un copil cu nas smârcăit,/ până se fac în jur nămeți de morți.” (37); „Noi, cei visați de voi, ne înroșim de fericire,/ ne coacem la căldura visului vostru,/ se umflă încet-încet carnea pe oase/ până când, poc! ca o floriceică de porumb/ înflorește carnea în care am învățat să urâm,/ sărind din tigaia de sicrie și pocnind/ de capacul cerului...” (40); însă pe alocuri devin apocaliptice: „porcii se apropie cumva tandru/ de tine, își aliniază râtul/ pe laturile trocuței de coaste/ și, fericiți de lături

proaspete,/ clefăie sângele, hăpăie inima.” (8); „am trăit totul închis într-un cadavru./ ca o muscă de hoit intrând tot mai adânc/ într-o burtă de cal. Afundându-se voluptuos/ în intestinele cangrenate. Săpând metodic în carnea răncedă...” (18); „Atunci pocnește precum un dresor din degete/ și îngerii se năpustesc ca niște porumbei hămesiți/ asupra fericitului, ciugulesc uguind popcornul/ cu tot cu fășii de carne, în patru minute mortul/ e o păpușă din oase curate, cu ochii fără vise scoși.” (40). Drumul este parcurs rapid, printre amintiri cu tatăl abia spânzurat, amintiri ale unor certuri și ale unor discuții aprinse, amintiri ale ambilor, atât ale celui ce visează, cât și ale celui visat, care se contopesc într-un tezaur ce – poate – va fi păstrat de cel în viață spre împărtășire fiului său. În-vrăjirea se destramă treptat și apare din ce în ce mai clar dezvrăjirea, pentru ca, în final, tatăl să îi ceară parcă să nu îl mai tortureze, să nu se mai tortureze (și soția este chinuită de această tortură neconținută a fiului rămas cu amintirea purtării pe brațe a cadavrului abia desfăcut din frânghia de rafie), să se oprească din a-l visa. Ca urmare, ultimul poem este gol, tatăl nu mai transmite nimic și fiul se întoarce în siguranță în „Paradisul CamiSebastian” (75).

Am ales să vorbesc aici doar despre partea în versuri a acestei cărți, considerând că – oricât de poetică este din timp în timp – partea dintre parantezele pătrate este mai degrabă o explicație (de multe ori interesantă) pe care nu o consider neapărat necesară – mai degrabă o explicație către sine a poetului. Mai mult, cred că partea precedată de refrenul citat mai sus poate exista foarte bine și singură. Închei prin a propune o alternativă la ceea ce spunea Alexandru Mușina, și anume că, dacă *poezia e artă de familie* pentru Vancu, atunci înseamnă că vom avea parte de noi *descinderi* în universul familial, deci cred că acest volum nu reprezintă încheierea unei *saga familiale* pentru poetul din Sibiu.

Reportaj din lumea de dincolo

Octavian Soviany

Radu Vancu este, neîndoielnic, un poet cu o personalitate foarte puternică; el a reușit să-și construiască, laborios, piatră cu piatră, de la o carte la alta, un teritoriu liric inconfundabil, peste care tutelează, obsesiv, prezența tatălui, a cărui moarte tragică a traumatizat și continuă să traumatizeze conștiința poetului. Așa se întâmplă și în *Frânghia înflorită* (Casa de editură Max Becher, 2012), carte cu o construcție pe cât de ambițioasă pe atât de convingătoare, în care Radu Vancu încearcă să realizeze poemul total, unde principalele sale obsesii și teme poetice converg ca în focarul unei lentile. Există, pe de o

parte, feeria domestică; ea se constituie din notarea micilor întâmplări zilnice, uneori de o căutată banalitate, care aduc în prim-plan fericirea conjugală sau bucuria responsabilă a paternității. În felul acesta poetul pare să-și construiască un spațiu securizant, care se dovedește însă mai vulnerabil decât s-ar crede la prima vedere, căci prezintă (ca în anumite tablouri ale lui Margritte) ciudate fante, crevase, deschideri spre gol, prin care pătrund semnalele lumii de dincolo și prin care vocea tatălui se face din nou auzită, în timp ce visul capătă ceva din atrocitatea unui instrument de supliciu, declanșând mecanismul dureros al

memoriei. Iar discursul paternal (centrul de greutate, de fapt, al volumului) e, într-un fel (remarcăm amănuntul că e scris în terține), *Divina comedie* a lui Radu Vancu, ce-și propune să inițieze în misterele morții și ale vieții de după moarte. Tatăl dobândește acum ipostaza unui guru, e un soi de Vergiliu care îl călăuzește pe fiu prin labirintul existenței post-mortem, ce nu mai este însă aici nici infern, nici paradis, ci un ciudat amestec de grotesc și terific, de apocalipsă medievală și desen animat. De altfel, Radu Vancu însuși mărturisește (căci poemul își conține, pe ici pe colo, și propriul său comentariu): „E drept, destule din poemele astea sunt cumva comice, cu morți spunând lucruri trăznite într-o scenografie colorată ca-n Walt Disney. Troli cântând cu voci de soprane printre morminte. Un musical cu un cimitir care începe să vorbească prin somn.” Dar tocmai această mixtură de elemente atât de eterogene în aparență este cea care le conferă viziunilor apocaliptice (în sensul de revelatorii) ale poetului o extraordinară senzație de autenticitate, totul e perfect proaspăt, perfect insolit, nelăsând nici o clipă impresia de déjà-vu. În lumea de dincolo a lui Radu Vancu nu există osânde, nici beatitudini, ea rămâne în cele din urmă viziune și vis, amestec, ca moartea însăși, de angelism și animalitate gregară: „îngerul aterizează într-o legiune de porci/ și al naibii parc-ar fi de mercur/ așa intră și se întinde prin corpurile porcești// N-apuci să te minunezi mult, o mână/ nevăzută îți arde golănește doi dupaci/ după ureche, te întinde pe spate,// cu un scalpel nevăzut îți deschide/ cușca pieptului, duce apoi/ degetele nevăzute pline de sânge// între buzele nevăzute pline de sânge și șuieră cu schepsis de porcar./ Iar porcii se apropie cumva tandru/ de tine, își aliniază râtul/ pe laturile trocuței de coaste/ și, fericiți de lături proaspete,// clefăie sângele, hăpăie inima”. Înzestrat cu o inteligență artistică de invidiat, poetul știe prea bine (urmând

poate și lecția lui Cristian Popescu) că în lirica actuală metafizicul nu mai este posibil decât în cheie minimalistă sau parodică: de aceea în poemul său locuitorii lumii de dincolo nu au nimic din grandilocvența uneori sfidătoare a personajelor dantești. Existența lor (dacă se poate spune așa) urmează scenariul tern al vieții de zi, se compune din rememorări, tot mai estompate și tot mai neclare ale existenței terestre sau din colocvii pline de straniețe, pe care Radu Vancu știe să le pună în scenă cu un admirabil simț al grotescului: „Ne amintim uneori, dar amintirile sunt tot mai neclare,/ tot mai șterse, ca fețele unor păpuși/ sărutate cu miile de ani în urmă de aceeași fetiță tristă,// iar când unuia îi răsare o amintire nouă/ arzând cu flăcără deasupra mormântului,/ coșciugele noastre se bulucesc în jurul lui,// guițând precum purcelușii când aleargă după mama lor,/ și ne uităm la amintirea aia ca la un blockbuster,/ ca la un Titanic scufundat sub ochii noștri/ de aisbergul sicriului iluminat. Câte un coșciug/ mai slab de înger smiorcăie, semn că mai are amintiri/ proaspete. La el ne vom aduna data viitoare.” Alteori, universul post-mortem dobândește înfățișarea spitalului, în vreme ce Dumnezeu însuși e redus la dimensiunile unui medic bonom, iar întâlnirea cu sacrul devine o banală consultație medicală: „Apoi Dumnezeu își face vizita printre sicrie/ cum își face doctorul vizita prin saloane./ Și, în vreme ce tu îmi faci respirație artificială// așteptând paramedicii, El trece printre morminte/ plin de importanță, însoțit de arhangheli & serafimi/ ca un ciopor de rezidenți & asistente.// Iar noi, morții ne tânguim prin sicrie/ precum un cârd de bolnavi din patul de suferință/ cerșind un diagnostic cât mai răsunător.” Parodia (atâta câtă e) n-are aici nimic blasfemiatoriu, amintind mai curând de umorul blajin al vechilor icoane pe sticlă, iar caricatura benignă a lui Radu Vancu nu discreditează metafizicul, ci dimpotrivă, îl reacreditează,

infuzându-i ceva din naturaletă omenescului. De la un moment dat însă, această privire indiscretă spre lumea de dincolo, nu mai este doar un simplu exercițiu de reanimare onirică, dobândește ceva din cruzimea unui supliciu, pe care fără voia lui fiul îl exercită asupra tatălui, se transformă într-o formă (poate vinovată) de posesiune: „Dragule, așa cum ai înțeles deja,/ prea ușor te lasă inima să mă visezi./ După cum poate vei fi înțeles deja// că aproape întotdeauna:/ viii sunt cei care se întorc și băntuie morții – / stai liniștit în blândul și bătrânul tău cadavru// și deodată intră viul în lumea ta/ pe nepusă masă, ca un frate întors/ când nimeni nu-l mai aștepta// dintr-un război din care nimeni, niciodată,/ nu s-a mai auzit să fi scăpat cu viață.” Astfel că în final discursul tatălui e înlocuit prin tăcere, crevasele dintre viață și moarte se obturează, visul se rupe ca o peliculă veche, iar lumea pare să reentre în fâgașele sale firești. Ceea ce ar putea să însemne și că *Frânghia înflorită* e, într-un fel, și cartea despărțirii de spectrul tatălui, care l-a urmărit obsesiv până acum pe poet în mai toate cărțile sale. Dincolo însă de toate acestea, încercând, voluntar sau involuntar, să-l traducă pe Dante în limbajul poeziei actuale, Radu Vancu a reușit să scrie un volum cu o miză enormă, unic – aș îndrăzni să afirm – în ansamblul liricii 2000.

(Radu Vancu, *Frânghia înflorită*, Casa de Editură Max Blecher, 2012)

Herta Müller

---

foto: Ingo Wilhelm

Herta Müller s-a născut la Nițhidorf într-o familie de șvabi bănățeni și a fost apropiată de gruparea Aktionsgruppe Banat, din care făceau parte scriitori ca Rolf Bossert, Johann Lippet, William Totok, Richard Wagner, Gerhard Ortinau, Ernest Wichner. A debutat în 1982 cu romanul *Niederungen* (*Ținuturile joase*), cu intervenții masive ale cenzurii comuniste. Romanul a fost republicat în forma completă doi ani mai târziu, în RFG. Emigrează în 1987, iar în Germania devine unul dintre cei mai importanți autori ai ultimelor decenii. A publicat numeroase romane, volume de povestiri și eseuri (printre cele mai cunoscute: *Der Fuchs war damals schon der Jäger* / *Încă de pe atunci vulpea era vânătorul*, 1992; *Herztier* / *Animalul inimii*, 1994; *Der König verneigt sich und tötet* / *Regele se înclină și ucide*, 2003; *Atemschaukel* / *Leagănul respirației*, 2009), precum și volume de poeme-colaj, unul dintre acestea conceput în limba română: *Este sau nu este Ion* (2005). Printre premiile și distincțiile primite: Premiul Kleist (1994), Premiul IMPAC Dublin (1998), Premiul Nobel pentru literatură (2009). Cărțile sale au fost traduse în 22 de limbi.

Despre colaje

(avanpremieră la volumul de colaje Vater telefoniert mit den Fliegen / Tata e cu muștele la telefon, ce va apărea în această toamnă în Germania, la Editura Hanser)

La scurt timp după ce am venit aici din România, am avut de umblat mult pe drum. Voiam să le dau câte un semn prietenilor și tot căutam cărți postale prin locurile unde ajungeam. Pe cele alb-negru erau însă numai tot felul de ziceri stupide, dar care ar fi vrut să fie inteligente. Vederile aveau și ele culori greșos de nereușite. Cerul nu putea fi decât de un albastru țipător, copacii de un verde țipător, acoperișurile de un roșu țipător.

Într-o zi am cumpărat o cartolină albă, un creion și, în tren fiind, am început să decupez cu foarfeca imagini și cuvinte alb-negru. Pe o cartolină am lipit apoi o imagine și câteva cuvinte: ÎNDĂRĂTNICUL CUVÂNT DECI, sau DACĂ EXISTĂ ÎNTR-ADEVĂR UN LOC EL ATINGE DORINȚA sau HOAȚA DIN BUZUNARE SUNT EU.

Am fost șocată să văd cum cuvinte singulare pot spune o întreagă poveste. Pentru că doar câteva cuvinte oferă ceva misterios, pentru că ce este mai puțin sugerează mult mai mult – am observat că o întreagă poveste poate continua tocmai pentru că ea nu se găsește pe cartolină. Textele au devenit din ce în ce mai lungi. Au apărut povești alcătuite din diverse culori și fonturi. Textele au o sonoritate pentru că diferitele culori dau o nuanță cuvintelor, iar mărimile lor diferite le dau o altfel de voce proprie. Pe fiecare cartolină, odată cu imaginea textul urcă pe o scenă, fiecare cartolină pune în scenă micul ei teatru propriu.

Poate de aceea am început să decupez cuvinte și acasă. Le puneam pe fundul de bucătărie, ca atunci când voiam să mâncăm să le pot scoate pe toate laolaltă ușor din bucătărie. Dar cuvintele s-au tot extins. La scurt timp a trebuit să folosesc o masă mare doar pentru ele, una pătrată, în jurul căreia te poți mișca să le poți vedea pe toate. Doi ani de zile am avut această „masă a cuvintelor“. Cuvintele s-au înmulțit din ce în ce mai mult, zăceau în vrafuri groase de câte un deget și se tot prăfuiiau, de nu le mai puteam folosi mai târziu – praful se năclăia când lipeam. A trebuit să arunc la gunoi mii de cuvinte de care n-aș fi vrut să mă despart. Cu ele s-au mai dus și nenumărate ore de muncă petrecute cu decuparea lor. De aceea cuvintele au trebuit să se mute în „răftulețe de cuvinte“ cu sertare care puteau fi închise. În sertare ele trebuiau ordonate alfabetic, să pot ști unde găsesc cuvântul de care am

nevoie. De la o necesitate practică la alta, decuparea și colecționarea cuvintelor s-a transformat într-un adevărat atelier. În curând a mai apărut un sertar destinat cuvintelor proprii, altul pentru articole, altul pentru prepoziții.

Cu cât lucrăm mai mult cu cuvintele, cu atât mai lungi deveneau și textele lipite. Între timp, pentru mine a devenit de la sine înțeles să scriu cu cuvinte găsite. Cum ele provin din reviste foarte diverse, deosebirea dintre ele face ca textele să poată fi palpabile. Este cel mai intensiv contact cu limbajul, deoarece fiecare cuvânt trebuie cuprins cumva. Toată această muncă este de fapt palpabilă. Iar ea are multe în comun cu viața adevărată, de zi cu zi: întâmplarea prin care cuvintele se potrivesc; nu încap nimic mai mult decât ceea ce intră pe suprafața cartolinei; ceva deja lipit nu mai poate fi schimbat. Pe unele cuvinte le am de ani de zile și se vede pe hârtia lor că s-au învechit. Când sunt plecată, știu că toate cuvintele mele mă așteaptă acasă. Uneori cred că și ele așteaptă în sertarele lor cum aștept eu în gări să urce într-un sfârșit într-un text. Alteori am impresia că ele se bucură să fi scăpat și de această dată, să poată rămâne cu celelalte cuvinte. Pentru că, de fapt, le-am salvat.

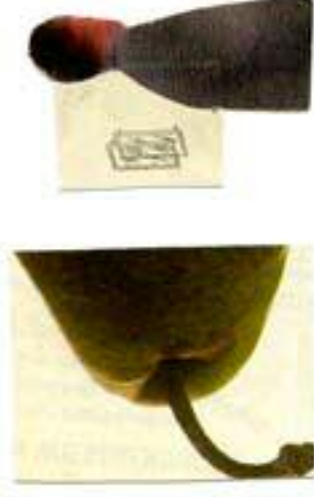
Toate aceste lipituri e posibil să aibă de-a face cu trecutul meu din România. Că există atât de multe reviste color, hârtie atât de bună, atâtea texte care, doar citite pe sărite și deja sunt și aruncate la coș – de așa ceva nu aveam habar pe atunci în România. Pe atunci existau doar ziare de stat care miroseau a gudron, nimic altceva. Numai dacă le răsfoiai puțin și ți se și înnegreau degetele.

**traducere în limba română
de Corina Bernic**

Mutter sagt am Telefon der Holunder
blüht Sich müd zwei Sommer
hast du schon verpasst WENN
der Nachbar NACH dir fragt
LÜG ich dass Du Heimweh
hast die Pendeluhr die du
SO magst hab ICH verkauft
SIE tickt SO laut dass
MAN nicht schlafen
KANN ... dann
legt sie auf

ACH, ein so leichtes
Fleisch HAT der Verrat
rennt und rennt wild und PFAUENBLAU
wie die Spiegelenden dieses kurzen
SOMMERS der das Dorf verbrennt

du

zeigt

NUR

nicht

wie

nervös

Wie

ruhig

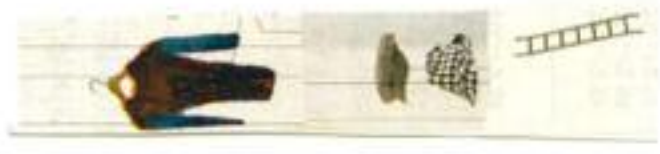
bist | **bleib** | **Kuchenteig**

Ein

Dort

geht | **DER** | **Polizist**

vorne

DER

Tod

Tst

eine

SCHMALE

kahle

Meterware.

Grob geschätzt,

in den

1	7	6	

VERSCHIEDEN

hohen

Zimmern

DER

- Pappeln,

wohnst

DU

JETZT

Bei uns

wird mit

ROTEN Händen Schach

gespielt die FIGUREN sind

Hundepfoten einmal

plädierte ein Neuankömmling

für DIE Abschaffung DER

KÖNIGIN bis ihn einer fragte: hast

Du je ein weißes Reh in

braunem Schnee GESEHEN DA

lächelte DER NEUE trüb UND

wollte gehen und BLIER

Der

Himmel glich

dem

TAUBENKÄFIG

Gott reparierte

EINER

Fliege

DEN Pelz

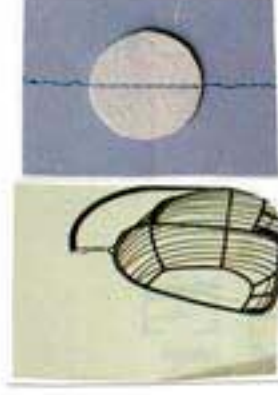
einer

KIRSCHEN

den Stein

mich

lieb ER sein.

Milch ist der ZWILLING VON
TEER weiß oder
SCHWARZ KANN MAN lügen
Mutter schiebt EIN BONBON her
Mund HIN UND
Vater TELEFONIERT mit DEN
Fliegen

Wir hatten Uns
BEINE vom WIND
GELIEHEN ALS
Wir geflohen SIND der
Mond STAND dünn war
eine Glasperle hatte DIE Weite
greifbar unter SICH wie
warmes Pech Wir sprachen
auch DIE nächsten Tage
nicht weißt Du wie man
Steine BRICHT

Traducerea colajelor din volumul *Vater telefoniert mit den Fliegen* (*Tata e cu muștele la telefon*), în românește de Corina Bernic:

Pagina 58, jos:

mama spune la telefon socul a obosit de-atâta înflorit două veri ai pierdut deja când vecinul de tine întreabă îl mint că ți-e dor de țară pendula care îți plăcea am vândut-o ticăitul ei strica somnul ... apoi îmi închide telefonul

Pagina 58, sus:

ah, ce carne ușoară are înșelarea aleargă și aleargă sălbatic și albastru-prun ca acele capete-oglundite ale scurtei veri care pârjolește satul

Pagina 59, jos:

numai să nu lași să se vadă câți nervi ai șezi calm ca aluatul pe-acolo în față trece-un polițai

Pagina 59, sus:

moartea este o frântură de-unitate de măsură estimată-n mare în cele 176 camere de sus din plopi locuiești tu

Pagina 60, jos:

la noi se joacă șah cu mâinile roșii figurile sunt lăbuțe de câine odată a pledat un nou-venit pentru înlăturarea reginei până când unul l-a întrebat: ai văzut tu vreodată o căprioară albă în zăpadă brună și-atunci nou-venitul a zâmbit turbure a vrut să plece și-a rămas

Pagina 60, sus:

cerul ca o cușcă de poumbei dumnezeu i-a reparat unei muște blana unei cireșe un lambriu pe mine m-a lăsat să fiu

Pagina 61, jos:

laptele e geamăn pentru zgură în alb sau în negru poți spune orice trombon mama plimbă o boboană-n gură tata e cu muștele la telefon

Pagina 61, sus:

ne împrumutasem picioare de la vânt când am fugit luna stătea subțire era o pipă de sticlă avea depărtarea la îndemână sub ea ca pe ghinionul fierbinte nici zilele care-au urmat nu ne-am spus vreun cuvânt știi tu cum pietrele se frâng

---

Teodora Coman

---

foto: Ana Toma

Teodora Coman (n. 1976) a publicat poeme în revistele „Dilema veche”, „Arca”, „Euphorion”, iar din 2011 scrie cronici de carte în revista „Poesis internațional”. Anul trecut a fost inclusă cu un grupaj în antologia *Ziua cea mai lungă* (Herg Benet, 2011). Debutează în toamna anului 2012 cu volumul de poezie *Cârțița de mansardă*.

cumva cumva
tot îmi voi găsi și eu locul
în care să mă aciuez
să îmi marchez teritoriul
să îmi ascut ghearele
de noii mei pereți
achiziționați
în rate

din când în când
voi deschide brațele spre voi
cei care îmi vreți numai binele
voi întinde la maxim
acordeonul mândriei
de a vă avea

voi face ceea ce știu eu mai bine
voi croi galerie spre voi
voi tăia în ceața groasă
cu cel mai bun cuțit
de bucătărie

îmi fac singură dezinsecția
înainte să mă trec pragul casei
aici în mansarda M2 etajul 5
mă dau de sus până jos cu var
fără să încep să fac caz
de felul în care îl ating
cu fluidele mele

voi pregăti mâncăruri alese
anume pentru voi musafirii mei de seamă
îmi veți ierta aburii groși
mirosul de ars
care vi se va îmbiba
în haine

voi aștepta atât cât e nevoie
să mă salvați în al doilea ceas
măcar pe unul dintre
telefoanele voastre mobile

în somn secret întruna pe pernă
un firicel de salivă defect
o lacrimă înadins deviată
de la sursă

se simte în aer o mare neputință
o lipsă a frăției de sânge
între femei

nici măcar uitarea
nu e o climă suficient de puternică
pentru creier:

o căsuță vocală va răspunde lumii
în locul nostru

*

veluxul cu înclinația perfectă
pentru alunecările de teren
ale zilei

va ieși canalul din nou
ca noi să lopătam printre rahați
să fim uniți mai ales la greu
fără să ne spunem
absolut nimic

înainte să plecăm fiecare
la serviciu
trimitem rapid un sărut
pe vârful degetelor
parcă ne-am dezice ușurați
de o grenadă

părem cu adevărat
că știm ce facem

*

când va veni vacanța de vară
sigur că am să mă odihnesc
am să mă las moale:
în sfârșit
carnea îmi va fi hamac
și sufletul trup

pe timp de epidemie
și moarte la Veneția
tu să te lași în grija mea
ne voi acoperi fețele
cu câte o cupă de soutien
carnea singură ne va ține de urât
și de lenjerie intimă

ne vom suge burțile
ne vom preface că vom ieși din valuri
că vom merge prin întuneric
cu omușorul aprins economic
și un efect de briză high-definition

de mă-ncordez cu-adevărat
să țin piept lumii ăsteia
încă nu am cum s-o știu
după cum mă văd spânzurând
ca o haină ponosită
în cuiele sfârcurilor

văd la TV cum bărbați atletici
dau piept cu lumea ostilă în direct
prin tehnici speciale de supraviețuire

femei din anumite triburi africane
își dau pieptul uscat
pe nimic

*

ne verificăm sfârcurile submersibile
și oasele ca pe securea războiului
încă nu s-a inventat la cântar
o greutate mai mare decât inima

dar sângele vine puternic din urmă

*

seara
facem contrabandă cu
radiografiile pe la colțuri
fără să ne vedem niciodată
fețele

femeile ușoare
bârfesc în voie despre neajunsurile fizice
ale lui Iisus
se laudă cu pielea lor proaspăt
epilată

ele zic că peștii plăți ai pielii
îngrășați peste noapte cu loțiuni de corp
fac mai mari minuni
decât în biblie

sub oja căzută
fetițele încă se mai visează
mirese și mame

*

să ne rugăm doar pentru atât
și mai ales cât putem de frenetic
pentru călcatul de-a binelea-n picioare
pentru nimerirea la timp
a senzorilor de întuneric

(din volumul *Cârțița de mansardă*,
în curs de apariție la Casa de Editură Max Blecher)

Ilarie Voronca

Profil tăiat într-o lacrimă

În ținutul amar ocean glasul tău
Și ca mărci poștale te privesc ferestrele, ușile
Ai spune: cameră de hotel și uite arborii
Își întind gâtul precum câinii de vânătoare

Încă zece pași vântul mă ia de braț
Concav răsul
Și sonata ca o poliță de asigurare
Sub vâsle stelele cad chei în cerneală
Lacul
Creierul oscilează ca un compartiment în transatlantic

Dacă ai ști, dacă ai ști, suvenir acest sărut
Părul tăiat ca vorbe
În trepte un gând
Un cuvânt mireasma
Tunel în alcool zgomotele
Cum drumuri se închid ca uzinele la șapte seara.

Până în piept trenuri circulă gramatical
Frunte ca inimă și ochii tăi sunt gări
O îndoială urcă în vine ca o tristețe
Ca o injecție
Vântul și-a tăiat coiful în cristal

Профил отразен в сълза

В земята горчиво звучи океанът на твоя глас
И като пощенски марки прозорците на вратите се взират в теб
Би казал: хотелска стая и ето дърветата
Протягат шии като ловни кучета

Още десет крачки и вятърът ме грабва за ръката
Вдлъбнат смях
И застрахователната полица на соната
Звездите падат под веслата като ключове в мастилото
На нощно езеро
Мозъкът се люшка като каютата на презокеански параход

Ако знаеше ако знаеше само спомена за тази целувка
Отрязани коси като думи
По стъпалата слиза мисъл
Мирисът на тунел в единствена дума
Сред алкохола на шумна гълчава
Пътищата се затварят като вратите на фабриките в седем вечерта

Влаковете се движат граматически чак до гърдите
Твоите очи са като гари под чело като сърце
Съмнението пропълзва по вените като скръб
Като инжекция някаква
Вятърът си подряза шлема от кристал

Превод: Огнян Стамболиев

Întâmplări din poezia imediată

Rita Chirian

Nu am rezonat niciodată cu clasificările de bestiar ale istoriilor literare, nici cu verdictele inamovibile ale criticii. Scriitorii (sunt convinsă de asta) ridică din umeri, cu uimire de cele mai multe ori, în fața pedanteriilor pe care le practică profesii și inchizitorii literaturii, iar alții refuză, pur și simplu, să le întrerupă neobositul joc autolegitimator cu mărgelile de sticlă. De aceea, cred cu tărie că numai poezii pot avea opinii cu adevărat pertinente în ceea ce privește textul unui alt poet, ei sunt singurii care pot exulta pe marginea (în inima) unui text fără a fi cu desăvârșire ridicoli și fără a uza de o taxonomie grandomană. Ei posedă scepticismul care le asigură distanța confortabilă față de poem, invidia fertilizatoare, empatia cu un text pe care și-ar dori să-l fi scris ei, spaima că nu și-ar mai putea găsi echilibrul vocii individuale, capacitatea de a relaționa poetic dincolo de stringențele teoretice. Dar despre asta n-o să vorbească nimeni decât jumătate în glumă, un sfert aruncând în derizoriu și un sfert tunând și fulgerând orgolios. Și, mai mult, despre poezie nu se poate scrie decât cu suflul la gură (și în starea de urgență despre care vorbeau unii). Și nu, textul acesta este într-adevăr al unui neofit: departe de a fi poet, el nu resimte decât ușoara invidie, ca și nedumerirea, sentimentul pe care îl au copiii când li se spune că sunt prea mici pentru câteva lucruri, dar prea mari pentru atâtea altele.

Mai cu seamă fiindcă atunci când vorbești, de la distanță (nu superioritatea) pe care ți-o conferă anii 2000, despre poezii șaizeciști, riști să nu mai vezi liniile diferențiatorie, ci, exclusiv, clasa. Iar poezii șaizeciști sunt, pe rând și împreună, neomoderniști, neoidilici, neoermetici, în câteva cuvinte, recuperatori și reciclatori ai fenomenului poetic interbelic. Învățați că literatura e o bombă aruncată în orașul bunului-simț – al celui *common sense* egalizator –, codurile pe care le aplicăm acestui tip de poezie ar trebui să fie discrete, subtile, inteligente, să posede senzitivitatea pânzei de păianjen, dar, cel mai adesea, răbdarea e cea din urmă trăsătură a acestor lecturi: grăbite, superficiale, pândite

de cele mai obtuze preconcepții. În plus, poezii din generația șaizeci suferă din pricina unui – aș îndrăzni să-l numesc – complex al „rezistenței prin cultură”. În textele lor nu sunt căutate decât acele cârlige care îl pot așeza – cu cât mai evident, cu atât mai bine – în spațiul aerat al disidenței. Iar disidența a fost, nu mai e cazul s-o spun, în inversă proporționalitate cu teroarea. Pentru poezii de dinainte de 1989, cenzura – autocastrarea – a fost o realitate, chiar în răstimpul relativei liberalizări de la sfârșitul regimului lui Gheorghiu-Dej și începutul celui al lui Ceaușescu. E greu de imaginat ce mecanisme trebuie să acționeze un scriitor între Scylla unor constrângeri exterioare și Caribda altor limitări, deseori autoimpuse și, până la urmă, în virtutea instinctului de autoconservare, firești. Este posibilă poezia care cunoaște un sistem automat de frânare? Pentru Mircea Ivănescu, de pildă, poezia nu putea fi logic posibilă decât într-un spațiu lipsit de coerciții și de „filtre”, iar acesta devenise țărâmul visat: să scrie poezie ca și cum ar fi trăit într-o țară liberă.

Dacă, oficial, cenzura se desființează în 1977, ea nu învață, de fapt, decât să devină mai insidioasă, un reflector imobil și terorizant. Anii 80, cei mai crunți ani ai ceaușismului, cunosc un dublaj uimitor pentru mine: sunt anii efervescenței lunedìste, ai Universitasului, ai desanturilor, dar și anii în care cenzura lucra ciclopice și cu eficiență înăuntrul creierelor și al cărților. Ocuparea liniei întâi, cu zgomotul și evaziunile lor, cu deconcertanta lor petulanță, de către poezii din Cenuclul de luni se prea poate, îmi imaginez, să fi fost un deus ex machina pentru cenzură: cui să-i mai pese de carnagii, când există destulă bufonadă în piața publică? Și, oare, mai rămâne poezie când poezia e procesată, regularizată, șlefuită, amputată? De câtă forță are ea nevoie?

Unul dintre cazurile, multiple, de altfel, de intervenție a fost cel asupra volumului *Urcarea muntelui* al Ilenei Mălăncioiu, apărut în 1985 și republicat în 1992, integral și operându-se cicatricile pe care i le făcuse cenzura. Simptomatic este, totuși,

faptul că cenzura nu acționa numai în direcția numelor sonore ale momentului (iar Ileana Mălăncioiu era, la momentul acela, o poetă vizibilă, cu un premiu al Academiei și unul al UR-ului, iar pentru *Urcarea muntelui* va fi, din nou, în grațiile Uniunii), ci „vigilent” și atotcuprinzător, dar și cu slăbiciuni de aparatcik mediocru: un text eliminat dintre paginile cărții apare la cuprins; mai mult, volumul este retras din librării și se interzice orice comentariu pe marginea lui. Cât de primejdios poate fi un volum de versuri care trece de redactorul de carte, de directorul de editură, ajunge în librării și-apoi se impune tăcerea asupra lui ca despre o malformație monstruoasă? Dar o carte care nu convine regimului nu-și poartă în sine anticorpii și o face, paradoxal, mult mai sonoră? Pentru edificare, versuri din „Îngropați în picioare”, unul dintre cele zece texte eliminate de cenzură, inițial plasat – autoincriminator și cu o teribilă voință subversivă – în deschiderea cărții: „Îngropați în picioare/ Ca să ocupăm cât mai puțin loc/ Și el în fața noastră, îngropat ca și noi,/ Neștiind că mâna cu care ne-amenință/ E putredă până la os.// Și măcar de-ar fi osul domnesc,/ De-ar rămâne sigur și după aceea/ Pe locul pe care l-am așezat/ La vremea cumplitei restriști.// Dar cine știe dacă mai târziu/ Nu va trece peste el ca peste nimic/ Tot acest șir nesfârșit/ De oameni îngropați în picioare/ Ca să ocupe cât mai puțin loc.” Nici nu e nevoie să precizez că un astfel de text aflat la pagina întâi poate să ofere cheia de lectură potrivită, dincolo de – și trebuie să mărturisesc că și eu am fost o victimă a acestui tip de receptare – patternul neoexpressionist, întunecat și distopic. Cât de necesară este contextualizarea, să te raportezi constant, ca cititor de poezie, la faptul că literatura din perioada comunistă nu funcționa firesc? Nu este astfel deschisă calea suprainterpretării? Nu devine poezia criptografie și orice scriitor un potențial disident? Cât e expresia unei tragedii individuale și cât a uneia colective? Glisarea continuă între singular și plural, între biografism și parabolă, tangențele dintre apocalipsul asumat și cel impus din exterior ca viabilă operație de spălare a creierelor și de nivelare a conștiințelor sunt variabilele care fac destul de dificilă lectura unei astfel de poezii care – există această primejdie – poate să nu mai spună aproape nimic astăzi în afara de perspectiva mitologică și de ubicuizarea destul de la îndemână a unor toposuri literare: „Colină înghețată, trup alb al unui mort/ Rămas deasupra lumii căzute-n lupta grea/ Vin câini flămânzi și mușcă zăpada trădătoare/ Și vine altă iarnă să muște și din ea.// S-apară o fecioară, să calce ea porunca/ Să smulgă dealu-acesta fantastic de la câini/ Și să-l ascundă ca pe-un frate drag/ În timp ce toți ai săi se vor spăla pe mâini// Și-o vor lăsa să intre de vie în pământul/ Investmântat de albul acesta ireal/ Că-n vreme ce-mpăratul pierduse bătălia/ Cea mare ea plângea și-nmormânta un deal.” (Antigona). În absența contextului politic, aceste texte ale Ilenei Mălăncioiu riscă să nu păstreze decât *frame*-ul distopic, ca niște halucinante hiperbole ale unui cotidian bacovian: „Veți

spune că totul s-a terminat, foarte bine/ Asta înseamnă că poate să-nceapă totul din nou/ Dar eu aș vrea să se-ntâmpale ceva anume/ Bunăoară să iasă un mort din cavou// Cu zâmbetul pe buze să se mai sperie lumea puțin/ Și de un lucru bun în care nu mai credea/ Dar cine-ar mai trece vreodată prin cimitire,/ Dacă un mort oarecare ar învia?// Așa ne mai putem ascunde măcar acolo/ Câtă vreme ne vom mai putea ascunde,/ Dar câți vom mai avea loc în cimitirele acestui oraș/ În care venim de oriunde// Și n-avem nici măcar un mort al nostru/ Care să poată să ne ia/ La el când totul se va fi sfârșit?/ Iar dacă nimeni nu va învia// Va veni o vreme când morții nu vor mai încăpea/ În perimetrul strâmt al lor și vor ieși/ Și vor trece pe stradă în mare viteză/ Apărați de cordoanele celor vii.” (Veți spune că totul s-a terminat).

Compactarea acestor viziuni coșmarești dă, într-adevăr, forța și percutanța poeziei Ilenei Mălăncioiu, ca în „Pasărea tăiată” sau ca în memorabila „Va veni o vreme”: „Va veni o vreme când mă voi gândi/ unde eram eu când scriam aceste rânduri,/ din care parte băteau vântul și soarele/ și cum îmi țineam în scaunul acesta electric/ mâinile și picioarele.” Este îndeajuns pentru a asigura longevitatea unui text/ a unui poet? Cât din circumferința unui scriitor este, până la urmă, apartenența la un anumit context social și politic, ca un *outrémond* straniu, în care e „liniște, o singură explozie la un subsol,/ Un singur glas revoltat într-o piață,/ Un singur măcelar găsit tăiat/ În hală într-o dimineață”? Spaima și voluptatea spaimei, paroxismele claustrării și angoasele marginii, dar și stigmatizarea, cu instrumentele îngăduite, a unei istorii imposibil de stăvilite sunt locurile geometrice ale unei poezii care cere, cu imperativitatea pe care o pretinde astăzi diminuarea consistentă a turbulențelor lustratorilor extremiști, o relectură. Poate cu acea predilecție pentru viziunea grotescă a infernaliilor de care ne folosim când ne apropiem de arta evurilor cu adevărat întunecate.

Ilya Kaminsky

Ilya Kaminsky s-a născut în Odessa în 1977 (unde, datorită unui oreion diagnosticat ca o simplă răceală, a surzit aproape complet de la o vârstă foarte fragedă), iar familia sa a primit azil politic în Statele Unite când el avea șaisprezece ani și abia dacă știa câteva cuvinte în engleză. După 11 ani, în 2004, a publicat *Dancing in Odessa* (apărută și în versiune românească în 2007), care a câștigat „peste noapte” un impresionant număr de distincții literare de prim rang, de la American Academy of Arts and Letters’ Metcalf Award la Dorset Prize, la Ruth Lilly Fellowship, aceasta din urmă acordată anual de prestigioasa revistă „Poetry”. Kaminsky este actualmente director al programului de Creative Writing de la San Diego State University, unde conduce și revista „Poetry International”, și director al celebrei Poetry Foundation, iar poemele din ciclul de mai jos fac parte dintr-o carte în curs de elaborare, *The Deaf Republic*, despre care poetul explică: „Această poveste a unei femei gravide și a soțului ei traversând o perioadă de epidemie de surzenie și tulburări sociale a fost găsită sub dușumeaua unei case din Europa de Est. Manuscrisul există în mai multe variante”.

Trăiam fericiți în vreme de război

Iar când s-au bombardat casele altora, noi
am protestat
dar nu îndeajuns. Eram
în pat, și-n jurul patului meu America
se prăbușea: casă invizibilă după casă invizibilă după casă invizibilă.
Am scos un scaun afară să mă uit la soare.
În a șasea lună
a unui regim dezastruos în casa banilor
de pe strada banilor din orașul banilor din țara banilor
marea noastră țară a banilor, noi (să ne iertați)
trăiam fericiți în vreme de război.

A trăi

A trăi, cum poruncește marea carte
e a iubi. Așa o dragoste nu-i de-ajuns! –
inimii-i trebuie și să se prostească puțin!
Așa că-mpăturesc ziarul, îmi fac coif.
Mă prefac cu Sonia că-s cel mai mare poet
și ea se prefacă că mă crede –
Sonia mea, cu poveștile și picioarele ei frumoase
poveștile și picioarele desfăcându-se spre alte povești!
Iar eu zic: o ființă umană
înțelege universul: muzica sa
ne face să ne prostim. Mă văd: un trenți galben,
un sandviș, un rest de roșie-ntre dinți.
Îmi ridic fiica spre cer –
cânt în timp ce mi se pișă
(Nebunule, râde nevastă-mea)
pe frunte și pe umeri!

din *Republica surzilor*: 2. Bombardamentul de la 9 dimineața

Alergând cu hainele-ntr-o față de pernă pe strada Vasenka
căutam un om s-arate exact ca mine
să i-o pot da pe Sonia mea, numele meu, hainele mele.
Alergând și dând din buze pe strada Vasenka,
unul dintre cei care fug de tramvaiul izbucnind ca un intestin în soare,
cei care-ncuie ușa, o-ncuie și cu-a doua cheie
și care-ncearcă să vorbească, se bâlbâie, dar încearcă să vorbească.
O nevastă țipă de parc-ar naște și chiar naște.

Alergând pe lângă ferestrele de unde luau femeile lămâi pește și usturoi,
la dreapta madam Gornik picta icoane și le vindea dimineața,
la dreapta stătea Veronina care-avea doi băieți
care furau sandvișuri cu roșii de la băieții ei.
Ne bălbăiam și beam și râdeam ca niște țărani desculți
și beam și-n tăcere, înjurând doar pământul și-n tăcere
faceam vodcă din cireșe, vodcă din scaunele de lemn.

A început: se cațără-n tramvaie
la piața de hoți, sfâșiindu-și clipele
în două. Ofițerii de armată
din tramvaiele hodorogite ne-mpușcă vecinii în față
și-n urechi. Zice ofițerul: Băieți și fete,
luați-vă partenerii un pas-doi. Foc.

A început: am văzut cum canarul albastru al țării mele
ciugulește firimituri din părul fiecărui soldat
ciugulește firimituri din ochii fiecărui soldat.
Ploaia părăsește pământul și cade-n sus, cum ar trebui.
Să ai o țară, e important,
să te ciocnești de ziduri, de stâlpi, de cei iubiți, cum ar trebui.
Uită-te la picioarele lor cum fug și cad.
Am văzut canarul albastru al țării mele
privind la picioarele lor cum fug și cad.

Din Republica surzilor: 9

Eu nu sunt poet, Sonia, eu inspectez
piciorușele aromate ale tinerelor –

în surzenia zumzăind ca un motor
mă uit la ea în duș

cum își ține sânii
în mâini ca două mici explozii.

Sunt băiatul ei care se-neacă.
Nu știe cum se zice în

țara asta la „î nec” așa că zbiară:
„Mă scufund pentru ultima dată!”

Din Republica surzilor: 14

Orice om are o liniște care se-nvârte
în jurul lui în timp ce se dă cu capul de pământ. Dar eu rîd

tare și furios. Îmi torn un pahar de vodcă cu piper
și închin la peretele cenușiu. Eu zic că nu eram

niciodată tăcuți. Ne citeam de pe buze și spuneam
câte-un cuvânt de patru ori. Și râdeam de patru ori

repetându-ne, din dragoste. Ne citeam de pe buze să demascăm
sărăcia răsului. Atinge asfaltul cu degetele s-auzi pământul rece al Vasenkăi

cum așează urechi în stropii de ploaie din părul de tutun al unui pescar.
Și oricui mă ascultă: Mulțumesc pentru pana de pe limbă,

mulțumesc pentru cearta noastră încheiată,
mulțumesc pentru surzenia mea, Doamne, așa un foc

de la un chibrit pe care nu l-ai scăpărat niciodată.

Din Republica surzilor: 10

Am sărutat o femeie
ai cărei pistrui
ne excitau vecinii.

Buza tremurată
însemna hai în pat.
Mă plimbam prin spitalul meu de gânduri.

Da, am purtat-o pân-la pat
în scaunul păros
al brațelor mele. Dar buze întredeschise

însemnau sărută-mi buzele întredeschise,
citeam acele buze
fără să le-nțeleg

buze moi ce-nsemnau
sărută-mi buzele moi.
Astfel e tăcerea

unei femei care
vorbește peste tăcere, știind
că tăcerea este ceea ce

ne împinge să vorbim.

Între timp, într-o frizerie

„Trebuie să vorbești nu numai despre devastare
ci și de femeile sărutându-se în iarba galbenă!”

Asta am auzit-o nu de la un mare filosof
ci de la soțul meu, Alfonso

care putea forfecă patru țeste în treisprezece minute,
cu ochii închiși, recitând și imnul național la oglindă.

„Trebuie să bei vodcă cu castraveți și să cânti toată noaptea
Uniți-vă femei și băieți ai Pământului!”

Trâmbița dezacordat din acordeon într-o țară
unde singurul instrument muzical era ușa.

„Trebuie să vorbești nu numai despre devastare”
spunea bărbierul care nu știa nici să scrie nici să citească

dar își trăia zilele îngropat în părul altora.

Curaj, am zis noi

Pe balcoane, lumina, în plopi, lumina. Pe buzele mele.
Astăzi nimeni nu trage, e doar lumină și lumină.
O fată își taie părul cu un foarfece imaginar –
Foarfecele în lumină, părul ei în lumină.
Un băiat fură o pereche de cizme de cordova de la un om înfumurat în lumină.
Vorbesc și spun lumină căzând în noi, lumină.
Când au împușcat cizme de femei pe Strada Tedna,
m-am așezat să scriu și să-ți spun ceea ce știu:
Copilul învață lumea băgând-o în gură,
Băiatul se face bărbat și bărbatul pământ.
Trupule, cum te învinovățesc pentru toate și
caută în trup ceea ce nu trăiește în trup.

După bombardament, Sonia

Îl frec și-l săpunesc ca pe-un somon
până scuipă
spumă. „Porcule”, zâmbesc eu –

bărbatul ăsta miroase mai bine ca țara lui
i-arunc pantofii
și ochelarii în sus,

îi scot tricoul și ciorapii, și-ngenunchez
în cinstea lui Sașa Petrov
cel amputat, și a lui Leșa Vatkii cel ridicat.

Bag un pahar în cadă,
beau apă murdară.
Să ne săpunim împreună – asta

e sfânt pentru mine. Să ne spălăm gurile odată.
Poți să te fuți
cu oricine – dar cu cine-ai sta în aceeași apă?

Iar cuibărirea
dinaintea somnului! – scărpinatul pe spate
dimineața. Spatele meu, nu-al tău!

Știam c-am prins peștele
și el știa că fusese prins.
Cântă-n timp ce-i usuc pieptul & sexul

„Sonia, am fost fericit cu tine...”

**Traducere și prezentare
de Raluca și Chris Tanasescu**

foto: Tudor Jebeleanu

Mariana Marin

Artistul, condiția artistului și a operei sale în realitatea cotidiană, pre- și post-comunistă, reprezintă unul dintre nucleele tematice ale poeziei Marianei Marin, trecut în relatare prin filtrul poetei.

Poetul ca individ diferit printre alți indivizi, „minoritar” prin propria natură, ultragiat și traumatizat de raportul cu realul, cu societatea, în care trăiește și de care e cu toate astea respins, repliindu-se în sine însuși și într-o interioritate a obiectelor, a străzilor și a zidurilor domestice, a solitudinii și a vidului pline de zgomot și furie, blocându-l afară. În acest sens, metafora expulziunii devine o figură de stil: poetul e aruncat într-o lume la care nu se poate adapta și care-i demonstrează zi după zi propria inadecvare ca individ marginal și totuși dinăuntru, din miezul lumii despre care scrie și în care, dincolo de toate, trăiește.

Poetul însuși e așadar contradicția cu care se confruntă și de care totodată fuge, el trebuie să se implice sau să se retragă din real prin mijlocirea operei poetice, la rândul ei bivalentă, asemenea unui bisturiu bont cu care lumea trebuie viviseccionată.

Poezia e prin urmare în stradă, e socială, e, în viziunea Marianei Marin, încarnată în toate lucrurile realului, ale unei vieți cotidiene impregnată de poezie. Poezia în stradă, așa cum ar trebui să fie.

Clara Mitola
în românește de Radu Vancu

Contractul social e bun de la natură?

O întâmplare venită exact când nu trebuie
și descoperi că demența care te stăpânește uneori
e o încrengătură în spatele ătu,
unde cotrobăiești harnic printre gene și tare.
Ce nu te mai lasă să trăiești?
Nu există răspuns
vezi cum te degradezi de la o zi la alta
cum fixația se face tot mai grăbit
pe te-miri-ce: un accident istoric,
o senzație neplăcută de gâtuire
când liftul se oprește la etajul tău,
paltonul aproape rupt când primăvara-i departe,
pulsul care începe să cadă,
(trebuie să apeși atunci energic
un anumit punct al încheieturii
– parcă așa spunea doctorița din trenul cu navetiști
în care mereu ți se făcea rău),
dinții care se macină, speranța copilăroasă

Il contratto sociale è buono per natura?

Un imprevisto successo esattamente
quando non doveva
e scopri che la demenza che a volte ti domina
è una ramificazione alle tue spalle,
in cui frughi con fatica tra i geni e con forza.
Cosa non ti lascia più vivere?
Non esiste risposta.
Vedi solo come ti degradi giorno dopo giorno,
come la mania si fa sempre più urgente
per-un-nonnulla: accidente storico,
una sensazione sgradevole di strangolamento
quando l'ascensore di ferma al tuo piano,
il cappotto quasi rotto quando la primavera è lontana,
il battito che comincia a farsi debole
(allora devi concentrare le energie
in un punto preciso del polso
– pare che così dicesse la dottoressa sul treno
dei pendolari

că doar literatura română te poate salva
sau o călătorie deasupra oceanului.
Fără să-i invidiezi, privești fascinată
oamenii echilibrați;
te miri la nesfârșit cum de mai pot surâde
(deși surâs să fie?),
cum de mai pot da sfaturi, rețete de rezistență,
cât de civilizată îmbină ei ziua cu noaptea,
halucinant de civilizată.
Nu, nu-i invidiezi,
doar că nu prea mai crezi că sunt reali.
Deși realitatea ei o fac,
nu rânjetul tău obosit, greșos,
din spatele acestor ochelari
prin care ai văzut prea multe,
care nu-ți mai folosesc la nimic.

Alienare, desigur.
Dar alienarea cui?

Jumătate în jumătate

Mi-a fost mereu frică de tine.
Mereu te-am iubit de departe
așa cum azi și mai departe
în Parisul pe care tu nu l-ai văzut niciodată
amintire ata trece din insomnie
în insomnie.
Mereu mi-a fost teamă că vei zări într-o zi
că nu-s făcută ca alții, că-mi lipsește ceva
iar boala mă lucrează tăcut
când trec din carte în carte.
azi pot spune că știu: nimic nu-i mai greu
ca uciderea propriei umbre pe jumătate.
Nimic nu aduce pierdere de sine
atât de aproape.
Mereu mi-a fost frică de tine.
Iar acum văd cum le strecor celorlalți
aceeași frică în oase.
Se spune că-ți semăn
și nu voi scăpa.
Oriunde aș încerca să mă ascund
miezul nopții te aduce
și zncepem să ne plimbăm tăcute și strâmb
prin Parisul pe care tu nu l-ai văzut niciodată.

Jumătate în jumătate.

in cui ti sentivi sempre male),
i denti che si consumano, la speranza infantile
che solo la letteratura romana può salvarti
oppure un viaggio al di sopra dell'oceano.
Senza invidiarli, osservi affascinata
gli uomini equilibrati:
ti sorprendi all'infinito di quanto
possano sorridere (che sia un sorriso?),
di quanti consigli possano dare, ricette di resistenza,
con quanta civiltà uniscano il giorno con la notte,
una civiltà allucinante.
No, non li invidi,
solo non credi più tanto che siano reali.
Sebbene la realtà la facciano loro,
non il tuo ghigno stanco, nauseato,
dietro questi occhiali
attraverso cui hai visto troppe cose,
che non ti servono più.

Alienazione, di certo.
Ma alienazione di chi?

Metà in metà

Ho sempre avuto paura di te.
Sempre ti ho amato da lontano
così come oggi e ancora più lontano
a Parigi che tu non hai visto mai
il ricordo di te passa di insonnia
in insonnia.
Sempre ho temuto che un giorno avresti intuito
che non sono fatta come gli altri, che mi manca
qualcosa
e la malattia mi lavora in silenzio
mentre passo di libro in libro.
Oggi posso dire di sapere: niente è più difficile
che uccidere le proprie ombre per metà.
Niente porta la perdita di se
tanto vicino.
Ho sempre avuto paura di te
e adesso lo vedo come trasmetto agli altri
la stessa paura nelle ossa.
Si dice che ti assomigli
e non me ne libererò.
Ovunque cercassi di nascondermi
la mezzanotte ti guida
e cominciamo a passeggiare zitte e di traverso
per Parigi che tu non hai visto mai.

Metà in metà.

Semnul

Există aici un fel de a fi minoritar
 chiar și atunci
 când trăiești în cea mai neagră majoritate.
 Asta ține de felul în care înțelegi
 să-ți petreci zilele mai ales în tinerețe.
 Bunăoară, poți începe o nouă zi
 prin intonarea ușoară a Internaționalei
 sau a unui cântecel din copilăria ta săracă.
 Totuna: nu o vei sfârși niciodată
 la o masă decentă
 în plină perioadă de înfometare a poporului.
 Asta poate părea complicat pentru unii.
 Dacă ți se întâmplă să fii și poet
 atunci lucrurile se simplifică uimitor.
 Nici n-apuci bine să te desparți
 de bucuria poemului cald
 că el te și situează în afara realității
 pe care atât o iubești,
 despre care scrii,
 la vindecarea cărei vrei să participi,
 dar pe care n-o mai suporti
 așa cum îți este băgată pe gât.
 Cât despre mine,
 reprezentată a majorității
 în patria mea minoritară,
 cu această mână tremurătoare
 când îmi duc bucată de pâine la gură,
 nu mai am prea multe de spus.

Acum la Frankfurt este iarnă.
 Iarnă este și aici
 în Siberia este iarnă.

De acolo, de sus,
 Rolf Bossert îmi face semn să nu tac,
 să continui
 iar eu îi răspund cu creierul meu lăbărțat
 peste toate aceste trei lumi deodată.

Poemul de dragoste

Mă privesc uneori în oglindă
 pentru ca să mai fie cineva în această casă
 ce o urăsc de atîta vreme
 încît nu mai pot trăi fără ea.
 Conștiința de sine este în cele din urmă
 o stare extrem de confortabilă – un somn greu.
 Ea nu poate semăna decît amintirilor
 despre lichidul meu amniotic
 pe care le numeam mai demult într-o artă poetică

sau morții,
 ce a spart oglinda
 pe care de atîta vreme scriu acest poem
 Încît el nu mai poate trăi fără mine...

Il segno

Qui esiste un modo di essere in minoranza
 anche nel momento
 in cui vivi nella più nera maggioranza.
 Questo dipende dal modo in cui intendi
 passare i tuoi giorni specie in gioventù.
 Per esempio, puoi cominciare un nuovo giorno
 intonando piano l'Internazionale
 oppure una delle canzoncine della tua
 misera infanzia.

Stessa cosa: non la finirai mai
 ad una tavola decente
 in pieno periodo di fame popolare.
 Questo può sembrare complicato ad alcuni.
 Se ti capita di essere poeta
 allora le cose si semplificano incredibilmente.
 Non hai ancora detto addio per bene
 alla gioia del poema caldo
 che lui già ti mette fuori dalla realtà
 che ami così tanto,
 di cui scrivi,
 la guarigione a cui vuoi partecipare,
 ma che non sopporti più
 così come ti è cacciata in gola.
 Quanto a me,
 rappresentata dalla maggioranza
 nella mia patria di minoranza,
 con questa mano che trema
 quando mi porto un pezzo di pane alla bocca,
 non ho molto altro da dire.

Adesso a Francoforte è inverno.
 Inverno è anche qui
 in Siberia è inverno.

Da lì, dall'alto,
 Rolf Bossert mi fa segno di non tacere,
 di continuare
 e io gli rispondo con il mio cervello informe
 su tutti e tre i mondi allo stesso tempo.

Poema d'amore

Alle volte mi guardo allo specchio
 in modo che ci sia qualcun altro in questa casa
 che odio da così tanto tempo
 che non posso più vivere senza di lei.
 La coscienza di sé in definitiva è
 una condizione estremamente comoda –
 un sonno pesante.
 Non può che assomigliare ai ricordi
 del mio liquido amniotico
 che tempo fa nominavo in un'arte poetica

oppure alla morte
 che ha rotto lo specchio
 su cui scrivevo questo poema da così tanto tempo
 che ora non può più vivere senza di me...

Puntea măgarilor, podul minciunilor

În fiecare zi părăsești orașul
și astfel mai adaugi și tu ceva
necesității care – afli –
stă la baza bunului semț.
Cu fiecare zi devii o ființă tot mai complexă.
Descoperi bunăoară cum ți se grefează
noul organ numit minciună progresivă,
cum este căutat în trecutul tău
locul dubios în care el sa va dezvolta,
locul în care va fi silit să înflorească!
Și astfel,
cu fiecare zi mai adaugi și tu ceva
puterziciunii progresive
în care se lăfaie un urlet înghețat.
El – afli –
Stă de acum încolo la baza
oricărui simțuri.

Ce ne mai lipsește, prieteni, ca să fim fericiți?

Zidul

Eu nu te judec
și doar ți se pare
că lanțurile pe care le porți
au fost închise de mine
cu nopțile în care ne-am iubit.
Nu este al meu cedrul Libanului
sub care stai și plângi.
Iar turma de capre a minții tale
n-a fost păscută de mine,
nu eu am înălțat din nou zidul
după ce s-a surpat.
Și nu te judec.
Ești liber și aidoma mie într-o zi și aici,
sub pământul spre care vița-de-vie
toamna se-apeleacă în țândări,

demonizată.

Il passaggio degli asini, il ponte delle menzogne

Ogni giorno abbandoni la città
e così aggiungi anche tu qualcosa
alla necessità che – scopri –
sta alla base del buon senso.
Ogni giorno diventi una creatura
sempre più complessa.
Scopri diciamo come ti si trapianta
il nuovo organi chiamato menzogna progressiva,
com'è ricercato nel tuo passato
luogo sospetto in cui si svilupperà
luogo in cui sarà costretto a fiorire!
E così
ogni giorno aggiungi anche tu qualcosa
alla putrefazione progressiva
in cui si crogiola un urlo congelato.
Lui – scopri –
è da ora in avanti alla base
di ogni senso.

Cosa ci manca ancora, amici, per essere felici?

Il muro

Io non ti giudico
e solo ti sembra
che le catene che porti
siano state chiuse da me
con le notti in cui ci siamo amati.
Non è mio il cedro del Libano
sotto cui stai e piangi.
E il gregge di capre della tua mente
non è stato pascolato da me,
non io ho alzato di nuovo il muro
dopo che era crollato.
E non ti giudico.
Sei libero e identico a me un giorno e qui,
sotto il terreno verso cui la vite
in autunno si ripiega in schegge,

demonizzata.

Traduzione: Clara Mitola

A rekettyegyökér

Vállmagasságban behajlított karok, tenyerek lefelé. Gyorsan, ötvenig. Aztán százig kinyújtott karral. Zelda makacsodik, nem akar beszélni, nincs semmi esélyem. „Mit beszéljünk?! Nem világos?!”. Úgy tűnik világos, de egyáltalán nem világos. Beszélni, megkülömböztetni kell, ne engedjük, hogy félrevezessen a párkapcsolat közérzete. Mi a véletlenül megcsó paráználkodások felett állunk. Karforgatás, összeszorítva és ellazítva az öklöt. Dy, ő is megharagudott, úgy nézett rám mint egy vaksi balek mikor bevallottam neki, pár napra rá miután Zelda elvált tőlem, hogy egy darabig lemondok a szexről, de szeretném ha barátok maradnánk. Dy: „Bla-bla-bla! Haggyál már az ilyen szöveggel! Kopy le, kicsikém!” Azért még felhív néha, hogy megkérdezzen, kétértelműen, még bírom-e. Jobb kar a magasba, oldalra hajlás. Szúró fájdalom. Jaj! Egyik nap összefutunk véletlenül a „Kupola” mellett, meghívom egy hűsítőre („Hogy, már inni se iszol?”), rágyújt és átnyújtja nekem is a csomagot („Hogy, többet nem is cigizel? A fenébe!”), mosolyog, feromonokat áraszt, mágnessé válik. „Mi lenne ha megnéznénk egy filmet?”, ajánlja. Mind jobban kétségbeesett Zelda némasága. Szükségem volt valamire, bármire. (Ne igazold magad!). A „Republica”-nál Inárritu Babel-ét vetítik. „Én fizetek, mint munkásember!” mondja, rosszaság nélkül, és maga után ránt a lépcsőkön. Bal kar, ugyanaz a mozgás. A fájdalom lecsillapodott. Helyet foglalunk a terem végében, két eltévedt nézőtől távol. Ahogy eloltják a villanyt, máris lehúzza a sliccemet. Egy busz halad át egy kietlen tájon. Valami gyerekek lőnek egy puskával. Meghal egy nő. Lenyelte „az utolsó cseppig”, az ő jelszava, de már nincs benne semmi mulatságos. Egyikünk számára sem. Brad Pitt arca. Egy néma japán lány kitakarja a lábait. Egyedül érezzük magunkat. Ha nem hibásnak is. Én. De ő is. Először. „Menjünk ki!”, mondja. „Nem tetszik ez a film!”. Felállunk. Rájövök, hogy hiába hajlok le, nem zavarok egy nézőt sem. „Sajnálom...” „Én is. Szia!” Már

csak az én szertelen placebo elképzeléseimben ölelkezünk, melyekben Dy teljes, szégyentelen tisztaságában tér vissza. Nem tudom megállítani. Mindkét kar a magasba, hátrahajlás, mint a hídnál. A fájdalom, megint. Szsz! A barátok? Jobban mondvá: próbáltam összebarátkozni. Az elején könnyű. Sóvárogsz. Nyílt vagy. Elveket vitatunk, intézményeket és igazságtalanságokat vádolunk, iszunk. Sört. Bort. Vodkát. „Săniuța”-tól fölfele. Beszélünk irodalomról. Azután politika. Azután foci. És csajokról. Tervezgetünk. Idővel, a vizek maguktól kettéválnak. Rájössz hogy ki és meddig megy. A tettek beszél. Ki mit akar. Mennyi volt elv és mennyi érdek. Vagy, ami rosszabb, hogyan lett az elvből érdek. Egy ördögi kör. Viszotszkij rekedtes hangja, ha akarod tudni milyen a barátod, vidd magaddal a hegyre!... Míg nem állja ki a szolidaritás igazi próbáját, addig ne nevezd „barátnak”! Lásd egyszer a szívósságát. Lélegzetvétel. Lassan, nehogy belefájduljon! Lidia szidja az egyetemi modort, a sok megalázást amit el kell túrjon egy doktorandusz. Irigyelt azért mert megszabadultam „a kloákából”. Támogathattam volna, akkor, a véleménykinyilvánítását. Hazament nagy morcosan, hogy megírja a cikkét. Bottal üthettem a nyomát!... Nem láttam két évig. Bocsánatot kért – mégis... – a dolgozatvezető által gyakorolt óriási nyomásról beszélt, hogy kidobással fenyegették, majd rájövök én. Rájöttem kezdettől fogva. Kis időre megszerkesztette a tézisét. A „hivatali zsarnoknak” dedikálta. Kifogott egy lektorátust Prágában, csehet tanul, egy esszékötetet készít a „prágai tavaszról” és az értelmiség szerepéről. „Ha lett volna nekünk is egy Havel-ünk!...”, sóhajt, fejtét csóválva. Fel a kezekkel! Földig lehajolni, míg a tenyered érinti a szőnyeget. Harminc darab! Adrian. Azt mondja, hogy rendezzünk valamit, hogy frissítsük fel kisvárosunk piszkos légkörét. Sőt, a közigazgatás is. A liberális párt győzött, eljött a pillanat. „Írjál te is cikkeket!” „De te nem írsz?” „Nem valami jó ötlet, azt fogják mondani, hogy én akarom Diaconu állását!”

(Diaconu, Iliescu és Năstase egyik kliense, mulató talpnyaló, arról híres, hogy fáradtolajjal kente be a város szobrait.) „Hát ezt is akarjuk, hogy foglald el te Diaconu állását! Miért ne játsszunk a kártyákkal az asztalon?” „Nem, nem így kell ezt csinálni! Ismerek néhány jólhelyezett személyt a pártban, beszéllek velük, két fronton kell támadni, de nem lenne jó ha én megjelennék a sajtóban!” Kísérletezek, mazochista indulattal, a „haszonelvű barátságok”, az „útitárs” variánsal is. Lehet hogy nem, lehet hogy tévedek, nem lehet. Adrian megszerezte az állást, és kezdett visszaélni a rendszabályokkal és biyonos törvényekkel. „Nem hittem, hogy ennyire nehéz! Onnan, ahol én vagyok nem lehet mozdítani majdnem semmit. A határozatokat a polgármesteri hivattal együtt döntik el, ahol a szociáldemokraták többségben vannak!” Ami igaz, az igaz, kétszer annyit keres, csak a fizetést említve. „Ha úgy van ahogy mondd, add elő a sajtónak! Provokálj egy vitát! Vagy mondjál le!” „Nem kell sietni! A hatalomra csak lassan lehet szert tenni!” Igaza van. Ez volt az első lépése. A következő: belépni a Parlamentbe. Miért ne, egy miniszteri állás, valami. Látom néha a tévében, nem tartjuk a kapcsolatot (már nem kaptak levegőt, fulladoztak a sok pszeudo-tól). Csípőforgatás. Hasizmok behúzva. Lehet elolvadnak a lerakódások. Legalább Doru közvetlen. Ami a szívéen, az a száján! Mikor haragba jön, összeszedi a játékait. Mikor elmúlik neki, visszajön és a kezébe nyomja, csak játsszál vele. Idegesít, de tartok hozzá. Nincs hivatása a nagy számításokat illetően és, kolérikus megnyílvánulásain kívül, olyan gúnyt űz magából, hogy igazából csak szeretni lehet. Főleg ha tökrészeg. Jó hogy nem kell együtt menjünk háborúba többé. Megszusszanok. Eldobom a trikót. Izzadság. Most jön a neheze. Tizenöt guggolás. A tizediknél elakad a lélegzetem. A haszonelvű barátságok egzisztenciális csődök, nem egyszerű csalódások. Tizenkettő. Tizenhárom. Az ördögtől vannak. Tizennégy. Beláttam hogy ő legalább létezik. Tizenöt. Mély lélegzetvétel. A fájdalom majdnem teljesen eltűnt. Most már csak egy langyos szúrás. Kocogás, helyben. A lábak forgatása. Balláb tíz. Jobbláb tíz. A verejték a szemüvegemre csepeg. Lysis-től indultam, nem hagytam ki Nisus és Euryalus-t, együttéreztem Szent Ágoston pátoszával, csodálom Montaigne-t és la Boétie-t, nem tudom másképp felfogni a barátságot, mint ahogy azt Panait Istrati fogta fel, a gulág emlékiratait csak az önfeláldozás szemszögéből tartom észbe. Mindenekelőtt az evangélista: „Nincs nagyobb szeretet annál, mintha az ember életét adja a barátaiért.” Kezek előre, vízszintesen. Felemelni a lábat. Tízszer a jobbat. Tízszer a balt. Adrian mindig a lehetőségekről beszélt. Realista volt, pragmatikus, szerződőképés. Mindig eredményes. Eddig a pontig hibátlannak bizonyult. Ameddig a „taktikáknál” maradunk, szertelenül

színeljük a kommunikálást. Nem változtatunk a témán, kínos csend uralkodik. Számomra világos volt, még akkor is mikor nem ismertem be, hogy számára nem jelentek semmi egyebet mint egy „útitársat”. Tíz fekvőtámasz. És a fájdalom erős, akár egy zárókö. Az ember csak a saját sikerének a sémáját látja. Te, csupán magad által, nem érsz semmit, nem szeret, nem gyűlöl (önmagában valószínűleg leereszkedően tekint rád), közömbösen lebonyolít a kapcsolatok értékrendszerében. Elfogadja az etikettet addig ameddig funkcionális. Ameddig megfelel érdekeinek. Nem is annyira testreszabottan: ameddig megfelel a siker-sémának. Közeliében úgy éreztem magam mintha megfosztottak volna cseppnyi emberségemtől. Mi lenne ha az utolsó két fekvőtámaszt tapsolással végzem? Ma nem. Alig tudok lábbaállni, a fülem bedugult. Csupa víz. A fájdalom lecsillapodott. Lélegzek. Vagy nem becsültem fel helyesen ezeknek a kapcsolatoknak az előtételit? Ha valamivel pallérozottabb vagy mint a másik, és kiséged, underground módszerekkel, anélkül hogy támogatást nyújthass neki a hivatalos dzsungelben, vállalnod kell azt a rizikót is, hogy áldozatul eshetsz függetlenítésének. Barátja vagy, azonban kissé apának is tekint, egy apa akinek csillaga mind lejjebb hanyatlik, épp ideje, hogy eltávolítsák. „Mikor a purdét királlyá avatták,/ az édesapja fejét lenyisszantották.” Igen, ebből is valami. Tanulmányozni etológián. A ranglétrát. A terület megvédését. A falkát bármely csoportból. Az alfa hímet. A dominálási hajlamot bármely kapcsolatból. A jó megjelenés funkciója. De végülis a

viszonyok maguktól szabályozódtak volna. Megfeszítem izmaimat a tükörben. A has lefittyed. Ha nem térek hasizomgyakorlatokra, nem csináltam semmit. Nem tudtam kivergődni a köznapiság hálójából. (Az idióta zászló amelyet a nyolcvanas években lengettek: „a köznapiság költészeté”...) Ez képezte a problémát. Nem tudtunk együttlenni csak felületesen, egyre aljasabb módon. Számomra ez depresszióval határos csalódás. Mit csináljak én azzal a néhány cimborával aki lepaktált ennek a nyomorult világnak a személytelen hatalmával, mely észrevétlenül elidegenít saját magadtól, és elhitheti veled, mint Adriannal, hogy egy győztes vagy? És te csak nem vagy más mint egy pávián mely büszke a színes seggére... Oké, találkozzunk, iszunk, egyik témáról a másikra térünk, véleményeink vannak, sőt, ádázul védjük eszméinket. És?! És nem stimmel. Azzal az érzéssel maradtunk, hogy valami hamis. Én. Ők. Mi. A fájdalom visszahúzódott mint egy hörcsög az üregébe, valahol a tüdő, a vesék, és a máj között. Letörölném a verejtéket egy törölközővel. Holnap hozok magammal törölközőt. Letörölöm a kezem hátával. Csörög a lánc. János bácsi vizet mer a ház előtt levő kútból. Ő az. Meghízott, a bajusza kifehéredett. Visszahúzódok a függöny mögé. Tulajdonképpen, bármit is mondjanak, hogy az elvek, hogy a szolidaritás, a barátokkal is csak a kémia. Egyszerűen jóléred magad a közelükben. Van valami természetes vonzódás. Jól érzed magad amíg jól érzed magad, aztán már nem érzed magad olyan jól és nem érzed magad egyáltalán jól. Hétfégi barátok. Barátok akikkel veszíted az időt. A haverok. Jófiúk, kellmesek, szimpatikusak. Bármit is mondanának, a kémia nem elég. A kényelmes barát. Mikor szükséged van rá, hátat fordít. Raul. Nem tud. Emilian. Nincs ideje. Tedy. Valami sürgős dolga van. Adrian. Összejövetel. Adrian. Várják a televíziósok. Adrian. Szül a felesége. Szinte elfelejtette. Forгатom a kis, „fürdőszobarádió” gombját – Németországból hoztam anyámnak, alkalmas lett volna a konyhai gőzben, de nem használja, „Drágám, így zúg bele a fejem ni, nem értek semmit, csak idegesít!”. Csak sercegés hallatszik. Gyenge az elem. Mi maradt még? Mi nem maradt? Lépcsőzetesen. Néhány kellemes, szimpatikus ivócimbora. Ismerősök. De már nem járok kocsmába. Aztán azok az emberek akikre számítottam. Az ellőtt barátságok. Ahányszor találkozunk nem találjuk a helyünket. Közös történelmünk egy holttestet helyezett közénk, melyet mellőzni próbálunk és amelyik bűzlik. Mikor már nem bírjuk a szagot, elválnak elfojtott érzelmekkel telve. Utálnak, egyesek már kimutatták, mások alig várják az alkalmat. Szociális hűtlenségemből olyan motivációkat építenek ki melyek meggyőzik őket arról, hogy nyugodtan lenézhetnek. Ha nem lettem volna ennyire állhatatos, megtarthattuk volna a langyos viszonyokat. Még rosszabb lett volna.

Eggyesekkel megtartottam. Még rosszabb. Aztán a Sandu, aki peracet hozott nekem '97-ben, és „hallgatáson alapuló” barátságunk. Doru, az összes szeszélyeivel, az utolsó fedeles gyík, hátborzongató magányban. Dorel, aki egy évtizede elment Olaszországba, egy Róma mellett levő katolikus intézmény deákja. Nagyon ritkán találkozunk, az utóbbi években nem láttuk egymást, mikor találkozunk veszekszünk, hallgatunk, magunkba csavarodunk. Irdatlan nagy e-maileket ír, melyekben a forró, magas levegőt érinti, ahonnan Jeremiás, Dávid, a prédikátor és Jób beszélt. Lamie lointaine. Zelda gyanúsán fogadta: „Hogyha ez beléd szeret?!” Ő egy ijedt kislány, Diotima, La Belle Cordière és Nadezsda Mandelstam közötti valószínűtlen kombináció. Kivédtem az érosz összes kísértését, csak a szenzualitás alig észlelhető párját tartottam meg. Ha Zelda nem tér vissza, anyám meghal, a ház összeomlik és én átadom, tudom jól, hogy ez a távoli nővér gyertyát fog gyújtani, és el fog siratni ahogy illik. Nem mintha nagyon istenhívó lenne, de nem a természete valakit cserbenhagyni. Szeretném észbetartani – másképpen – Dy-t is. Másképp, mint attól a perctől fogva mikor a szex már nem számított. A hangvétel mellyel felkiált, átlényegülve, „Édes Istenem!” Lazítom a lábizmokat. A farizmot. A bicepszet. Újra kipipáltam. A has – továbbra is puha. Egyébként ki vagyok én, hogy bíráljam őket? (Ki vagy te?) De nem bírállok senkit. Kérdéseket teszek fel. Becsukom az ablakot.

Fordításban: Andrei Dósa

Miroslav Kirin

Miroslav Kirin (n. 1965) este un poet, prozator și traducător croat, autorul a șase volume de poezie: *Od nje do vječnosti (De la ea spre eternitate)*, 1989; *Tantalon*, 1998; *Zukva (Pipirig)*, 2004; *Poslije renesanse (După Renaștere)*, 2004; *Jalozi ([Di]aloguri)*, 2006; *Zbiljka*, 2009; și al unui roman, *Album (Albumul)*, 2001. Poezia și proza sa au fost traduse în chineză, engleză, germană, română, rusă și maghiară.

Despre zgomot

Se pare că Dumnezeu se apleacă asupra fiecărui copil și îi șoptește tot felul de povești la ureche, făcându-l să țipe. Tăcerea copilului înseamnă eșecul lui Dumnezeu. Însă totul trebuie să se sfârșească prin negarea tăcerii. John Cage a stabilit o limită de patru minute și trizeci și trei de secunde; știa foarte bine că dacă insistăm asupra liniștii fără a-i limita durata, marginile lumii noastre s-ar prăbuși. Poate fi măsurat zgomotul? E posibil că unele instrumente de măsură să fie de încredere. Cel puțin așa spun unii. De exemplu, trupul neînsuflețit al actriței Adrienne Shelly. Să-l măsurăm fără rușine și să-l expunem într-un sicriu deschis, în ziua înmormântării. A coborât din biroul ei de la New York la apartamentul de dedesubt, pentru a se plânde de zgomotul de șantier pe care îl făcea un muncitor imigrant de 19 ani. Acesta nu stă pe gânduri și o sugrumă. Dumnezeu l-a ispitit timp de nouăsprezece ani și a câștigat. A fost o victorie care s-a transformat în înfrângere. Absența lui Dumnezeu e tăcere. Ce e absența tăcerii? Dumnezeu poate întotdeauna pune întrebări fără răspuns. Nu trece nici măcar o singură clipă fără zgomotul sângelui năvălind în artere, fără freacă a firizoarelor de păr din nări. Câteodată nu pot adormi pentru că aud cum lucrează organele mele – sincer acum, există ceva mai înspăimântător decât să fii în permanență conștient de prezența propriului tău corp? Trupul care se răsucesc febril în pat, trupul din care țâșnește respirația amară, pentru a se izbi apoi de perna din care ricoșează pentru a-și găsi drumul spre ureche. Urechea mea e o magazie în care e depozitat geamătul unei femei ce face dragoste: acesta se întoarce la mine, mult timp după ce s-a pierdut. O magazie din ale cărei colțuri întunecate se înalță plânsetul unei fetițe. În magazia aceea o mașină de găurit electrică este pornită periodic, pentru a repara o lume complet dereglată. Nu mult după aceea sirena unei mașini i se alătură, urlând la nesfârșit. Se află oare în aceeași misiune? Înseamnă asta că dacă nu ai un trup care să răsună de zgomote, nu există? Din colțurile îndepărtate ale magaziei mele acustice se aude trilul unei păsări, mereu aceeași, întotdeauna la aceeași oră. Trilul ei limpede și solitar pune sub semnul întrebării înțelesul nopții cristaline. Pasărea, pe care nu o pot recunoaște noaptea, revine în timpul zilei. Dacă nu găsesc una în buzunar după ce mă întorc de la plimbare, altă pasăre va țopâi în fața ușii, tremurând, fericită că poate să se adăpostească de ploaia deasă. Nu mă recunoști, îmi spune, și începe să-mi ciugulească din palmă, refuzând să zică mai mult, iar în clipa următoare e doar un cerșetor care îmi înmânează o hârtie îngălbenită și mototolită. Ochii orbi îi trădează oboseala, poate chiar o boală fără leac. Măcar ia-o și citește-o, îmi spune, iar atunci când închid ușa hârtia cade și luminile se sting. La ora 4.48 dimineața cobor încet din apartament pentru a protesta împotriva gălăgiei făcută de câțiva adolescenți fără treabă, prinși într-un păienjenis de ramificații verbale în fața blocului. Au fost ispițiți, timp de nouăsprezece ani. Desigur, știu ce urmează. După doar câteva clipe zac pe jos, bătut la sânge, abia putându-mi mișca mâinile și picioarele. De ce ar trebui să-mi fie rușine – voi arăta cicatricile mele, astfel ele nu îmi vor murmura doar mie. Să urle ca o oală de fierb sub presiune, ca un tren uitat de Dumnezeu. Trupul meu trăiește din nou experiența unui umilitor eșec al cuvintelor. Totuși, nu mi-am pierdut încrederea în ele.

Despre păsări

Știu, nu voi reuși niciodată să mă apropiu de păsări, nu pot nici măcar să mă gândesc că voi vorbi cu ele. Păsările sunt creaturi complexe, între cub și piramidă. Cubul conține parola pentru blândete iar piramida câmpul energetic al unei tinereți veșnice. Păsările au oase tubulare, aerul se destinde în interiorul lor, în zbor. Tot acolo se află și visul meu, pe care vreau să-l cred adevărat – e zborul meu scurt din vârful unui deal până într-o căruță plină cu fân. Era o după-amiază de iulie, mii de musculițe zburau în aer. Doar păsările pot da naștere păsărelelor, asta e esența acestui tip de afecțiune. Invidia greierilor este o povară pentru ele, dar o suportă. E mai ușor în cazul tăcuților pești; ei sunt exact ceea ce sunt și păsările, dar în lumea întoarsă pe dos a apei. De aceea le ajută să cânte până la extaz, ceea ce este o misiune aproape creștină. Unii oameni n-au știut cum să le vorbească, spre exemplu Sf. Francisc – păsările obișnuiau să-i ciugulească din gură cuvintele, iar el, la rândul său, trilurile lor. Messiaen a fost doar un bun elev de-al său, care a înregistrat destul de exact conversațiile profesorului. Spune-mi ce e fericirea, iar ele îi răspundeau. Ce sunt cablurile prin care călătorește, în lung și-n lat? Folosește conexiunile wireless? Pe cine ar trebui să întreb? Și cât de mult costă? Dar nu se mai poate vorbi cu păsările. Nici măcar așa cum o făcea artistul chinez Zhang Huan – el își ungea corpul gol cu miere, îl scâldea în semințe, se așeza într-un volier mare și lăsa porumbelii să-i ciugulească semințele de pe trup. Chiar trebuie să le facem să ne vorbească în felul acesta? Ce? Sunt acolo, sub fereastră, ciugulind. Toată ziua. Din când în când zboară pe câte o creangă, iar apoi se lasă din nou pe pământ. Și încep iar să ciugulească. Nu cresc mai mari, nu se îngrașă, vocea lor nu se schimbă, nici când sunt sătule, nici când mor de foame. Ciugulesc, dar nu e nimic de ciugulit. Iarna, mierlele încearcă să asigure pământul că încă mai este fertil, că nu a sărăcit când s-a răcit și iarba lui s-a ofilit și pare că moare. Arăți minunat, îi strigă păsările și continuă să ciugulească, făcând găuri mici, prin care să iasă căldura. Putem avea încredere în niște creaturi negre? Foamea lor este garanția adevărului. Totuși, mă bucur că păsările și cu mine nu vom putea niciodată sta de vorbă. Vorbesc, dar nu am nimic de spus, nu am pe nimeni căruia să-i vorbesc. De aici vine atracția dintre noi, pe care nicio conversație nocturnă nu o poate înlocui.

Despre pantof

Ce face un pantof în iarba parcului? Întreabă-l chiar acum.
Arată-i că e scandalos. Întreabă-l de ce e singur,
unde e perecheului stângă sau dreaptă, de ce nu o caută.
De ce a acceptat să fie singur. După ploaie, e plin
de apă măloasă. Noaptea, insectele se târăsc în el. Dar asta
nu îl încălzește. Întreabă-l cum a ajuns atât de departe încât
nu mai știe unde îi este perechea. Nu simte nevoia s-o întâlnească, să se scuze
și astfel să se liniștească? Întreabă-l de șoseta lui, cineva o va fi
scos, din cauza căldurii și a transpirației. Trebuie să o caute și pe ea.
Pentru ca șoseta să nu se simtă abandonată. Prin urmare, să o caute de îndată.
Pantalonii sunt și ei undeva, cu buzunarele lor, pe care dacă le întorci
pe dos cade buletinul, sau poate nu cade nimic. Cureau, dacă pantalonii
au o curea, mai stă strânsă pe trup, sau trupul o ține, să nu cadă?
Cămașa e ca un copac înfrunzit pentru el, și o floare, un motiv de mândrie.
Dar cel mai de preț e capul, dacă se mai află deasupra, pentru că știe unde
e pantoful drept și pantoful stâng. Dar dacă lipsește capul,
nu mai sunt pantofi, nici cel drept, nici cel stâng,
iar pantoful din iarba parcului e unul fără trup viu.
Asta e tristețea cu care îl udă ploaia.

De nepătruns, ca atunci când spăl vasele murdare cu un jet de apă caldă

De nepătruns, ca atunci când spăl vasele murdare cu un jet de apă caldă,
le pun la uscat, iar fața se luminează de fericire.
Cu un sentiment neașteptat de ușurare deschid fereastra, să intre aerul
proaspăt al dimineții.
Apa fierbe, iar din cutia argintie adaug patru lingurițe de cafea.
Încă mai umbli prin baie, dar urmează să vii și tu.
Cu ceșcuța de cafea în mână merg spre masă și mă așez:
tot atunci, o femeie din blocul de peste drum își scutură cearșaful.
Până strălucește, albă, iar ea își retrage repede mâinile, pe care deodată
le pot vedea, ca și cum i-ar fi rușine.
Observă totuși cât de ușor este, cu câteva zvâcniri, să scuturi tot ceea ce s-a adunat.

Dimineața devreme o femeie dezbrăcată îngenunchează pe pardoseala bucătăriei și se roagă

Dimineața devreme o femeie dezbrăcată îngenunchează pe pardoseala bucătărie și se roagă.
Fumul de la termocentrală se înalță drept.
O soprană din madrigalul lui Schnittke interferează cu vocea vânzătorului de cartofi din stradă.
Frigul coboară până la rădăcina unei plante
de pe balconul dat uitării.
Când vânzătorul pleacă, pun din nou madrigalul, iar de data asta vocea femeii
pare sfâșietor de singură.
Cu o clipă în urmă era cu el, acum a părăsit-o.
Ca și cum și-ar fi pierdut sprijinul pentru propria sa verticalitate, vocea ei se frânge,
rătăcind fără rost undeva pe orizontală, cu indiferență.
Pentru ce se ruga femeia aceea dezbrăcată, dimineața devreme?
Nu e verticalitatea ei în bucătărie singurul lucru de care e nevoie?

Calcă pe drum lipsită de trup

Calcă pe drum lipsită de trup
srijinindu-se de bețele pentru mers nordic.
Cu balansul primului băț pierde jumătate de trup.
Cealaltă jumătate dispare cu balansul celui de-al doilea băț.
Cele două bețe calcă acum singure pe drum
aproape revoltate de nemișcarea copacilor.

Jurnalul de călătorie al spinării mele imponderabile

când spinarea mea e liberă
cartofii nu saltă
în sacoșa mea pentru cumpărături
nicio roșie nu se teme că ar putea fi strivită
când spinarea mea e liberă
degetele de la picioare ies nestânjenite din sandale
bicicleta se mișcă singură
ar putea să mă ajute să pricep
când spinarea mea e liberă
toată lumea e puțin mai liberă

Gata

gata cu muzica
ceea ce ajunge la noi e binecunoscut
interiorului fiecărei cutii
mărturisește, cutie!

gata cu copacii
a încetat până și conversația cu ei
rămân doar scaunele din lemn
mărturisiți, scaunelor!

închid ochii
muzicienii sunt încă acolo
lemnurilor le dă frunza
mărturisesc

traducere în limba română de Radu Andriescu

Radu Andriescu

Săpun

Am cumpărat de la un magazin ieftin, de lângă piață,
un pistol luminos care face baloane de săpun.
Noaptea, după ce se culcă toți, ies pe furiș din casă,
până la balansoarul din grădină. Apăs cât mai încet
pe trăgaci. Dacă apăs repede,
fac o mulțime de balonașe zgomotoase.
Dacă apăs încet iese unul singur, mare. Restul
e nebunie nocturnă. Mă strecur în balonul din gel
special, rezistent și levitez, cum făceam
cu vreo douăzeci de ani în urmă, deasupra
turnului de la Combinatul de utilaj greu.
Am două plicuri de gel special, chinezesc, dar nu vreau
să sparg balonul uriaș. Nalbele din grădina
înghesuită s-au topit, în august. E septembrie.
Nu știu câte baloane de săpun mai pot face,
cu pistolul chinezesc. Mă lăfăi în hamacul chimic și negru
fără să mă gândesc la timp și la toate
prostiile pe care le presupune. Noaptea,
baloanele din săpun nu pot fi văzute.
Închid ochii și mă trezesc în plină zi, într-un balon
cu multe culori. Nu e cine știe ce, dar tocmai am tradus
un poem scris cu trei ani în urmă
de Miroslav Kirin, prietenul meu croat, din China. Era
unul din textele lui poetice în proză, creaturi
pe care le credeam
dispărute. Zgomotul, păsările, aproape totul
se transforma de la un rând la altul, fără exces baroc.
M-am înălțat cu balonul negru câțiva centimetri,
peste nalbele negre. Câte-un măr negru
din copacul vecinului plecat în vacanță
cădea în șanț. Încă nu s-au copt, merele, dar sunt
foarte dulci. În poezie, levitam peste combinat
și fumam narghilea. Un pașă cu ficatul mărit.
În balon, încerc să nu mă mișc prea mult, să nu sparg
pelicula de săpun. În iunie, la jubileul meu, am pus
între nalbe două lămpi ieftine, de la Praktiker.
Cu celulă solară. E aproape mereu umbră acolo,
dar sunt totuși cam două ore de soare, pe zi.
Nu e suficient. Orice umbră de lumină
ar putea sparge balonul.

Soap

From a cheap shop, near the marketplace,
I bought a luminous bubble gun.
At night, when everybody goes to sleep, I creep out of the house
to the garden rocker. I squeeze the trigger
very slowly. If I squeeze it too quickly
I get a multitude of tiny popping bubbles.
If I squeeze it slowly, only one large bubble comes out. All the rest
is nightly lunacy. I sneak into the balloon made from a special,
leathery bubble concentrate and I levitate, as I used to do
some twenty years earlier, over
the tower of the heavy machinery works.
I have two small packets of Chinese concentrate, but I don't want
to burst the giant bubble. The hollyhocks in the crowded
garden melted away, in August. It is September now.
I don't know how many soap bubbles I can still do
with my Chinese gun. I splurge in the black, chemical hammock,
oblivious of time and all
the nonsense that it implies. At night,
the soap bubbles cannot be seen.
I close my eyes and I wake up in full daylight, in a colorful
balloon. It's not such a big deal, but I have just translated
a poem written three years ago
by Miroslav Kirin, my Croatian friend from China. It was
one of his prose poems, creatures
I believed
extinct. The noise, the birds, almost everything
changed from one line to the next, without baroque excesses.
I rose in my black bubble a few inches,
over the black hollyhocks. Periodically, a black apple
would fall from the vacationing neighbor's tree
into the ditch. They are not ripe yet, these apples, but they are
very sweet. In the poem, I would float over the heavy machinery works,
smoking the hookah. A pasha with an enlarged liver.
In the bubble, I just try not to move too much, to keep the soapy film
from bursting. In June, for my jubilee party, I placed
among the hollyhocks two cheap lamps I bought at Praktiker.
They had solar cells. The place is almost always in the shadow,
but there are around two hours of sunlight, daily.
It is not enough. The least shadow of light
could burst the bubble.

Translated by the author

Nina Jäckle

Nina Jäckle (n. 1966, Villigen-Schwenningen) este o scriitoare, dramaturgă și regizoare de limbă germană. Pentru volumele publicate și filmele realizate a primit până acum numeroase premii, printre care Premiul pentru Teatru Radiofonic de la Karlsruhe, rezidența de creație a landului Baden-Württemberg (2004), premiul Deutscher Literaturfond (2003) sau premiul Heinrich Heine. A publicat până acum numeroase povestiri, piese radiofonice, romane și piese de teatru. Printre ultimele volume publicate, la Berlin Verlag au apărut *Gleich nebenan* (*Chiar alături*), *Noll* și, în 2010, *Sevilla*. Din 2008, Nina Jäckle este membru în PEN Germania. În afară de Stuttgart, unde locuiește acum, Nina Jäckle a trăit la Paris, Viena, München, Rouen, Sevilla, Berlin și Ibiza. Fiecare loc și fiecare schimbare a domiciliului fiind definitoriu pentru acea înstrăinare anume provocată și esențială pentru cărțile ei despre care la Deutschlandfunk s-a spus că au reușit ceva rar în literatura germană contemporană: să inventeze un stil propriu, unde poezia, proza și teatrul nu pot fi delimitate, dar care dă măsura scrierilor Ninei Jäckle, refuzând orice gen literar prestabilit.

Nai oder was wie so ist

So fängt es auch an:

die Gedanken kommen und die Gedanken gehen. Das ist so im Kopf. Und welcher Kopf rollt schon gerne her und hin und her auf die Schultern. Das tut kein Kopf freiwillig, und kein Kopf tut das gerne. Um genau zu sein, rollen Köpfe auf Schultern niemals, und das ist Sache des Halses.

– Fernsein heißt Fremdsein, heißt Wortgehtslang, heißt Angstundbang, singt Nai.

Und ein Junge ist Nai nicht, und ein Mädchen ist Nai nicht, und das tut auch nichts zur Sache. Wer noch traurige Lieder singt, egal ob Mädchen oder Junge, der sollte sich nicht wundern. Bei solch traurigen Liedern bleibt der Mut ganz und gar verschwunden und es muss die List retten, was listig in diesem Moment noch zu retten ist.

– Fernsein heißt Gernsein, heißt Hiergehtslang, heißt Surtmunddrang, singt Nai listig, des Mutes wegen, und auch gegen die Angst, und auch gegen das Bangen. Das funktioniert nicht immer, doch oft funktioniert es fast.

– Wenn alles ist, wie es ist, und nichts auch ist, wie es ist, denkt Nai, dann versteh ich die Welt nicht mehr.

Solcherlei Dinge denkt Nai manchmal sehr gern, und sehr kurz und zwischendurch.

– Die Gedanken kommen und die Gedanken gehen, das ist so im Kopf, denkt Nai, hierzu habe ich keine Frage.

Weil Nai ein Auge gut brauchen kann, hat Nai zwei Augen. Eine einzige Nase hingegen ist vollkommen ausreichend. Das hat sich nach reiflicher Überlegung und wiederholter Anwendung und während vieler Jahrhunderte herausgestellt. Auch hat sich während vieler Jahrhunderte herausgestellt, dass Nai auf zwei Beinen und im aufrechten Gang sehr gut vorankommt.

– Wenn ich es nun derzeit bedenke, denkt Nai, so wäre ein sehr meisterhaftes Abenteuer genau jetzt eine willkommene Abwechslung und eine Freude und ein Aufruhr.

Soweit ist es so gut, und stets nimmt alles seinen Lauf.

– Pah, denkt Nai, eines Tages werde ich mit der allerschönsten Frau Hand in Hand gemeinsam den Rest des Weges gehen, und dass kann dann dauern.

Und die Gedanken kommen und die Gedanken gehen.
Das ist so im Kopf.

Nai hat einen Hals, der sitzt exakt an der richtigen Stelle. Genau nämlich mittig auf den Schultern sitzt der Hals, und es ist kein kurzer Hals, und es ist kein langer Hals.
Es ist ein Hals, über den man gar nicht erst nachdenkt, weil er gerade und exakt an der richtigen Stelle richtig mittig sitzt und nichts Besonderes im Leben vorhat.

Über Hals und Kopf, ganz oben, dort, wo Nai aufhört, dort also, wo das all das Andere anfängt, das Nai selbst nicht ist, dort ist abschließend das Haar da.

Und das Haar kräuselt sich, und es ist kein langes Haar, und es ist kein kurzes Haar.

– Ich kann schließlich nicht alles selbst sein, denkt Nai. Ich muss doch irgendwo aufhören, alles selbst zu sein. Und das mach ich am besten dort, wo abschließend mein Haar da ist.

Sieht Nai auf seine Füße, so sieht Nai zwei Füße, und die sind von gleicher Größe und von gleicher Gestalt und von gleicher Schönheit und von gleicher Schnelligkeit und von gleichem Nutzen.
Hierzu hat Nai keine Fragen.
Zwei Füße haben zehn Zehen gemeinsam, und diese zehn Zehen sind gerecht verteilt auf rechts und auf links eins zwei.

Und Nai weiß gar nicht so recht, wo rechts ist, und wo links ist. Aber Nai kann darauf vertrauen, egal, wo was ist, auf jeden Fall werden da fünf Zehen sein.

– Das ist außerordentlich beruhigend, denkt Nai, und darauf zu vertrauen ist auch eine Leistung.

Nai sau ce și cum e-așa

Așa și începe:
gândurile vin și gândurile pleacă. Așa-i în cap. Și ce cap se rostogolește cu plăcere încoace și încolo și încoace pe umeri. Nici un cap nu face de bunăvoie așa ceva și nici un cap nu face asta de plăcere. Ca să fim clari, capetele nu se rostogolesc niciodată pe umeri, iar asta este o chestie de-a gâtului.

– Să fii departe înseamnă să fii de departe, e dang-ding-dang, spaimă-zdrang, cântă Nai.

Și băiat nu-i Nai, și nici fată nu-i Nai, dar asta nu contează aici. Cine mai cântă cântece triste, fie fată sau băiat, să nu se mire. În cazul unor astfel de cântece triste, curajul rămâne cu totul dispărut pe undeva, doar o șmecherie poate să mai salveze ce mai poate fi în acest moment șmecherește de salvat.

– Să fii departe înseamnă să ai parte, și-un șalang, și sturm-und-drang, cântă Nai șmecherește, asta din cauza curajului, dar și împotriva fricii, ba și împotriva spaimii. Așa ceva nu funcționează întotdeauna, dar deseori aproape că funcționează.

– Când totul e așa cum e, și nimic e, așa cum e, își zice Nai, atunci nu mai înțeleg lumea.

Nai gândește astfel de lucruri uneori cu mare plăcere, foarte pe scurt și printre altele.

– Gândurile vin și gândurile pleacă, așa-i în cap, își zice Nai, aici nu-ncape îndoială.

Pentru că lui Nai un ochi îi poate fi foarte util, Nai are doi ochi. Pe de altă parte, un singur nas este perfect ajuns. Acest lucru s-a dovedit a fi așa după lungi meditații și după o lungă perioadă de utilizare și după trecerea a multe secole. După multe secole s-a mai dovedit că Nai înaintează foarte bine pe două picioare și mergând drept.

– Dacă stau să mă gândesc acum, își zice Nai, o aventură magistrală ar fi acum o bună-venită schimbare și o bucurie și o desfătare.

Până acum e bine așa și totul merge întruna pe drumul său.

– Ah, își zice Nai, într-o bună zi voi merge împreună cea mai frumoasă femeie de mână pe tot restul drumului, iar asta chiar poate să și dureze.

Și gândurile vin și gândurile pleacă.

Așa-i în cap.

Nai are un gât care stă exact la locul potrivit. Fix în mijloc, pe umeri stă gâtul, iar gâtul ăsta nu e scurt, dar nici lung nu e

Este un gât despre care la început nici nu te gândești pentru că el stă fix și exact chiar la locul potrivit și nici nu are ceva special de făcut în viață.

Peste gât și cap, sus de tot, acolo unde Nai încetează să mai fie, deci acolo unde orice altceva decât Nai începe, acolo este, într-un sfârșit, părul.

Iar părul face bucle, și nu e un păr lung, dar nici păr scurt nu e.

– Oricum, nu pot fi eu totul, își zice Nai. Undeva trebuie totuși să încetez să fiu eu totul. Iar asta cel mai bine fac acolo unde, într-un final, îmi stă părul.

Când Nai se uită la picioarele lui, Nai vede două picioare, iar ele sunt ambele la fel de mari și asemănătoare. La fel de frumoase, la fel de rapide și la fel de utile fiecare.

În acest caz Nai nu are nici îndoială.

Două picioare au în comun zece degete, iar aceste zece degete sunt împărțite corect pe dreapta și pe stânga unu-doi.

Iar Nai nu știe chiar bine unde e dreapta și unde e stânga. Dar Nai poate să aibă încredere că, indiferent unde ce este, în orice caz acolo vor fi zece degete.

– Acest lucru este din cale-afară de liniștitor, își zice Nai, și să ai încredere în asta este, totuși, o realizare.

**Traducere din limba germană
de Corina Bernic**

Lies Van Gasse

Lies Van Gasse s-a născut pe 7 octombrie 1983 la Sint-Niklaas, în Flandra Orientală. A urmat studii de Artă Grafică-Ilustrație la Academia Sint-Lucas din Anvers. Apoi, s-a specializat în pictură la l'Accademia di Brera din Milano, unde a primit titlul de „Maestru în Artele Plastice”. Din 2005, a avut expoziții și a scris poezie. Primul său volum, *Hetzelfde gedicht steeds weer (Același poem de fiecare dată)*, apărut în 2008, era încă o carte cu poeme așa-zis tradiționale. Începând cu al doilea volum, *Sylvia* (2010), a inventat poemul grafic. Într-un interviu apărut în „3:AM Magazine”, declara: „Poezia mea grafică nu prea este legată de ceea ce se cheamă poezie vizuală. Ține mai degrabă de romanul grafic. Când am început să lucrez la volumul *Sylvia*, scopul meu a fost să creez un roman grafic sau chiar o *carte fără cuvinte* așa cum a făcut Frans Masereel. Curând însă am înțeles că volumul avea nevoie de text și mi-am dat seama că proza nu-i un limbaj potrivit pentru mine. Nu mă interesează narațiunea; sunt poetă (și pictoriță) a unor imagini bine alese, a unor peisaje incomode, a unor suflete rătăcite, a unor sentimente stranii, etc. Dacă m-aș fi forțat să scriu proză, puterea mea literară ar fi fost diminuată. Și așa a devenit *Sylvia* un poem grafic, în loc să fie un roman grafic.” În 2011 a urmat un al doilea volum de poeme «tradiționale», *Brak de waterdrager (Zdrobea cărătorul de apă)*, precum și poemul grafic *Waterdicht (Impermeabil)*, pe un text de Peter Theunynck.

Prezentare și traducere din neerlandeză:
Doina Ioanid & Jan H. Mysjkin

maier

Există ore
și o alee
cu fetele
de brațele mele,
dar cine
are atîția
copaci
înăuntrul său?

Sintim o lumină
scurtă
și lichidă,
călcăm neîncetat
peste mina ta.

vedem
cum
muști
dintr-un
corp.

Inspira
aerul.

aruncă
fructul
în lăzi
de lemn.

E septembrie.
În curînd o să mergi la școală.

cireș

In brate
e cald.
Păsări mari
zboară lin.

Lumea,
așa cum
o știm,
se
încetăț
să mai existe.

Un cap
care se potrivește în mina mea,
o seară pe care am
construit-o în jurul tău

și dacă
o pierd,

atunci ninge
primăvara,
cade umbra
bratelor tale
pe peretele
care mă înconjoară.

Fructele caută guri.

Timpurile se dizolvă.

Desenez ochi de pisică.

salcie

Nu-mi amintesc
ce an este,
atirn rânită
de şuvițele tale,
imi arunc buclele
spre cer.

Aerul
o să fie
fierbinte.

O răspintie
stă să crească
sub incheieturile mele
acolo unde, ușor rânită,
voi fi o casă.

Am un copil care
trăiește în părul meu
Am un copil care
ochii mei sînt ciunțiri
în părul meu

Cine se va
desprinde
de mine,
trebuie
să se
întoarcă acasă.

Noaptea
este
în dezavantajul
nostru.

Doris Mironescu

Cum se vede Buhăieștiul pe Google Earth

O neobișnuită poezie scrie Matei Hutopila, autor ieșean, cum arată volumul *Copci* (Casa de Editură Max Blecher, 2011), cu rădăcini genealogice printre colnicele de pe malul Prutului: „ăsta-i glod moldovenesc și ăsta-i aer moldovenesc ca ceața dimineții/ aceeași dincoace și dincolo de prutul de ale cărui ode ni s-o acrit”. Sigur, nimic naționalist în această revendicare a localismului, destul de rară în generația tânără. Autorul nu pune problema „rîului blestemat”, se mulțumește doar s-o amintească (cu postmodernă ironie) și să treacă mai departe. În poezia lui e vorba, lemnos spus, de identitate, doar că nu de una politico-națională – nu „ode” despre Prut vrea să scrie Hutopila –, ci de una personală, individuală, exprimată de idiotisme precum duiosul „ni s-o acrit”. Limba molatecă și palatalizantă pe care o folosești spune mai multe despre tine decât declarațiile de independență și mîndria regionalistă. Sunt lucruri pe care le poate spune doar poezia, de pildă acesta: „corpul înmiresmat recoltă/ și soarele atît de îndemînos în apus”. Moldovean eu însumi, așteptam de mult ca un poet ce oarecare simț al limbii să utilizeze acest adjectiv vag prin care generația bunicilor noștri își exprima propria poziționare piezișă, dar acomodantă, față cu lumea ciudată în care a trăit.

Moldovenismul lui Hutopila e unul al nuanței, al mirosului și al gustului, adică al unei memorii intime, păstrate din copilărie și care începe să se șteargă. Poetul recurge la neaoșism ca la un manifest al apartenenței la propriul trecut, agitînd steagul în absența comilitonilor și chiar împotriva lor. Ieșenii nu-i sînt foarte simpatici („cu ochii lor mai mult negri cu părul lor mai mult negru/ cu gura lor mai mult strîmbă cu hainele lor mai mult proaste cu dinții lor mai mult lipsă”), dar nici lumea literară nu-l încintă („lupchi tineri lupchi bătrîni reviste gratis păreri degeaba și cel mai incomod spătar”) și nici omul în genere. Hutopila va cultiva cu scumpătate propriul individualism, la mijloc de rău și bun, între curtea bunicului cu iezi

„proști și albi” și termopanatul Iașington, amuzîndu-se să constate că poate să locuiască în două lumi, să mănînce „în chileri/ din puțină brînză de capră” și în același timp să asculte „în ipod funk”. El e un moldovean *für sich selbst*, un militant de unul singur, în jurul căruia universul se încheagă din reminiscențe pe care nu le împarte cu nimeni, din bucăți idiosincratice de imagini, prea mici ca să încapă într-o memorie colectivă. Într-un poem, ele intră de-a valma, ca revărsîndu-se dintr-un depozit prea mic și prea plin, în care nu mai încap nimic în plus: „aroma aprozarului/ cartofi incolții napi fără gust roșii mucegăite/ țarnă udată de seva fructelor/ scrișnetul lăzilor de lemn pe mozaic/ plasa de stofă banii cu brîncuși și racoviță/ rîndul la gostat/ odecolonul «sașa» din bazar”.

Care e însă acest depozit, memoria din care Hutopila scoate imaginile narativizate curgător în cartea sa?

Pe de o parte, este vorba de Moldova cisprutică, de universul precar al satului bunicilor noștri, bătrîni sau deja pierduți. Scena determinantă aici pare să fie înmormîntarea unuia dintre bunici, bună pentru a învăța cinismul existenței: „la praznic mai mult necunoscuți dinți mai mult lipsă fețe mai degrabă zîmbitoare/ de altfel o fost un ospăț cam gras și-am stins cu licori cam puturoase”. Poezia lui Hutopila inventariază multe gesturi mici, care evocă lumea rurală moldovenească ca prezență spectrală a bunicilor, dar și ca dovadă a unei identități proprii solide, colorate local: „muiam ciucălău-n motorină s-aprindem focul”, „ne pîrlea un soare ca de pe stemă la prășit”, „se scurge peste toate apusul ca un gălbenuș de ou de rață”, „nici o stîngăcie doar durere/ o durere de țaran alcoolic văcar durerea unei dupamieze pe coborișul unui deal după o ploaie cu soare”. Nuanța de impersonalizare dată de această situație într-o identitate colectivă e contracarată printr-o infuzie de senzualitate puternică, cu iubiri pe cîmp sau la baltă sau chiar în camera din

casa unde a zăcut, pînă ieri, trupul neînsuflețit al bunicului. Hutopila povestește cu talent, făcînd din glodul strămoșesc materia întîlnirii erotice, transpirate, în praf: „magda scurmă-n țărână cu degetele ca o găină isterică/ pînă nu mai poate/ piepturile fierbinți și umede aproape c-ar luneca unul pe altul/ pe spate pe tălpile mele pe brațele ei colbul s-a făcut în glod/ rîdem înfundat și vînticelul de seară ne face deodată frig”. Versurile răstoarnă excesul regionalist, care ar putea fi deturnat ideologic, și ocolește posibilele preluări expresionist-simbolice ale humei ca materie primordială. Instalată în concret, Hutopila se folosește de acest joc al perspectivelor, între simbolic și ideologic, ca să le echilibreze și să le dizolve conturul de abur insinuant. Încă un exemplu, mai puțin reușit de astă dată: „sub rochița de americană/ alunecam și mă înconjuram cu tine/ [...] și tractoarele – buburuze conștiințioase”, pentru că pînza de americană este, mi se pare, din alt film, mai vechi, cam din anii 50, implauzibil în epoca funk-ului.

Pe de altă parte, lumea lui Hutopila provine dintr-un foarte interesant interstițiu al istoriei recente, o nișă atît de îngustă încît aproape că nu-și mai aduce nimeni aminte de ea. Durata ei de viață este bine semnalată de „banii cu brîncuși și racoviță”, de care probabil nimeni nu-și mai aduce aminte. Nu e vorba de perioada exactă cît respectivele bancnote s-au aflat în circulație, ci de impresia directă de tranziție și de tranzitoriu pe care o produce menționarea lor. Pentru că Hutopila, asemenea colegilor săi de generație, este un produs al epocii noastre posttotalitare și postmoderniste în care totul a devenit, vizibil, un semn al propriei lipse de permanență. Fenomene, evenimente, personalități devin simple simboluri ale propriei lor treceri pe cerul unei conștiințe care le uită pe dată semnificația: „programele verii eclipsa metallica pavarotti și papa și lou bega și ceahlăul-juventus unu la unu”. Personajul defilează printre aceste jaloane goale de semnificație măsurîndu-și cu ele propria maturizare, ajungînd să se privească, pînă la urmă, și pe sine cu la fel de multă circumspecție. Individul își constată propria inconsistență, pe fundalul unei istorii care nu (mai) înseamnă nici ea nimic. Cufundat într-o stare catatonică, își trece în revistă gesturile, învins înainte de luptă: „sîntem în principiu la fel de singuri nu sîntem în nici o căruță a necuratului nu e nici o cursă de neoprit/ totuși nu ridicăm vreun deget împotriva serile vor veni la fel și diminețile pînă la urmă”. În această atmosferă, desigur că decrepitudinea satului sau aparenta prosperitate postindustrială a orașului invadat de clădiri înalte cu geamuri transparente sunt reciproc echivalente și reductibile la nimic. Scriind despre Iași, Hutopila nu poate să vadă decît depersonalizarea urbanistică, golul (uneori sub formă de tînjire erotică după un corp absent), abstractizarea sefistică a clădirilor și aseptizarea indivizilor: „pomeții noștri sunt tot mai puțin proeminenți de cînd/ avem de mîncare și pensii și asigurări țigăncile au lepădat fustele/ la fiervechi nu mai sunt capace de canal noi nu suntem

mai frumoși dar/ mai curați [...] iar noi la plimbare [...] transparent și fericiți ca clădirile din strada sfintu lazăr”. Se vede că localismul lui Hutopila, pe care îl observam cu uimire la începutul acestui text, nu e decît latura exterioară a unui discurs despre sine, care în loc să-și caute alibiuri universalizante și să se ipostazieze pe planul umanului pur și simplu, preferă să se deghizeze în adeziune regionalistă. Cam artificial marcată uneori (de pildă în neverosimile accese „basa”, pe urmele lui Vakulovski: „un kalaș întreg să-i pizdească creierii”), alteori nițel cam repetitivă (un anumit mod al enumerării, folosit de prea multe ori în această carte), dar conturînd o identitate poetică distinctă, cu drept de existență și probabil cu încă multe lucruri de spus.

În lumea postapocaliptică a lui Matei Hutopila, vesela interferență între moldovenismul cool și tehnologia divertismentului din „funk și brînză de capră” lasă loc, pe măsură ce volumul avansează spre ultimele poeme, unei tonalități mai grave. Dragostea consumată între brazdele de pămînt e înlocuită de liniștea maniaco-depresivă, plină de ură: „și nu, nu vreau haos nu vreau decît o ordine perfectă și liniște ___ căci soarele nostru are obraji palizi/ soarele de primăvară sub care vom construi o societate fără matrici/ nimic va mai rămîne liricoid decît ura noastră pentru cei lăsați în urmă”. De altfel, peisajul bucolic era de la bun început poluat de semne ale universului-hipermarket: „văcuțele cu cod de bare pasc din iarba uniunii pe imașul uniunii”. Și chiar „ograda care, da, se vede pe google earth” în Buhăiești e un semn al acestui amestec neliniștitor de semne, din care nu se știe ce poate ieși.

(Matei Hutopila, *Copci*, Casa de Editură Max Blecher, 2011)

Sorin Gherguț

---

foto: Karina Ciuruș

nota, shaorma, penalti

Pentru 3' ești sigur că te privește cineva – prietenos, indiferent, ostil, se uită cineva la tine. Te uiți împrejur – nimeni cu ochii spre tine. Vreme de 60 de ani, ești convins că se uită la tine cineva – curios, suspicios, absent, cineva te vede. Că dacă te ridici și te-ndrepti spre ieșire cineva va alerga după tine și va striga: plata vă rog!

(apropro

cer nota: – deci ați avut 21.396 de beri, actualizat cu inflația, vine...

În următoarea secvență alerg printr-un labirint, cu opt ospătari fioroși după mine.

Unul dintre ei se remarcă prin barba lungă, argintie, atât de lungă-ncît pare să-i incomodeze alergarea. Altul mă urmărește călare pe un catîr care nu s-ar zice că se grăbește prea tare. Buñuel sau Nae Caranfil? am timp să mă întreb, dar labirintul e din alte filme.)

uneori chiar te privește cineva, și câteodată

e vorba chiar despre o fată

– ar fi acea-ntîmplare nesperată

la care, pe care o

tot visai? cu ochi de pește într-o găleată
la tine chiar se uită câteodată
cineva
și nu dă nici un semn că i-ar păsa

cine mai știe cât a băut?
cine mai știe cât a mâncat?
cine mai poate spune, la masa asta, că e ceva ce n-a comandat?
ce n-a avut, ce n-a consumat?

creier aburind de macac, piept de pasărea paradisiului, ceafă de brontozaur, chiftele „Roswell“ de extraterestru,
ștrudel cu măr din pomul cunoașterii
apă minerală de la izvoare de pe marte, lichior din oase peniene de urs

tot PIB-ul planetei pe 1000 de ani nu ne-ar ajunge să achităm

nici FMI, nici Banca Mondială nu ne mai scapă, nici NASA

ca să câștigăm timp cerem un doggy-bag

u gonna pay! acum sau mai târziu sau când vrei.

Și senzația că cineva – altcineva decât cei cu care vorbești – aude tot ce spui. Aude – și ascultă, înregistrează, arhivează? Și ideea că tot ce scriu e microfilm și citit ulterior, cu voce tare, de cineva, cuiva. Și gândul că excrementele mele sînt deturnate, preluate printr-o canalizare paralelă cu rețeaua blocului și analizate într-un laborator secret de o echipă de biologi fără sentimente.

– Notează: jumări din găina cu ouă de aur (r), jambon de inorog. Și iată dovada.

Toate gândurile mele pot fi citite în fecalele mele, când masa lor e egală cu aceea a creierului meu.
cine-mi deține și-o diră de coprocultură-mi poate da de urmă oriunde în Cosmos.

o diră de creier, o diră de bale, o diră de scaun moale.

viața e un lunetist cu degetul pe trăgaci.

trăgaciul e

- a) o grizină și se rupe
- b) de cositor și se-ndoaie
- c) o bucată de sfoară, capătul unei corzi de chitară

trăgaciul e o zonă a) nevralgică, pe armă o doare când îl apeși. b) erogenă, arma geme când îl atingi. c) montană

trăgaciul e o zonă montană
trăgaciul e o zonă mentală
trăgaciul e un fir de ceapă verde

în această salată de silabe
în această salată vocală
în această salată

tragi o dată apa cu apă vie și o mai tragi o dată cu apă moartă
cu apă cu bule și cu apă plată
cu apă neînceptută și cu apă demult terminată
cu perrier și cu deuteriu

stele se oglindesc în ochiul de apă din WC
stele și, când m-aplec, chipul meu acneic
jumătate prinț Mișkin, jumătate brav soldat Svejk
jumătate Bourvil. jumătate John Lennon

imaginează-ți o coadă lungă, cea mai lungă coadă posibilă
cu toți oamenii știind la ea. toți oamenii de azi și toți cei care au trăit vreodată (de la primul homo sapiens sapiens
pînă la cea mai recentă lăuză, cu bebelușul ei în brațe) – toți știind la coadă în fața unei uși, și în spatele ușii ești tu.
Scobindu-te-n nas, scriind obscenități pe perete...

imaginează-ți
ferestruica pe care încerci să fugi și care se dovedește prea mică.
în care rămii în consecință blocat.

imaginează-ți un câine care te vede și începe să latre

soarele ivindu-se la asfințit, imaginează-ți cum se crapă de ziuă – de ziuă? – mă rog (imaginează-ți cum se crapă
capul caprei în patru, capul cîinelui în opt, capul tău de crap în 16)

imaginează-ți un vultur care vine să-ți mănince ficatul, gustă din el, strîmbă din plisc și zboară dezinteresat mai
departe.

– la intrare scria „servește-te pe tine însuși“
– înseamnă c-am nimerit într-o autoservire.
– nu-i de mirare că n-a venit nimeni să ne ia comanda în 100 de ani.

În clipa asta ridic privirea și mă văd întinzîndu-mi meniul, eu pe mine-ntrebîndu-mă: „ceva de băut?“
„ce beri aveți?“ răspund ca de-obicei și mă corectez repede: „avem“.
– Oldgott draft.
A meritat așteptarea.

deschid meniul și începe să plouă cu fulgi de carne, apoi să ningă
și pe măsură ce avansez în lectură (ninsoarea) se-ntetește, se adaugă frunze (salată verde), felii de roșie, ceapă
rondele

nano micro macro
mega giga terra
shaorma

doar cu de toate
sau cu nimic

mănînc și beau pe săturate
într-un final, de-abia mă mai ridic.

sînt chemat să execut o lovitură de la 11 metri. O mașină mă duce la aeroport. În avion ațipesc și nu-mi mai dau
seama cît am zburat – 2,3 ore? 4? mai multe? – o altă mașină mă ia și mă duce la stadion. Mă echipez pe drum, să
cîștig timp – ghetă și șort, rămîn cu tricoul pe care-l aveam deja pe mine, sub cămașă, de dimineață. Cînd ajung,
terenul e gol, publicul a plecat. Cînd tocmai mă-ntreb ce e de făcut, îl văd pe portar venind de undeva din spatele
porții, cu o țigară în mînă, din care mai trage un fum și o aruncă. Știu cum se bate un penalti. Tare, spre vinclu,
portarul n-are nici o șansă. N-am atins cam de multă vreme o minge, dar n-ar trebui să am probleme. Chiar, unde-
o fi mingea? Iat-o, sub una dintre băncile de rezerve. Mă-ntrept spre ea, dar, nene, se-ntîmplă ca-n povestea
„Tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte“. Cu fiecare pas, mă mai lasă cite puțin puterile. Cînd ajung la bancă,
de-abia mai respir, sînt nevoit să m-așez.

Justyna Fruzinska

Justyna Fruzinska (n. 1984) este o poetă poloneză, absolventă a Institutului de Studii Evreiești din Stockholm. A studiat literatura engleză în cadrul departamentului de Filologie al Universității din Łódź, apoi a urmat cursurile de Masterat la aceeași universitate. Actualmente este doctorandă a Universității din Łódź, la catedra de Literatură și Cultură Americană, unde scrie o lucrare despre cinematografia lui Disney. A debutat în volum cu *wiesz dobrze czego się boimy* (2008); este unul dintre autorii antologiei *Na grani* (2008). A fost premiată în cadrul mai multor concursuri de poezie din Polonia. Predă un curs de Principalele Cărți Iudaice în cadrul fundației Lauder din Łódź.

politică de confidențialitate

memoria provine din aceeași celulă cu imaginația. uiți
ce ți-ai imaginat, cât de mult înseamnă pentru biografia ta trecutul
care te face, și cât de mult îți faci singur un nume.

polonezii care-i urmăreau cu lamele ascuțite pe frații bunicii tale,
despre ei știi sigur, dar ce știi despre noaptea cuțitelor de cristal?

sau poate era vorba doar de rivalitate, nu i-ar fi dat dulciuri
bunicului, ci numai propriilor copii, amintirea asta nu l-a părăsit până la moarte,
de parcă paturile puștilor ar fi fost făcute din zahăr, iar el și-ar fi dorit să le lingă
șaiszeci de ani mai târziu. încercând să dea de nume, registre,

speranța unor morminte cunoscute care să facă iarba din jurul lor
aparte. o familie adevărată pe care să o vizitezi data viitoare doar pentru a le auzi
accentul. momentan, ziare, arhive, pentru a avea în sfârșit această certitudine.
și poate va fi suficient să ceri cuiva

de trei ori, mai întâi rușinat, apoi nerăbdător, să accepte că, în cazul în care credința
cântărește mai mult decât cunoașterea, este, poate, mai bine să fii tatăl cuiva.

***

în acea noapte el a venit din nou, ea stătea
pe marginea patului, iar el a intrat pe ușa
pe care ea o încuiase atât de bine. avea atâtea să-i spună,
învățase atât de multe despre viață, dar el era prevăzător.

nu voia să se complice prea mult și nici
să își prindă gândurile de cuvintele ei ca scaiul. și-a lipit de ea
corpul, iar părul de pe spate i se mișca
în ritmul unei mări printre pietre,

înainte-napoi, înainte-napoi.

apoi încă o dată și încă o dată
în toate asana-urile posibile decăzute în gimnastică.
ea își dăduse silința și tremurase înfrigurată,
până când a terminat el, apoi ea a rămas nemișcată,
cu gura plină de dragoste.

Keter

ne-a lăsat să îi atingem piciorul, măcar piciorul
coroanei. ne-a permis să trăim sub el

în transpirația sprâncenelor noastre, în durerea
degetelor noastre, în zâmbetul plat al fiecărei zile.

iar căldura sa, provocându-ne spasmul
fiecărui tendon, nu a fost biruită.

am crezut (ne-am asfixiat în deșert,
am adunat struguri cu semințe mari cât rodiile.

ne explodau în față, ni se lipeau de mâini,
ne ispiteau femeile) că va veni și va desluși totul.

a mers printre noi într-un stâlp de fum,
nu ne-a pedepsit cu moartea din noi.

mult?

corpul meu a fost mai înțelept decât mine, corpul

meu și-a deschis pielea pentru toți păianjenii,
pentru pavajul inegal și bacteriile poleite.
și-a desfăcut brațele, vino și vei găsi căldură,
îți voi fi mamă. voiam să apuc prea multe
cu degetele, numai piele și os din cauza postului și a pianului,

să smulg de pe coastele celorlalte femei, să-mi lipesc în jurul
taliei pleoscăind. căutasem prea mult în afară,
trasând cu grijă granița între eu și non-eu.
încercasem să mă ridic, să mă scutur,
să mă îndrept spre următorul cort gol,

dar corpul, mai înțelept decât mine, a rămas pe fund.

ahava shel yisurim/ iubirea de chinuri

Ea l-a deschis, lăsând libere
Sunetele zburătoare. Acestea îi erau centrul,
Tremurând precum o sfoară călită în votcă,
Cerând să fie îmbrățișate. Ea l-a închis,
A aranjat cuvertura, apoi l-a mângâiat ușor.

Ea l-a deschis și mai mult, atingându-i
Cei mai intimi nervi, apăsând
Ceea ce părea să îi semene mai mult, până când
Un copil a căzut pe pavaj. L-a închis,
L-a sărutat, apoi i-a făcut patul.

**Prezentare și traducere
de Daniel Puia-Dumitrescu**

ACKNOWLEDGEMENT

This paper is supported by the Sectorial Operation Programme Human Resources Development (SOP HRD), ID76945 financed from the European Social Fund and by the Romanian Government.

KÖLTŐ HITE Mítosznyi vázlat

„Aki dudás akar lenni,
Pokolra kell annak menni.”

Idegen a költő a világban, de nem idegenkedik el attól soha.

Költő és teremtményeinek útját, kapcsolatát a mindennapi élettel figyelik, kísérik, elemzik és értékelik, felfedezik, interpretálják, dicsőítik, nyomorítják, meglopják, a mű hatását, következményeit áldják és átkozzák a kortársak, az utókor filozófusai, esztétái, irodalomtudósai, irodalomtörténészei, kritikusai, epigonjai stb. – röviden: mindenki aki a nyomában képes, illetve mer kapaszkodni. Útját az egyszerűségtől, a fiatalkori, kezdő versektől a bonyolultságon, a férfikor teremtményein át a bonyolulton túli, a felsőfokú, nemes és letisztult egyszerűségig, illetve a tökéletességig követik ezek, erre a három, illetve négy szakasznyi útra még kiterjed az elméleti vizsgálódások köre. Hisz ez a táv a mindenféle elemzőmódszerekkel feltérképezhető, belátható.

E távon belül a klasszikusok által megvalósított tökéletesség szakaszáról írunk, beszélünk, értekezünk a legtöbbet. Méltán, hiszen – legalábbis az előző szakaszok közül – ez adja a lehetőséget a legtöbb megközelítésre, leírásra, elemzésre, értékelésre, értekezésre, sőt, természetszerűleg ez követeli meg a legtöbbet. Mivel a költő egyedi, ő előtte sosem volt utat tör és épít ideig, az irodalomtörténet, az esztétikák felől a szakasz metafizikája megragadhatatlan – gyorsan felcsapunk a metafizika ellenségeinek –, annyi arca van, ahány ide eljutott költő, és arcai a közelítés szögétől és módjától függően változnak. Ráadásul a költők nyomában ott csüng a mindenkori másodhegedűs, a kritikus, évszázadok interpretációinak raja. Művészetfilozófiai szempontból aztán tovább nehezíti a keresést, hogy boldog-tragikus szakasz természete kettős, és hogy a két alapvonás közül egyik sem tagadva jelenti ki a másikat. Boldog, mert visszatekintve, íme, megvalósult az életen át vágyott és épített teljesség, de

ugyanakkor tragikus is, sőt talán elsősorban az, mert a tökéletesség boldog szakasza a halál előhírnöke. Mert az elért tökéletesség már maga a halál. Pontosabban az út vége, ahol az alkotó élet léptei már beteljesednek, célt érnek, s ahogy célt értek és funkciójuknak eleget tettek, törvényszerűen elhalnak. – Mindezt figyelembe véve a művészetfilozófiának ezerarcú tökéletességek ezerarcúságából, értelmezések rengetegéből, egzisztenciális problémákat is tárgyalva, stabil voltában is sokszor mozgóhomokszerű talajából kell életre absztrahálnia magát. Ennek ellenére vagy éppen ezért olyan termékeny terület, s ha nem is épp az egyetlen, de az első a tudományok sorában, melyek hozzásegíthetnek bennünket ahhoz, hogy figyelmünkkel követhessük a költőt odaátra, a tökéletességen túlra. Heidegger a gondolati mű lényegét a létező igazságának művé válásaként és működésbe lépéseként (das Sich-ins-Werk-Setzen der Wahrheit) ragadja meg: értelmezésében az „igazság” nem a tárgy és képzet megegyezése, hanem a létező el-nem-rejtettsége. Ilyen igazság megnyilatkozása szerinte a jelentős műalkotás, az államalapító tett, a „lényeges” áldozat. A költészet lényege „az igazság alapítása”, és az alapítás három mozzanata – az „ajándékozás”, a műalkotásban feltáruló igazságtöbblet, az „alapozás”, a „kezdés” – alkotja tevékenységének lényegi szerkezetét. „Alapítás” tehát – ahogy a költő a korszellemmel szembefordul, ahogy az alkotó kora előtt jár, és...ahogy műve egyszerre ajándék és másfelől áldozat. Hogy arról, ahogyan mindez odaát, a tökéletesség kimeríthetetlenül gazdag szakaszán túl következik, van, lehet, kevesebb szó esik? Egyrészt nem / nemigen / nem annyira az eddig alkalmazott tudományok feladatköre, kutatási területe már, hanem a lételméletek, a művészetfilozófia, a filozófiai esztétika, az irodalomelmélet, az alkotáspszichológia prizmarendszere szükségeltetik – oda. Másrészt a nagy

út folytonosságában is olyannyira külön világ, ideátról kegyetlen egyszerűségében olyan bonyolultnak tetszik és végzetes bonyolultságában olyan egyszerűnek, csak olyan kevés alkotó elme jut el oda, az életművekben is oly kevés, egy-egy versnyi a „művészi híradás” róla, mi pedig olyannyira nem követhetjük őket, hogy számunkra rejtélyekkel teli, javarészt ismeretlen, s ha nem is megismerhetetlen, de általunk nem megismerhető. „Élet és irodalom”... És szükségképpen az is marad. Hisz csak a kevés alkotó elme számára megközelíthető, bejárható, felderíthető és – végigszenvedhető. „Túlhevített virágcsokor.” (Pilinszky János: Sír felirat) Hiszen csak őket pusztítja el. A Senkiföldje.

A hátralevő néhány lépésnyi végtelenben kiteljesedik, ahogyan a kívül-belül egyszerre őrlő, pusztító teremtő folyamatok végzetes sodrásként fokoztak egy szellemi-etikai válságot. Az úton az alkotás objektív és szubjektív indítékainak, sajátosságainak összhangja megszűnik és hiányérzete kelt, mely mindennemű teremtés indítóoka. Teremtés, melyet a költő hittel igyekszik bevégezni. Lépésenként, versenként, az egyes szellemi-fizikai helyzetmódosulások és -fejlődések végén a kész mű, amely valamiképpen, minden költőre egyéni módon jellemzően megvalósította a totalitást, önálló életre kellve elidegenedik alkotójától, s nemcsak a múltól távolítja el azt, hanem – önmagától is. Legfőbb visszahatása abban állandósul, hogy a költő énye két részre szakad, egy, a művekben élő és ható egóra, illetve a maga fizikai énjére. Ez utóbbi nyilván már nem lehet azonos az individuum sokrétű, szellemi-erkölcsi válságfolyamata előtti testi valóságával. Mivel a költő nem szűnik meg verset írni, a két én közötti arány szükségszerűen eltolódik, és amint a posztmodern Nietzsche máig érvényes megállapítása szól, a művész már nem művész többé, hanem maga is műalkotássá vált. E folyamat, mely persze csak akkor válik nyilvánvaló módon tragikussá, amikor az alkotó ennek tudatára ébred, az alkotó én újratereztésének vágyát, az azt szülő újabb hiányérzet rémuralmát szabadítja el. „Ay, nina terca, / ay, voluntad del ser, presencia hostil, / limite frio a nuestro amor.” (Damaso Alonso: Nina) Az úton az immár műalkotássá váló művész helyzetébe, társadalmi viszonyaiba súlyos változás rándul, mely természetesen a művészet és élet összefüggés keretében tárgyalandó. A tökéletesség szakasza, pontosabban művének tökéletessége már rég elszakította a költőt létezőtől, messzire röpítette-vetette és távol tartja annak... tökéletlenségétől. Életadó tökéletlenségétől. A költő útja, „helyzete” immár az „az vagyok, amit gondolok” állapota, az alkotó „itt” már a műalkotások műalkotásként közelít felénk, és végletes magányában önmagára talált emberként szólal meg. Aki a pokol megtapasztalásával gazdagabb, akinek egyáltalán a „létezési foka” magasabb, és aki joggal áll elő azzal az elvárással, hogy figyeljenek rá, ha azt mondja: „Én”. Az én mint labirintus. Körülötte a teremtésre készítő úr, szemében a mentális univerzum

magánya – „Agyamban / folyvást magamban?” (Illyés Gyula: Töredékről töredékre) –, a szeretet hiánya, az isteni világosság hiánya. A pokol. „E non dici parole / e nessuno ti parla.” (Cesare Pavese: Di salmastro e di terra) Csak semmi transzcendencia, egészen evilági a kín, és Salamon király óta tudjuk, hogy minél nagyobb a bölcsesség, annál nagyobb a szenvedés. Lépések, versek, lépések. Mindezt mívesen, ráadásul, olyan művészi igénnyel, útja, befelé forduló, „transzavantgarde” (Hegyi Lóránd) alkotó gesztusa, esztétikai magatartása, megismerése, létezésének célja kognitív vállalása lesz, versgondolatait – „azonosulni földiekkel” (Illyés Gyula: Töredékről töredékre) – így küldi lehetséges embertársak felé. Természetes reflexként kísérli meg és próbálja egyre az élet gyakorlatiságának részévé tenni tevékenységét. Csakhogy... odaátról már lehetetlen, mert egyrészt olyan kompromisszumokra kényszerülne, hogy meg kellene szünnie művészeknek lenni, másrészt tevékenysége gyökerében művészi, következként a művészet felől közelít a társadalom felé. A művészet és élet közötti határ azonban csak az élet, a társadalom felől léphető át. Az integráció és felmorzsolódás közötti térben hiába akarja tehát, hogy tevékenysége túllépjen, az élet formálásában gyakorlati cselekvésként túlhasson a művészet birodalmán, az soha nem képes elszakadni az esztétikai gyökerektől. Ideátról figyelve teremtő tevékenysége kvázicselekvés, mert hát csak a művek poétikai individualitásában tárgyasulhat, csak a művészet teremtett világában lehet egye és eredménye. Végül alkotónk és műve egyedül, egyedül, egyedül áll szembe az egyre távolodó, eleven, lüktető és fejlődő élet valóságával. „Fáj a szívem, a szó kihűl, / De hát kinek is szólnék.” (József Attila: Reménytelenül. Vasszínű égboltban)

Az úton a tökéletesség szakaszán túl, a megtartó közösség testéből immár kiszakadva-kiszakítva, megdőbentően nyilvánvalóvá válik tehát, hogy a személyiséget megnyilvánító adekvát társadalmi szerep: szükség és lehetőség, valamint a költői személyiség összhangja lehetetlenné vált. A szerep akadályozza, eltorzítja a személyiséget – a külső-belső válság tovább fokozódik. És ebben összegeződik: a legfőbb emberi cél, hogy ti, az egyén befejezett, teljes személyiséggé alkossa önmagát, hogy megóvja integritását – lehetetlenné válik. A műalkotássá vált művész szellemi-etikai válsághelyzete, melyet a két részre szakadás okozott, feladhatatlan, hisz az egyetlen megoldás az, hogy költőnk megszűnjék művészeknek lenni, önmagának lenni; személyiségválsága pedig feloldhatatlan: alternatíva nincs. „Maradj fölöslegesnek” (József Attila: Tudod, hogy nincs bocsánat) – így a távolodó költő, aki egyik lehetséges szerepet sem fogadhatja el, lévén számára már mindegyikük személyiségtorzító. S a költő, az erkölcsi, az intellektuális ember ezt az alternatíva nélküli helyzetet csak egyetlen irányba lépheti túl: nem a lehetséges szerepet, az ahhoz való idomulást választja, hanem önmagát. Önmagát, aki akkor lenne, ha külső-belső helyzete önmegalkotását

lehetővé tenné. „Légy, ami lennél.” (József Attila: Tudod, hogy nincs bocsánat)

„Költő”. Az úton egészen és végérvényesen leszakadt-leszakította a társadalomról. Az esztétikai érvényességeken keresztül mégis a társadalomra próbál hatni, a sehova nem tartozás végzetes szabadságában a mindenkiért való megnyilatkozás rezignált csöndjében szól. A Senkiföldjén. „Az ember végül homokos, / szomorú, vizes síkra ér, / szétnéz merengve és okos / fejével biccent, nem remél.” (József Attila: Reménytelenül) Tökéletesség és halál között, a nagy út ívén, a Senkiföldjének útszakaszán elhelyezve értelmezhetők a sokat idézett sorok, elsősorban itt tárják fel jelentésüket, gazdagságuk elsősorban itt mérhető fel, a vers élményalapja, megírásának objektív és szubjektív indítékai a nagy út egészét ismerve világosak. A Senkiföldjének határai a költőben is csak akkor tudatosodnak, miután már átlépte azokat: a vers jelenideje múltat-jövőt szintetizál, és szerzője megállapít. Ő itt már végképp és végletesen magányos, visszaütja nincs, egyedüli rab a végtelen szabadság feltörhetetlen börtönében. „A semmi ágán ül szívem, / kis teste hangtalan vacog, / Köréje gyúlnak szelíden És nézik, nézik a csillagok.” (József Attila: Reménytelenül) Teljes magárahagyatottságában kizárólag saját döntései vezérelnek – amennyire vezérelhetik –, és tetteinek következményei csak rá szállnak vissza. Bizonyos értelemben ezért tévedhetetlennek kell lennie, s e tény olyan felelősség terhét zúdítja vállaira, mint „amennyire” végtelen a szabadsága, melyet egy életen át óhajtott, s lám most ez okozza fokozatos felmorzsolódását. Végtelen szabadsága, lehetősége és hatalma, hogy választásait ő és csakis ő irányíthatja, vagyis a legmagasabb fokú individualitás – épp saját individualitásától fosztja meg. Magányában és végtelen szabadságában mi nem követhetjük, hiszen a költő itt nem ő maga, nem egy individuum, hanem bizonyosság. Im már József Attila és nem Pilinszky János integet felénk és versüzenet nekünk, odaátrol. A költő már nem személyiségként, hanem bizonyosságként nyilatkozik meg, művében pedig nem gazdag szellemének egy érintésével gazdagodunk, hanem az áldozatával feltárt és művészi valósággá tett bizonyossága és kegyetlen igazsága út szíven bennünket a reveláció erejével. Versinterpretációk? Első a... helyzetközpontúság. Abban az értelemben, hogy „megkeresve” a versben, illetve az életműben a szöveg születési „helyét”, lehetőleg lépésnyi pontossággal meghatározzuk azt a nagy úton, amely nyilván nem életrajzi tények sora. Mű helyzet, azaz esztétikai tapasztalat egzisztenciális tapasztalat. Nem tévesztendő össze a vershelyzettel, léthelyzetről van szó, amelyen belül természetesen több vershelyzet is sorakozhat. A genetikus összefüggéseiben szemlélt helyzetből ki –, pontosabban visszaindulva értelmezhető aztán teljességében a vers. Mű ★ helyzet. Helyzet, melyben a költőnek – ha még lehet teljes joggal használni a költő megnevezést – már csak egyetlen vonatkoztatási pontja, nem több: vonatkoztatási pontja van, a múlt. S

József Attila

hogy már nem ő írja az életművét, hanem az íratja magát, viteti tovább magát az egyetlen lehetséges, az utolsó állomás felé, csak egyet tehet. Számbaveszi a múltját. Csak leltározhat. (József Attila: Kész a leltár) A mű irányítja az ember, a néhai alkotó ember, az egyéniségből, személyiségből bizonyossággá vált ember sorsát is. Leginkább ezen a ponton, illetve ettől a ponttól válik nyilvánvalóvá, hogy az alkotás kezdettől, az út elejétől mindvégig kognitív vállálás, áldozatvállalás, áldozathozatal. Érvényes ez műre, életműre, illetve magára az emberi kultúra egészére egyaránt. (Az viszont, hogy milyen változásokat hozott e tekintetben a posztmodern, milyen mutációk – nem több, mutációk álltak be az útszakaszokon, értéklépcsőjünkön, kívül esik a szöveg spektrumán.) A mű irányítja, azaz hogy a másik, a műalkotásokban élő éneje, „aki” költőnk életének utolsó szilánkjával egyre teljesebb lesz. S a múltat lezártta távolítva, attól is elszakítja a költőt. „Bennem a múlt hull, mint a kő / az úron által hangtalan. / Elleng a néma kék idő.” (József Attila: Reménytelenül. Vasszínú égboltban) – A Senkiföldje végül is nem időn kívüli, nem időn túli, egyszerűen (!?) időtlen. Nincs jelen, nincs múlt. A problémakört ezért nem kötjük konkrétan egy bizonyos korszakhoz vagy többhöz, sui generis időtlen. A tárgyaltak néhány periférikusnak mondható

mozzanattól eltekintve nem egyetlen korszak, társadalmi rend stb. problémái. Jellegzetesen huszadik századiak ugyan, mert az úton, alkotók önreflexiója, most érett meg a felismerés, mely ezer és ezer éveket bevilágít. De hatottak az első lángrajz és sámánének óta, noha tudomást sem szereztünk róluk, hatnak ma is és hatni is fognak. Sopánkodunk, hogy a problémák súlyosbodnak, kritizálunk, hogy a filozófiák nem voltak képesek megoldani őket. De „megoldást” mi sem mutatunk fel. Megoldás nincs. A problémák az emberi létezés, az alkotás lényegéből fakadnak, meghaladásuk egyetlenegy az, amit a költő tesz. Nincs jelen, nincs múlt, de a jövő elsődleges fontosságúvá válik annak utolsó lépésében. Intellektusa számára életének befejezettsége tény. A közös cselekvésben való aktív, a művek esztétikai kisugárzásában aktiválódó részvétel érdekében, a kollektivitásban való feloldódás képességének visszanyeréséért csak a másik, a művekben élő énjét teremtheti újjá, még hozzá az anyagi-testi énjéről való lemondással. Heidegger és József Attila, Kafka és Borges óta tudjuk, hogy az út végén a Semmit megnyilvánító halál belép a létezésébe, s a halállal szembeni magatartása határozza meg a költő létezésének valódi vagy nem valódi voltát. A halál vállalása önmagává, szabaddá teszi, a halál vállalásával hitelesíti életművét, léttörténetté alkotja saját létét, és ami a legfőbb, tőle elszakadó, önálló életre teremt a másik énjét. Az utolsó néhány lépésben dől el, addig még lehetséges az ellenkezője is. Hogy az utolsó néhány lépés elhibázásával vagy egyszerűen megtorpanva még

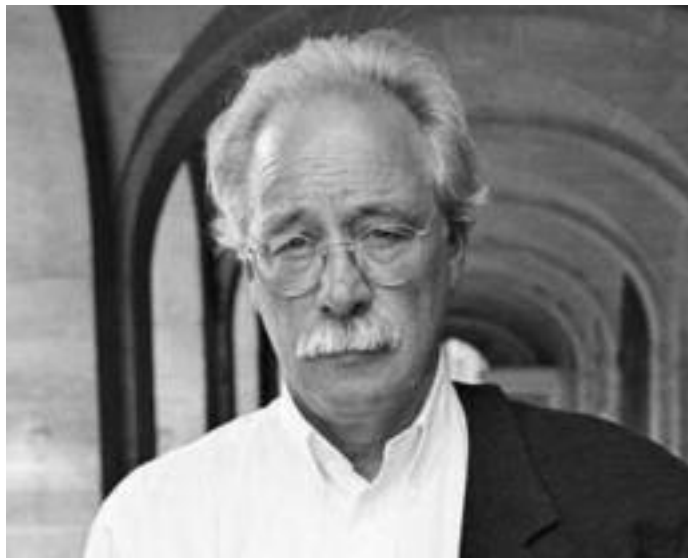
rommá hagyhatja az élet építményét. Tény, hogy Petőfi Sándor egy pillanatra sem habozott, tökéletesen mindegy, hogy József Attila „csupán” a beszámíthatatlanság stigmáját nem bírja elviselni, vagy a beszámíthatatlanság állapotában mozdul vagy keserűen józanul – de így menti saját életét, így teremti újjá a másik énjét és visszaszületik a közösségbe. „Íme hát megletem házamat.” (József Attila) „A költő él”, „A költő itt van közöttünk”, mondogatjuk... Ez a közhely, tehát alapigazság, mely mindenkié, egyszerűen, tömören foglalja össze és mondja ki azt, hogy a gondolati költő útján semmiképp sem valamiféle tökéletesség a betetőzés; a beteljesülés, a teremtés kegyetlenebb fele csak ezután kezdődik, tökéletesség és halál között a Senkiföldjének halált vállaló meghaladása jelenti a csúcst. Beteljesülés ez a szó legigazibb, legnemesebb értelmében, de ez a fajta beteljesülés nem lezár. Mert ez a halhatatlanság kezdete.

(Folytás a következő lapszámban)

W.G. Sebald

W.G. Sebald (1944-2001) a fost un scriitor și universitar german care a trăit mai ales în Anglia (ca student, la Manchester, între 1966 și 1969, iar apoi, din 1970, ca profesor la University of East Anglia din Norwich). Romanele care l-au impus, *După natură* (1988), *Vertigo* (1999), *Emigranții* (1992), *Inelele lui Saturn* (1995), *Istoria naturală a distrugerii* (1999), *Austerlitz* (2001, tradus în românește în 2008), tratează tema memoriei umane și alcătuiesc una dintre cele mai admirate opere scriitoricești de la sfârșitul secolului XX. Sebald a scris și poezie, adunată în câteva antologii, recent apăruta *Across the Land and the Water (Selected Poems, 1964-2001)* cuprinzând, pe lângă poemele traduse de Iain Galbraith din germană, și două poeme scrise de Sebald direct în limba engleză, titlul inițial al poemului „October Heat Wave” fiind, după un manuscris păstrat în Arhiva Sebald, „6 octombrie 1997”.

Val de căldură în octombrie

De pe autostrada suspendată
care coboară
spre Tunelul
Holland am văzut
discul roșu
al soarelui
ridicându-se peste
orașul promis.

La începutul după-amiezii
termometrul arăta
deja treizeci
de grade & o ceață
albăstruie ca oțelul
atârna peste
turnurile
scânteietoare

în vreme ce la Conferința
despre Climă
care avea loc la Casa Albă
Președintele îi asculta
pe experți vorbind despre
transformarea
algelor în combustibil
nepoluant & eu stăteam

întins în întunericul
camerei mele de hotel
de lângă Gramercy Park
visând prin vuietul
Manhattanului
la un mare fluviu
gonind către
o cascadă.

Seara la o recepție
am stat
în dreptul unei
ferestre deschise
& am compătimit
copacul schilodit
ce creștea în curte
într-un vas.

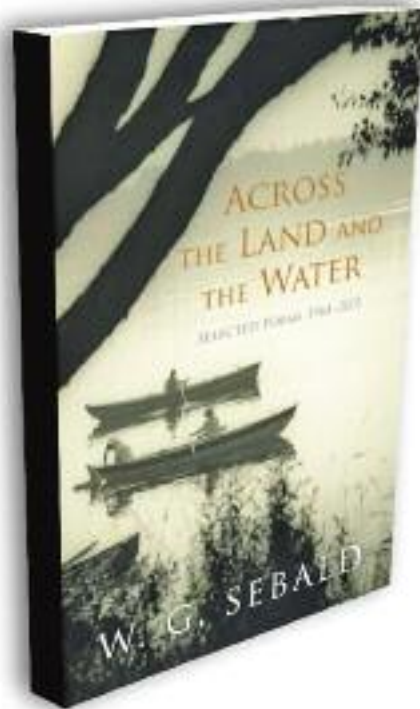
Practic în întregime des-
frunzit, nu puteai
spune ce specie e
iar pe trunchiul &
crengile sale rănite erau
înfașurate fire
pe care se înșirau
beculețe electrice.

O femeie tânără
a venit la mine

& mi-a zis că deși
în vacanță
și-a petrecut aproape
întreaga zi
la birou
unde, spre deosebire

de apartamentul în care
stătea, avea aer condiționat
& era răcoare
ca într-o morgă. Acolo,
a spus, sunt fericită
ca o scoică
deschisă
pe un pat de gheață.

**traducere din limba engleză
de Claudiu Komartin**

Aura Maru

Aura Maru (n. 1990, Cărpineni, Republica Moldova). Studii la București, Berlin și, actualmente, Bard College, NY. A publicat în „Vatra”, „Contrafort”, „Poesis Internațional” ș.a.

viața cea nouă (osuar)

*viața cea nouă cu tot cu berlinul ei
mă împinge în colțul cel mai îngust
și strângându-mă fără să mai pot respira
îmi reșază unul câte unul oasele*

și când îți spun că toate lunile astea
mi-am simțit fața călcată în picioare
am în minte un pantof pătrat al unei femei la berline
osul tălpii ieșit nesănătos într-o parte și pielea maro a pantofului
ca și pielea albă a piciorului repetând prosteste virajul
și aceasta e umilirea cărnii ținându-se strâns de oase
și isteria când steaua de oase aceeași de când am venit pe lume
nu încapă în nici unul din aceste orașe

*viața cea nouă cu tot cu berlinul ei
mă împinge în colțul cel mai îngust
și strângându-mă fără să mai pot respira
îmi reșază unul câte unul oasele*

ultimele imagini de acum doi ani
când îmi simțeam scheletul arcuindu-se
înainte să se arunce cu putere cât mai departe

un boschetar bătrân cufundându-și brațul
prin gura unei pubele înalte
mâna lui osoasă desfăcând brusc degetele printre
pungile amestecate în sucuri abjecte
(un minut fără să respir
brațul lui ca o ancoră
oțetul în valuri)
ca să scoată la suprafață o pâine o pâine întregă
o pâine uscată din care mușcă imediat și dispare

*viața cea nouă cu tot cu berlinul ei
mă împinge în colțul cel mai îngust
și strângându-mă fără să mai pot respira
îmi reșază unul câte unul oasele*

degetele tatălui meu întoarse nefiresc în sus
pentru că tot inventând noduri
ascunzând tăieturi sub cicatricele cele mai frumoase
oasele învățaseră să fie altfel

și degetele unui bărbat tremurător
căruia i-am strâns mâna ca unui străin și
i-am simțit oasele falangelor topindu-se gelatinoase

băiețelul care căzuse de pe salcie și avusese fractură deschisă
băiețelul care căzuse de pe salcie cu tot cu jumătate de salcie
și m-a durut pentru salcie pentru că nimeni n-ar fi putut s-o prindă la loc
așa cum îi sudaseră lui oasele

întotdeauna a fost ceva umilitor în îndărătnicia oaselor
și ceva mult mai umilitor când la prima lovitură
se rup neputincioase

*viața cea nouă cu tot cu berlinul ei
mă împinge în colțul cel mai îngust
și strângându-mă fără să mai pot respira
îmi reșază unul câte unul oasele*

ca în ziua aceea în jocul cel mai ciudat
pe care istoria putea să ni-l servească nouă
copiii întârziați ai pereistrocii și în care ne credeam
nemții și rușii sau pur și simplu mercenari turbați
în căutarea secretului celuilalt băieți și fete laolaltă
dintre toți care alergau în jurul blocurilor și garajelor
singură eu n-am uitat durerea brațului sucit în afară
și mâna celuilalt înfășurată strâns în jurul toracelui
până când aproape oprindu-ți respirația îți cere triumfător parola
și nu e nimic de spus și îți auzi oasele scrâșnind
și mai bine ai muri stâlcit ținându-te de acest cuvânt
cu picioarele și cu brațele

*viața cea nouă cu tot cu berlinul ei
mă împinge în colțul cel mai îngust
și strângându-mă fără să mai pot respira
îmi reșază unul câte unul oasele*

și acesta e răsul meu când carnea se dezleagă
și îmi ies din piele și vă alerg în față

dar măcar să știi să încetez să caut

la o anumită înclinație a lămpii de masă
când în odaie nu sunt alte lumini
la o anumită tensiune a mușchilor gâtului
când vei pune ceașca de ceai verde
la câțiva centimetri distanță
vei vedea aburul ridicându-se în valuri
și pentru prima dată înăuntrul lui
mișcarea browniană
în panică
vei descoperi că există lucruri pe care creierul tău
nu le-a cuprins niciodată

o să înțelegi multe când o să-ți sprijini fruntea de masă
și cu mâinile fluturând în părți o să zici
gata gata a trecut
ai văzut că poate să treacă

așa e matematica infinitului pentru cei slabi de inimă
să treacă să treacă mai mult timp de când am plecat
iar eu voi avea grijă să merg cât mai departe

într-o noapte am visat că mă târăsc pe o hartă
my america întind mâinile și am mâinile îmbătrânite
și am ochii orbi și trăiesc fără să ating toate orașele astea
greșos de curate

iar uneori alunec pe întinderile de asfalt
și mă amestec printre turiști
și mă îndepărtez cu indolența localnicilor
apoi îmi las corpul dus de lungi scări rulante
calmează-te îmi spun
*poate chiar acum tu ești parte a berlinului
celor din turnul de la ritz carlton*

se poate trăi aici ca și cum nici n-ai fi
ca și cum doar ai face jogging
printre străzile pustii unde noaptea e lumină ca dimineața
și ai privi doar pietrele cum se schimbă
pavajul cu solzi în pavajul cu pietre mari și netede
și așa ca oasele de la craniu suturate
și cum se unesc bordurile cu iarba și asfaltul
și cimitirele perfect tasate și totul e neted
și totul legat și eu alerg peste toate astea

fie totul e semn pentru totul
și atunci nu mai are rost

fie nimic pentru nimic
și atunci tot nu are rost
dar măcar să știu să încetez să caut să nu mai aștept
că toate lucrurile se vor întoarce într-o zi cu fața în urmă
că tot ce am pierdut se va da peste cap
și îmi va ieși în față din nou

molotov pentru creierul meu

molotov pentru creierul meu sau poate doar vin
toasturi pentru bărbatul care până acum câteva zile
pur și simplu nu era
iar eu trăiam în orașul ăsta nu se știe cum
și el era acolo în imposibilitatea lui
în unul dintre cartierele cele mai liniștite
și lui îi era bine acolo și mie îmi era bine de partea asta
până într-o după-amiază când lucrurile încep să se lege în feluri neașteptate
și ochii nu se mai uită în hartă atunci când trebuie să merg să-l întâlnesc
întru fără vreo logică într-un magazin de nasturi
caut cei mai aprinși nasturi
îmi adâncesc brațele în cutii cu perle de plastic
apoi ies pe stradă fără să mai știu nimic
iar pavajul ireal se ridică în valuri și mă aduce
exact în fața lui

când vorbim, de câteva ori toată mașinăria din capul meu se oprește
și atunci mă întreb unde sunt toate zgomotele
și de ce chiar acum câteva clipe a fost așa ca și cum
nu m-am gândit niciodată la nimic

narațiune în jurul lumânării aprinse în lumina prânzului
obiecte de pretext trec din mâinile mele în mâinile lui
întrebări la care nici unul dintre noi nu poate să răspundă încă
sensuri ajustându-se din mers orice care să prelungească felul acesta ciudat
în care s-au oprit toate lucrurile

în timp ce noi ne vom lua zborul și vom privi de deasupra ca să înțelegem
cum ne-am pomenit în toiul unei zile inutile
pe insula asta
fără opțiuni
pentru că fiecare a înțeles că celălalt are totul
și mai ales slăbiciunile care l-ar face să nu vadă slăbiciunile celuilalt
și pentru că nu mai există drumuri care să ducă în părți diferite ale orașului
așa cum fusese ieri

Oana Văsieș

Oana Văsieș (n. 1993, Bistrița) a absolvit Colegiul Național „Andrei Mureșanu” din Bistrița și este studentă la Facultatea de Medicină din Cluj.

Se aprinde ecranul și vibrează
pe obraz

Am avut la îndemână lentoarea
aș fi putut termina

Pregătită pentru Carieră
partea roșie umbla între margini
stabilă
un fel de încărcătură

Nimeni nu s-a aruncat prea departe sau nimeni
n-a recunoscut

auzeam un copil cum șutează mingea în copaci
și nimerea de fiecare dată
și am vărsat roșu pe birou
l-am primit pe puști
clar
din 3 în 3 minute
strâns
ca pe-un garou

Cum se activează un țiuit cald pe dinăuntru
și nu se mai poate vorbi despre ce nu se susține vizual
cum se activează principiile și cineva așteaptă la capăt
scuturându-se
dislocând polii
Și un domnișor cu genunchii îndoși strălucește întru preamărire

așa să ne fie și gestul
exact și comun
ca o groapă

Prima afacere
compactă

și cea care e blocaj
prăbușire în mortar
ticăit necesar introspecției și vibrație
în zonă fină de autism
necesar
Primul lovit care s-a apropiat
și n-a mai vrut să se ridice
    al doilea care și-a smuls părul și a cerut fără oprire milă
    al treilea lovit
    cu o descendență previzibilă
monumente ale candorii

de-aia am plecat și iar am intrat
gura le turuia acuma întruna
scurtcircuit pentru
abjecție indusă
totuna

cineva cine a supravegheat și-a înțeles
a oprit faza
am îmbinat pentru suport
ca amilaza

după ce am plecat
    am plecat ținându-ne de umeri
după vitamine
în cort

mai
mă supun forțelor înconjurătoare
frate-meo face
(dar nu pentru c-ar putea)
vorbe de-nțelepciune
între blocuri fumăm
și am fumat
avertizați
da-ncontinuare nemișcați
în balans printre suflete tinere și organice
viitoarele mașini de cooperatie

acuma nenea de la sală
își umflă pieptul
se face nevăzut în stație
vine lume nouă
latră câinii năuciți la bocancii mei
sunt british
și cu desăvârșire pierdută-n peisaj
o să ies din lăcaș
cu marfă
și atunci
prieteni mei
entitățile new-age

au decolat și s-au făcut mari
pot fi ușor contactați
schimbă glume porcoase pe mail
practică sexul încrucișat
și au parte de promovare

aici splendoarea
și confirmare că tot ce s-a surpat
n-a fost decât show
n-a fost decât late night show
liant
dar moderat

lovesc tocul de cap
și prieteni de-ai mei
în spania
se furișează la umbră în hamac
se-nfig în corpuri ca-n roșiile castiliene
la pensat și la plajă în grup
(realitatea care e insalubră și moale)

cine a tras de fiare
taurul ăsta se ridică și are la cine să se întoarcă
la fiecare pas mă tem
c-o să se rupă și va trebui să dau explicații

în spatele blocului primii aleși caută-n cutii
pe seară vine toată gașca
se vor îmbrânci pentru resturi
resturi
termin mărul și-l arunc pe geam
foarte aproape de grup
cerul e albastrui
ca din setări

să închid ochii și să arunc ce-mi vine la mână
dar am bile sub pleoape
când le închid
livrez tot ansamblul ăsta
care-ntr-un fel crește
programatic și stupid

știu cum e să te cuprindă oboseală și să-ți lași mâinile jos dar le simți în continuare deși ar fi mai bine să nu și
dacă ieși pe trepte e un soare de care trebuie să te ferești mergi mai departe și cum mergi sunt în special chestii
fine care-și fac loc spre tine dar nu ca să te blocheze ci ca să te rupă de performanțe și virtuți
într-un final într-o ceainărie va fi o fetiță să-ți amintească vei vrea s-o atingi să-i dai părul de pe frunte dar n-o să
te lase o să zică mă descurc nu e nevoie și apoi vor începe într-adevăr condițiile
multe nopți visul cum se unduiește și mai ales departe străvezie dintr-un alt secol mult peste

(fragmente din *Traducere & Pop*)

Jucăria mortului

Radu Nițescu

Intr-adevăr, dacă cineva se mai îndoia, republicarea unicului volum al lui Constantin Acosmei vine să confirme că *Jucăria mortului* (Editura Pan, 1995; ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Vasiliana, 2002; ediția a III-a, editura Vinea, 2006; ediția a IV-a, revăzută, editura Casa de Pariuri Literare, 2012) este una dintre cele mai cunoscute și apreciate cărți de poezie de după 1990.

Având în vedere că *Jucăria mortului* era aproape imposibil de găsit pe piață, retipărirea ei venea cumva ca o necesitate și reprezintă un mare pas înainte în încercarea unor edituri de a aduce în mâinile cititorilor cărți care s-au epuizat în timp (și dacă tot am ajuns aici, îmi ajunsese la urechi un zvon conform căruia editura Tracus Arte a reeditat antologia *Vânt potrivit până la tare. Zece poeți germani din România*, apărută în 1982 la editura Kriterion, editată de Peter Motzan, traduceri de Ioan Mușlea – ar fi, după mine, o altă mare reușită și un semn că lucrurile merg din ce în ce mai bine).

Prima curiozitate pe care am avut-o după ce am răsfoit cartea apărută la CDPL a fost să o compar cu ediția de la Vinea și să văd dacă Acosmei a găsit de cuviință să modifice ceva. Și a găsit. Față de varianta din

2006, apar trei texte noi („întâlnire”, „Relatarea unui bărbat [Într-o dimineață am intrat]”, „Relatarea unui bărbat [Într-o seară mergeam]”) și lipsește unul („Epitaf”). De asemenea, alte două poeme din prima secțiune a cărții (*maledicat*) apar modificate, în sensul că dispar părți întregi de text. Și dacă în primul („pentru nimic în lume”), schimbarea nu-mi atrage neapărat atenția, în celălalt caz („palinodie”), mutarea îmi pare a fi una de maestru; poemul, mai concis, câștigă

mai multă forță și exprimă tranșant „crezul” lui Acosmei: „(nu sînt curios să trăiesc / nici să mor – / decît să ridic două degete / ca să răspund corect / la « întrebările profunde / ale existenței » / mai bine – două degete / să mi le bag pe gât)”.

Jucăria mortului începe și se termină cu câte un Sonet, cunoscute mai degrabă ca sonete în x și inspirate cel mai probabil de Mallarmé (cum remarcă George Neagoe în cronica din revista „Cultura”) care în partea a doua (*Plusieurs Sonnets*) a volumului *Poésies* (1899) include un sonet ce avea să devină cunoscut drept sonnet en -yx sau sonnet en or-yx. Asocierea între Acosmei și poetul francez pare evidentă la prima vedere, însă comparația nu poate fi făcută decât la

nivelul formei, întrucât, spre deosebire de Mallarmé, Acosmei se instalează într-o notă dramatic-ironică ce va fi păstrată pe tot parcursul volumului: „Cu ochii ațintiți spre crucifix,/ Vișind la Scara lui Ioan Climax/ În timp ce preotul rostește: « Pax/ Vobiscum » – gata, s-a sfârșit, dau chix.”

Cel mai mult la Acosmei mă uimește consistența volumului său. Felul în care reușește să păstreze același ton, aceeași voce, însă fără să a devieni redundant, până la sfârșit. Asta am mai întâlnit la Bacovia, cu care Acosmei a mai fost comparat, la Geo Bogza și aș mai adăuga, mai recent, la Octavian Soviany, în *Scrisori din Arcadia*. Atmosfera din cele cinci grupaje (*maledicat, sic cogito, texte poetice, relatări, ce s-a întimplat*) este una apăsată, aceea a primilor ani de după Revoluție, cu reșouri și chiștoace de țigări, însă Acosmei știe să exploateze până la capăt acest peisaj și asta se vede mai ales în ultima parte a cărții, probabil și cea mai reușită: „(să mă bat cu pumnul în piept pînă/ cînd nu mai am aer. să mă dau cu/ capul de perete pînă cînd vecinul bate/ în calorifer. Să beau poșirca înăcrită/ din borcan și să scrișnesc din măsele./ din cînd în cînd să mă urc pe scaun/ lîngă chiuveță sub un capăt de țevă/ și să mă spînzur cu ață de papioță) sau voi pune la fierț în cratiță pe/ reșoul făcut dintr-o cărămidă/ un ceai de chibrituri sau și eu voi crăpa într-o zi ca și voi/ și eu am în fiecare zi – ca și voi/ mațele pline de excremente împutite/ și de mine mi-e tot atît de scîrbă.”

Nu-mi doresc să analizez în detaliu poezia lui Acosmei. O face Daniel-Cristea Enache în prefața pe care o conține volumul. Au făcut-o și alții și nu știu cu câte noutăți aș putea veni. În schimb, ar fi un aspect asupra căruia aș vrea să atrag atenția.

S-a vorbit mult despre influența pe care a avut-o cartea lui C. Acosmei asupra poezilor douămiiști. Ce vreau să adaug este că și între ultimii poeți, care sunt în curs de afirmare, se află unii care par influențați de Jucăria mortului.

Cine va compara atent metodele lui Vlad Drăgoi, de exemplu, cu *Relatările* lui Acosmei, va observa destule asemănări. Răul este la el acasă și la unul și la celălalt. Drăgoi însă se situează într-un cu totul alt context și își duce textele la extrem, miza lui principală fiind violența întâmplărilor povestite și mai puțin sau chiar deloc naturalețea narațiunii și efectul degajat de aici.

Grupajul într-un sul de linoleum din volumul *Cînd va veni ceea ce este desăvârșit* (Tracus Arte, 2011) al lui Andrei Dósa, poate fi un alt exemplu. Desigur, din nou, în mod natural, contextul diferă (Dósa declară radical „google este tatăl meu”), însă și de-aici, și din *maledicat*, sau *sic cogito*, rămâi cumva cu același gust, în ciuda trecerii timpului: „(stau cu fața în sus/ îmi țin de urît/ spune și tu./ șchiopătez pe saltea/ aranjez cu mîna/ un fleac lîngă altul/ spune și tu./ strănut de tristețe/ cînd se face noapte/ și zboară toate/ muștele de pe gură) sau (m-am spălat pe ochi cu apă caldă/ într-o chiuveță înfundată cu zarzavat/ am pus reșoul în priză să mai/ aprind o țigară pînă una alta/ am băut ceaiul

Constantin Acosmei

care mai rămăsese/ de marți – rece și cu mult zahăr/ am deschis radioul și am așteptat / cu nădejde să anunțe ora exactă)”, scrie Acosmei, iar Dósa, din același film: „ai mei se uită la știri/ de douăzeci de ani/ în colțul dreapta-sus al ecranului/ pîlpăie cuvîntul RELUARE/ [...] / smulg linoleumul/ mă înfășor în el mă rostogolesc/ ca un cilindru compactor/ din bucătărie în bucătărie/ până la capătul lumii sau îmi vine să creștez să fac/ incizii adânci dar până la urmă/ sunt doar un om care aduce/ modificări minime/ udă florile/ șterge praful.”

Nu am nicio îndoială că ar mai putea fi date și alte exemple. Ceea ce înseamnă că *Jucăria mortului* este citită, luată în seamă și apreciată. Acosmei a dat o carte care, iată, rezistă și influențează la aproape două decenii de la prima apariție și fără îndoială că va rezista în continuare.

(Constantin Acosmei, *Jucăria mortului*, CDPL, 2012)

Re.volver

Ion Valentin Ceaușescu

Poezia ultimilor ani a adus câteva surprize notabile și chiar dacă nu poartă încă un nume bine stabilit, generația de poeți care au debutat în ultimul timp se conturează deja ca având o voce proprie, un fel de a transpune atât sentimente și emoții, cât și fapte simple, banale într-o poezie ce răspiră aerul înnoirii. Se remarcă, bineînțeles, influențele, uneori vizibile, altelei observabile de un ochi atent, însă este interesant de văzut cum poeții care i-au inspirat pe cei dinaintea lor continuă să-i inspire și pe autorii „noului val”. Dar, de asemenea, putem observa o deschidere către literaturile tinere din întreaga lume. Tinerii poeți sunt umblați prin lume, chiar virtual, cu ajutorul internetului sau al cărților și versurile lor transcriu harta voiajelor proprii.

În poezia feminină tânără, s-au făcut remarcate în ultimii doi-trei ani câteva nume de-a dreptul promițătoare: Corina Bernic, val chimic, Eva Precub, Raluca Ciochină sau Ana Pușcașu (toate debutate de Casa de Pariuri Literare). Ultima intrată în lumea literară, cu toate că și-a făcut de ani buni simțită prezența în mediul online sau la diferite cenacluri, este Livia Ștefan, care trimite un glonț poetic de o melancolie senzuală, prin volumul său, *re.volver*

(CDPL, 2012), direct în mințile celor care citesc cartea și care rămân cu tije înfipte adânc în cortex, neputând scăpa ușor de atmosfera creată de o poetă ce folosește cuvinte potrivite și simple, montate cu măiestrie într-o formă poetică bine aleasă.

Spațiul prin care se plimbă poeta este unul profund interiorizat, chiar și atunci când versurile par simple notații de jurnal: „fumez e soare mă zgribulesc e frig/ suflă iarăși vântul tăcut și firav” (***, p. 11), imediat urmând versuri care dezvoltă sentimentul: „(...) așa calm nu a mai fost demult așa/ senin și trist/

o vrabie se spală în nisip și e fericită/ de ce vreau să o strâng de gât/ de ce vreau să o strâng de gât/ de ce vreau să o strâng de gât” (*idem*). Ultimele trei versuri, repetate obsesiv, m-au dus cu gândul la celebrul poem al lui Robert Frost, „Stopping by Woods”, care se termină tot obsesiv, repetând același vers, dar fiecare înseamnă altceva, exact ca și în cazul poemului de față, „And miles to go before I sleep,/ And miles to go before I sleep.”

Tristețea, dejnădejdea, nostalgia, greața, melancolia sunt armele preferate ale autoarei, care merge pe calea începută de poete precum Emily Dickinson sau Sylvia Plath în trecut, sau ca Nora Iuga sau Mariana Marin,

ca să numesc două dintre poetele reprezentative ale poeziei românești.

Dar tristețea nu este gratuită și nici apăsătoare, precum s-ar putea aștepta cititorul, ci este structurată abil, bine dozată, aleasă cu grijă de Livia Ștefan, care nu-și permite sau nu vrea să își permită un sfârșit fericit, chiar dacă acesta ar putea exista. Moartea își face loc și anulează orice încercare de stabilizare, precum în finalul acestui poem: „și chiar atunci corpul tău crud te proiectează/ într-un gard electricat/ în spatele căruia moartea aplaudă/ ca un oligofren” (*când reușești să te salvezi în sfârșit*, p. 9). Titlul acestui poem este extrem de sugestiv pentru întreg volumul, fiindcă pune în scenă o piesă cu un personaj, un decor și un singur sfârșit posibil: ființa umană care trece prin lume și care, orice ar face, orice ar alege, orice ar crea, tot moare, ghidată de Moartea care aplaudă luarea încă unui suflet.

Chiar și atunci când versurile par a spune o poveste optimistă, delicată, poeta are grijă să disloce atmosfera prea liniștită cu câte o imagine fracturată: „în mine/ trăiește un bărbat frumos și tânăr/ cu tandrețe îmi atinge cordul/ și delicat îmi ciugulește ficatul/ în mine/ mâinile lui fierbinți/ îmi zdrobesc coastele/ cu infinită grijă/ în mine/ facem dragoste/ și apoi mă împușcă în cap” (*în mine*, p. 33). Actul erotic, tandru și personalizat, este învăluit într-un miraj ce se desface brusc, odată cu finalul, abrutizant și sec.

Volumul, împărțit în patru cicluri: *eșecul melancoliei*, *Zgomotele unei zile înșorite*, *Secțiunea 3* și *poemele din giurgiu*, este egal cu sine și oferă aceeași poezie de calitate, oriunde ai deschide cartea. Nu există poeme de umplură și se vede că poeta a șlefuit fiecare vers cu mare atenție. Sunt îndeosebi poeme scurte, unele de câteva versuri, unul dintre marile merite ale cărții fiind că multe dintre poeme pot fi și trebuie citite cu voce tare, fiindcă sunt fluide, curgătoare, aproape ca un cântec șoptit. Nu sunt treceri bruște de la un vers la altul și cuvintele de legătură folosite sunt bine plasate, reușind să creeze legăturile dintre un vers și celălalt. Să luăm exemplul acestor versuri, pe care vă învit să le roștiți cu voce tare, spre a înțelege misterul poeziei „cea dulce curgătoare”, vorba aceea: „închiși aici în apartament/ noi și pisicile noi și trupurile noastre/ fără gheare/ și eu tac și mai mult și/ ochii mi se limpezesc/ mă prăbușesc într-o carne frunoasă/ și știu/ că războiul meu/ e pe sfârșite” (*animale perfecte*, p. 19).

Livia Ștefan cunoaște bine limba poetică, știe cum să facă din cuvinte comune, pe care le auzim în toate zilele, imagini tulburătoare, veritabile plase de păianjen care se întind de-a lungul întregului volum și care cuprind gânduri, idei, senzații, temeri, frici de tot felul, boala care își face intrarea în *Secțiunea 3*, poate cea mai tristă și mai sinceră parte a volumului. Cel mai tulburător poem este, din punctul meu de vedere, tu ești, poem care de-a dreptul te înfioară, moartea nefiind nicicând mai prezentă decât aici. Finalul este abrupt, tăios și cu neputință de redat altfel: „și ești/ ultima mocirlă unde o să mă scufund iubirea mea/

Livia Ștefan

zâmbetul pe care îl vor acoperi/ cu un cearceaf” (*tu ești*, p. 34).

Citind ultima secțiune a volumului, *poemele din giurgiu*, gândul mi-a zburat la Ioan Es. Pop și la superbul său volum *Ieudul fără ieșire*. Aceeași asfixiere ciudată, languroasă aproape, într-o zonă în care poeta a crescut, unde s-a îndrăgostit prima dată, cu asfaltul aproape magic (*sub asfalt*), cu „orașul în care oamenii/ latră mai tare decât câinii” (trăiesc în giurgiu, p. 51) și de unde a fugit, străină de locurile în care era totuși acasă, o înstrăinare care s-a produs lent și iremediabil, în care nu o mai așteaptă nimic: „să treci prin giurgiu/ să te strângă un fluviu în brațe/ să mori într-o cameră înconjurată de o lumină sălcie” (să treci prin giurgiu, p. 67).

Fiecare secțiune a volumului are însemnătatea ei și poemele sunt grupate cu dibăcie, astfel încât, citind volumul, citești de fapt o poveste, căci în definitiv tot volumul spune povestea unei tinere care trece prin viață, leapădă piei, părăsește locuri, iubește, bea cafea, privește soarele, privește câinii care latră, meditează și, într-un final, deplânge frumusețea pierdută și așteaptă moartea.

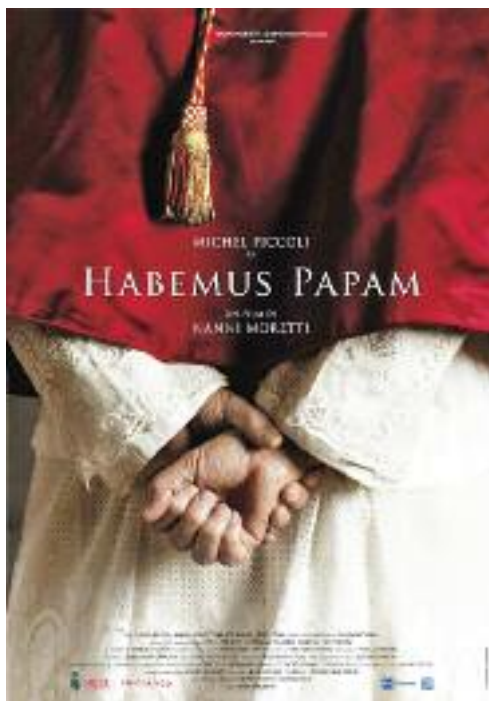
Un debut remarcabil, un volum puternic, dur, dar în același timp melancolic, trist, dublat de o voce poetică delicată, bine încheșat, unitar, numai bun de citit și recitat în zilele acestea lipsite de poezie.

(Livia Ștefan, *re.volver*, CDPL, 2012)

A fi sau a nu fi... Papă

Dincolo de celebrele anunțuri rostite în latină de către Cardinalul-Decan – „Habemus Papam!” și de către noul Papă – „Urbi et Orbi!”, confirmarea alegerii unui pontif presupune jocuri de culise la care profanii au rareori acces. Filmul lui Nanni Moretti, *Habemus Papam* (recompensat în 2011 cu Globul de Aur), ne invită în camerele ascunse ale Vaticanului, printr-un joc imagistic care mizează pe discursul cinematografic definit în special prin funcțiile narativă și simbolică.

Fără suportul dramatic al vreunei coloane sonore, incipitul ne introduce, prin imaginea inițial blurată, în atmosfera nocturnă din Piața San Pietro, unde lumina roșie a candelor pâlpâie slab, iar camera de filmat surprinde în plonjeu mulțimea care pare să păstreze un moment de reculegere. Contraplonjeul spre cupola bazilicii din Cetatea Vaticanului face trecerea spre cadrul diurn, dinamic atât prin modificarea unghiurilor de filmare, cât și prin variația planurilor și a gradelor de referință care conduc spre o diegeză recognoscibilă: moartea Papei. Gravitatea acestor secvențe se estompează odată cu imaginea procesiunii celor 108 cardinali electori, cu invocațiile rostite în

succesiunea corifeu – cor, într-o incantație dizarmonică: „– Sfinte Andrei!/ – Roagă-te pentru noi!/ – Preasfinților Simon și Tadeu!/ – Rugați-vă pentru noi (...)”. Monotonia convoiului este colorată de o întrerupere a ceremonialului, un prim semn că ar fi posibil să pătrundem în culisele papalității: „Sfinte... O clipă!”. Cortegiul nu rămâne însă un simplu personaj colectiv; prin intermediul unei voci narative ne sunt prezentate câteva cărți de vizită: „Iată-l pe arhiepiscopul de Palermo, Saverio Cincotta. E la al treilea

său Conclav. Cardinalul Masao Takada, arhivar și bibliotecar al Sfintei Biserici a Romei.” Portretele înalților prelați se individualizează pe zidurile interioare ale Vaticanului într-o manieră similară cu cea din portretele Cardinalului Lodovico Trevisano de Andrea Mantegna sau din portretele cardinalului Richelieu, semnate de Phillipe de Champagne. „Iată-l pe Ricardo Aquilar, care ar putea fi primul Papă sud-american din istorie. (...) Vom încerca să ne apropiem de cardinalul Massucci pentru o declarație.” Așadar, se transmite de la fața locului, iar vocea îi aparține unui reporter (cu microfon Tg2 = TeleGiornale2), un autor de reportaje tipic pentru discrepanța dintre intenție și

creație. Apariție cvasi-ridicolă, episodicul jurnalist va fi memorabil în scena „citirii” veștii pontificale: „Fumul e alb. Miile de credincioși de aici, din Piața San Pietro aplaudă fericiți știrea... Dar nu bat clopotele. Poate că fumul a părut alb. Îmi aud colegii spunând că fumul e negru. De fapt, fumul e...” – reporterul se apleacă și privește unul dintre monitoarele aflate pe o masă – „Da, fumul e negru.” Conclavul începe cu... o pană de curent, unul dintre cardinali fiind interesat de comunicarea cu exteriorul („Cei de afară știu că am rămas pe întuneric?”), în timp ce altul se împiedică și cade. Odată cu lumina, prim-planurile conturează chipurile unor cardinali care au de rezolvat o problemă complicată. Față în față cu biletul de vot, „elevii” trag cu ochiul la colegul din vecini, mâzgălesc primul răspuns, bat ritmic cu stiloul în masă, se roagă („Nu pe mine, Doamne!”), într-un Babel lingvistic mental, urmărit prin alternanța unor cadre care dezvăluie detalii despre tribulațiile personajelor. A treia serie de voturi impune portretul protagonistului: cardinalul Melville, prezență bonomă, cu chipul invadat de emoția nefalsificată de vreo ambiție, realitate demonstrată de întreg parcursul său filmic și apreciată de majoritatea cronicilor, cel mai probabil datorită prestației remarcabile a actorului Michel Piccoli.

Înainte de a-i fi rostit numele, din loggia binecuvântării papale unde se respectă ritualul cunoscut („Nunțul vă anunță cu mare bucurie: Habemus Papam!”), Melville are un atac de panică: „Ajutați-mă! Nu pot să fac asta!”. Disperarea lui e explicită: strigătul, fuga pe coridoarele Vaticanului, izolarea în sala conclavului sunt semnele unei alienări deocamdată inexplicabile. Situația de criză, generată de absența noului Papă din balconul central al bazilicii, este temporar rezolvată de comunicatul de presă în care se invocă motivul retragerii în rugăciune, ca profund act de umilință. Mulțimea nu trebuie să afle nimic despre debusularea capului bisericii catolice, așadar nu va fi dezvăluit nici numele celui ales. Membriilor

conclavului li se impune „domiciliul forțat”: nici unul nu poate părăsi Vaticanul înainte de a fi făcut public numele pontifului. Tehnica detensionării situațiilor pare să fie metoda preferată de regizorul-scenarist: trei dintre cardinali intenționează să iasă la un local unde se fac „gogoși cu cremă delicioase”, să vadă expoziția Caravaggio de la Muzeul Quirinale, propunând o soluție modernă de comunicare: „Ne luăm celularele, așa că ne puteți contacta în orice clipă.”

Odată ce se certifică buna condiție fizică a Sfântului Părinte, este adus la Vatican (în mare taină și în ciuda scepticismului față de o astfel de soluție) un psihanalist (interpretat chiar de către regizorul-actor Nanni Moretti), căruia i se face cunoștință cu cardinalul-decan Gregori (Renato Scarpa). „Era favoritul, nu?”, întreabă dezinvolt cel care fusese chemat să conducă ședințele de psihoterapie în prezența conclavului și care nu ezită să sancționeze ascultătorii recalitranti cu gesturi și replici profesionale: „Puteți rămâne, dar în liniște.” Toleranța față de eticheta catolică este surclasată de autoritatea lui în psihologia abisală, iar remarca cardinalului Gregori – „Cred că este inutil să vă reamintesc că ideea de suflet și cea de subconștient nu pot exista” – este penalizată instantaneu: „Bine, mai vedem.” Totuși se consultă cu înaltul demnitar: „Îmi imaginez că nu pot să întreb... despre sex. O menționez despre mama sa? (...) Despre fanteziile și dorințele neîndeplinite? (...) Ceva privind copilăria? (...) Vise, da?” Răspunsurile negative ale lui Gregori îl determină să decidă „Schimbare de program.” și să-l atace direct pe blajinul Papă: „Aveți probleme cu credința?”. Pontiful își descrie cu tristețe deruta: „Toți oamenii pe care-i știam odată au dispărut brusc. Totul s-a făcut nevăzut. Nu-mi mai amintesc nimic.” Dar scenariul nu întinde în exces coarda dramatismului, ci se întoarce spre perspectiva pragmatică a specialistului care găsește o altă cale de rezolvare a problemei: consultarea unui alt psihanalist care să nu cunoască identitatea pacientului, soluție acceptată în cele din urmă de

purtătorul de cuvânt al Vaticanului. Așa ajunge Melville să părăsească incognito „fortăreața” Sfântului Scaun, pentru o ședință de psihoterapie cu fosta soție a „celui mai bun” în domeniu. Acesteia îi spune că e actor de teatru, rezumându-și apoi plastic starea: „Capul mi-e atât de plin, dar nu știu cu ce. E ca un fel de sinuzită psihică. Asta e ce numiți dumneavoastră depresie?”

Deși toți membrii conclavului au acum un singur scop (găsirea mijlocului care să determine apariția Papei în balcon pentru binecuvântarea credincioșilor), cardinalii părăsesc veșmintele sfinte și, odată deschisă ușa spre intimitatea domiciliului forțat, fiecare dintre ei își dezvăluie normalitatea profană: o țigară, un solitaire, o bicicletă fitness, un puzzle... Inițial iritat de noua postură, psihanalistul sechestrat la Vatican adoptă poziția maestrului care dirijează și monitorizează subiecții unui experiment inedit. Dacă demonstrația lui despre semnificațiile Bibliei nu poate genera prozelitism într-un mediu evident catolic („În cartea asta sunt toate simptomele depresiei: sentimente de vinovăție, pierderi în greutate, gânduri suicidale.”), în schimb are succes propunerea lui de a organiza un campionat de volei, cu grupe atent stabilite în funcție de continentele reprezentate de cardinali, cu echipe avându-i căpitani pe cei care obținuseră cele mai bune cote la agențiile de pariuri în perioada conclavului.

În timp ce Papa, evadat de sub escortă, rătăcește pe străzile Romei în dorința de a se regăsi, un soldat din Garda Elvețiană Pontificală (interpretat de Gianluca Gobbi) este „distribuit” să joace rolul Capului Bisericii catolice, mai precis al umbrei acestuia profilate dincolo de perdele. Savurând fără complexe confortul pontifical, el rămâne memorabil în cel puțin două scene amuzante: urmărește de la fereastră meciurile de volei ca un supporter pățimaș sau dansează pe acordurile piesei *Todo cambia* (*Totul se schimbă*) – moment ludic

și pentru cardinalii euforizați de ecourile muzicii lui Mercedes Sosa (celebra cântăreață care, în realitate, a fost prezentă cu un recital în Capela Sixtină).

Efectele narative ale peliculei *Habemus Papam* nu mizează pe exploatarea informațiilor scandaloase despre unii prelați ai bisericii catolice, regizorul mărturisind într-un interviu intenția de a evita în filmul său reluarea faptelor știute de public. Coerența internă a istoriei inventate de Nanni Moretti face însă din spectator un martor ocular care asistă la „commedia dolorosa” a unui conclav dezorientat. Atuurile registrului realist sunt evidente și la nivelul imaginii semnate de Alessandro Pesci, un adept declarat al luminii care dezvăluie chipurile în diversitatea lor emoțională, într-o cromatică axată pe „highly saturated colours (rich reds) and rich black details”, reechilibrate pentru a susține tonul general al poveștii. De altfel, principalele repere picturale declarate sunt Caravaggio, Edward Hopper, Norman Rockwell and Richard Estes, dar Pesci confirmă și amprenta stilistică a lui Moretti (concentrat pe simplitate și esențializare) la nivel iconografic.

Vulnerabilitate, depresie, melancolie, interiorizare, izolare, redefinire, confirmare... iată câteva dintre cuvintele-cheie care ar putea schița modelul actanțial propus de *Habemus Papam* sau explica refuzul protagonistului de a-și asuma rolul de Papă și dorința de a juca oricare dintre partiturile din *Pescărușul* lui Cehov: „fie că joci pe scenă, fie că scrii – esențialul nu e gloria, nici strălucirea, nici ceea ce ai visat, ci răbdarea. Să știi să-ți porți crucea și să ai răbdare.”

Astrid Alben

Astrid Alben (n. 1973) și-a petrecut copilăria în Anglia și Olanda. A studiat literatură engleză și filosofie la Universitatea din Edinburgh. Co-fondatoare, în 2004, a Fundației Pars, care adună schițe, articole, partituri, fragmente de jurnal ale unor artiști și oameni de știință, rezultatul fiind un *Atlas al gândirii creative*, ale cărui rezultate au fost publicate în volumele *Findings on Ice* (2007) și *Findings on Elasticity* (2011). A debutat cu volumul de poezie *Ai! Ai! Pianissimo* (2011).

Schönggeist

Mă aplec peste geam.
Arunc cu scoici de lac în trecători.
Sunt aici.

    Ăsta ești tu,
insomniacul care aprinde jerbe peste Alexanderplatz.
Asta sunt eu – elicoptere în colivii go-go.

Ele amintesc de mine fiind totuși cumva diferite.

Sunt iubită.
Sunt preaiubită.
Iubesc.

    Acestea sunt zile
în care reușesc să nu mă gândesc
la absolut nimic.

Arunc scoici de lac.
    Jos ele scot sunete metalice.
    Mă aplec mai mult.

    Acolo jos e un gard viu

    care în septembrie rupe din fiecare zi a săptămânii.
O ambulanță trece de partea cealaltă. Noaptea trecută într-un bar
i-am ascultat pe oameni vorbind despre pește.

De ce aș scrie un poem despre pește?
Oamenii vorbesc îndeajuns despre pește.

Un copac trăiește o sută de ani,
    (poate și mai bine).
O muscă dacă are noroc trece cu bine o zi.

E 9 dimineața.

    Ceea ce-i o minciună.
Nu mă trezesc decât mult mai târziu dar încă
nu-mi dă mâna să-i las pe ai mei să știe.

Asta-i viața.

    Oricum
arunc cel mai departe și câștig.
Pot   pentru că ești tu în Berlin.

Strig tare DRAGULE DISPĂRUT
    SUNT PLECTISITĂ
am prevăzut –

nu e de mirare de ce naiba nu ascultă nimeni.

Arunc scoici de lac.
Îmi doresc să rămân în picioare.
Dorm jumătate din viața unei muște.

Tu dormi
complet îmbrăcat dar cu un pic de vară
sub pernă

(așa ar trebui să fac și eu).
O să mă rad înainte să te trezești.
Copacul nu se pune la socoteală.
Mă uit în sus la cerul știrb.

Acum nu te pot vedea decât cu ochii închiși.

Parakeet Park

Anul trecut au fost 1252 de execuții oficiale
în întreaga lume. Astăzi ceva mai devreme în Spania
Angelo Santomera de treizeci și patru de ani a fost arestat
pentru că a scos la plimbare pe-afară capul maică-sii.
De ce doare memoria?

Aștept.
Mă duc în parc să mă plimb.
E vorba doar despre a merge mai departe?
Aștept o scrisoare așa că merg fără țintă.

Trec de papagalii mici necunoscuți care țipă
acum glorioși evadați între crengile mestecenilor
și las gândurile să se rostogolească. Îmi amintesc
că mică fiind credeam că lumina soarelui e
făcută din degete și că în tâmplărie

izbutisem până și eu să meșteresc un penar.
Sau după cum Mr. Moore obișnuia să spună
jumătăți care abia se potriveau una cu cealaltă
și încă ceva: fiecare structură trebuie să ascundă o încleștare.
Rămas-bun rămas-bun

Excavații făcute pentru fundațiile clădirilor. Copii care se întorc acasă.
Orele care se resorb încet seamănă cu degetele
care frământă pâinea. Intru în magazinul din colț și
cumpăr o legătură de mentă proaspătă și una de coriandru.
Mi se spune că cele două nu se pun împreună în aceeași pungă de plastic.

Atunci îmi amintesc de scrisoare.

Fereastra

Stau la fereastră.

Un grup de femei s-a adunat
în piață. Una ține de mână un copil.
Un băiat. Tatăl meu era atunci de vârsta lui.

Culoarea hainelor lor
în lumina amurgului. Umbrele
aproape să le lingă picioarele.
Măinile femeilor făcându-și de lucru

prin aer
speculând umilința vecinelor.

În clădirile din spatele lor a fost odată
un abator.
Pe ziduri e scris Mabel încă îl iubește pe Phil.

În fața lor un vânzător își spală
mașina.
Apa epurată din găleată.

Mă întreb cum poate cineva să binecuvânteze viața.
Fiecare poveste primește o cruce.
Devine un membru al tribului lor.

Un alergător în mișcare sub reflector.
Se încălzește.
Curând o să-și arunce picioarele după colț.

Aud închizându-se o fereastră.
Cum nu pot să dispară detaliile.
Curând băiatul o să înceapă să meargă.

El a avut odată vârsta tatălui meu.
Vântul acoperă sunetele unui pian acordat
în timpul ăsta o pungă de plastic stă pe bancă așteaptă.

Ay! Ay! Pianissimo

Copacii sunt pagini dezlipite
Umbrele un avertisment de eroare
Picioarele tale sunt un diapazon

Colțul e un semn de întrebare
Luna un balon pulsatil
Ay! Ay!

Noaptea are ciucuri lungi
Speranța e o constelație
Copacii se răsucesc

Vântul în buzunarele tale
Dorința e un capăt de sfoară
Degetele tale sunt pietriș

Ay! Ay! Iată-te
În rochia ta preferată
Papagali pianissimo

**traducere în limba română
de Rita Chirian**

Luca Dinulescu

Luca Dinulescu (n. 1979, București) este un prozator, scenarist și muzician care a absolvit Facultatea de Regie film a Universității Media, obținându-și licența la Universitatea Hyperion. A publicat volumul de proze scurte *Sir Sugismund* (2006) și a participat, împreună cu Răzvan Bică și Dragoș Schenkel, la proiectul *Istoria alternativă a literaturii române în benzi desenate*. Membru, împreună cu Alex Tocilescu, al formației Aeroport.

Spectacol cu bestii

Ghidul justițiarului în câțiva pași relativ simpli

De mic copil am urât violența. Pe filmele cu karate părea mișto, dar în realitate era scârboasă, că nu arăta ca acolo. Era o învălmășeală de pumni și picioare și scuipați de ți se făcea jenă, ziceai unde-au învățat ăștia să se bată așa urât. Mie-mi plăcea mai degrabă să fiu bun și să zâmbesc, dar în curând am aflat că nu e așa. Când erai bun și zâmbeai frumos, am învățat, ți se întorcea înapoi o privire din aia aprigă, cum au și astăzi românii pe stradă. Că se uită la tine ca și cum le-ai fi fumat ceasul, sau așa cumva. Cred că așa mi s-a strecurat încet-încet otrava în suflet, cu privirile alea de căcat și rele, așa am ajuns să nu mai fiu un un om bun. De parcă ai putea să fi un om bun și brusc să nu mai fii, e clar că nu se poate.

Deși cred că cel mai mult m-au învățat să fiu rău controlorii de pe RATB, cu toate că și eu mergeam des fără bilet. Când le vedeam hainele alea urâte și strâmbe mă încordam tot ca un arc și imediat îmi imaginam cum le car pumni în cap și le smulg dinții. Era ditai filmul în capul meu, cred că se uitau ăia la mine și, când mă vedeau așa transpus, uitându-mă la ei ca la cinema, mă lăsau dracu în pace, să n-aibă vreo surpriză. Și nu

mai știu dacă de la asta, sau de la altceva, dar curând chiar am învățat și eu să dau. Prima oară nu mi-a plăcut, dar dup-aia era așa o sete în ce făceam, că se petrecea probabil un catharsis acolo, ca și cum ai da-o pe una cu capul de pereți în timp ce-o iubești. De parcă poți să faci asta și să iubești, e clar că e aiurea complet. Dup-aia a urmat o fază mai complexă, în care cred că a intrat în viața mea televizorul. Țăsta era însă un inamic mai ciudat și mai pervers decât controlorii, pentru că ți se insinua în toată ființa cu orătăniile alea de oameni de pe ecran ceva de speriat și n-aveai cum să-i tragi un pumn, pentru că ăia nu dispăreau. A trebuit să iau aminte atunci și să găsesc alt plan, pentru că, am aflat, televizorul nu mă deranja numai pe mine, ci și pe toți oamenii pe care-i iubeam. Se plângeau cât e ziua de lungă că în ce mizerie de țară trăim și că așa nu se mai poate și atunci eu am început să-i rețin pe cei care spuneau ei că sunt vinovați și să le fac fișe într-un caiet. Ce să zic, azi așa, mâine așa, până la urmă am lăsat gluma la o parte și mi-am făcut un jurământ de credință din asta, pentru că, m-am gândit, într-adevăr așa nu se mai poate. Pentru că ăia care apar la televizor,

m-am gândit iar, sunt niște oameni cărora nu le pasă de noi și, oricât de simplist ar suna, cu un vot nu poți schimba totuși nimic în țara asta. Pentru că oamenii ăia fac parte dintr-o structură pe care neam de neamul nostru nu vom reuși s-o schimbăm, din simplul motiv că este ereditară și se transmite mai ceva ca o epidemie de holeră. Pentru că, în fine, toți prietenii mei buni și chiar și părinții mei spuneau că suntem niște legume care nu fac nimic și se lasă călcate în picioare pentru că asta-i firea noastră de români, dar eu nu mă simt deloc așa. Pentru că atunci când mă supăr e vai și amar și jale și mă pogor asupra ălor răi ca justiția divină, ca Samuel Jackson în *Pulp Fiction* când dădea citate din Ezechiel, ca tunurile din Navarone care bubuiau toată ziua în capul bieților aliați.

Mă rog, una cheamă pe alta, se pare, pentru că așa am ajuns să-mi cumpăr o mitralieră. Am scăpat cu 300 de dolari, o sticlă de whisky și televizorul, care nu-mi mai trebuia defel. Acuma lustruiesc pușcociu în fiecare zi și mi-am făcut afară din oraș un poligon de tragere unde ochii indiscreții n-au ce să caute. Dup-aia vin repede acasă și văd înregistrări cu băieții ăia din America și din Norvegia care au măcelărit oameni pe stradă și pe măsură ce mă uit îmi dau seama că și în țara mea năpăstuită trebuie creat un precedent, al cărui erou aș putea să fiu eu însumi. Pentru că altfel, mi-e clar, ei nu vor ține cont de noi niciodată. Și pentru că ce pot să cer mai mult decât sumedenia de mijloace de informare care ni s-au pus la dispoziție ca să plănuiesc pas cu pas răzbuirea unui popor obidit și pe care s-o arunc apoi în ochii întregii lumi la oră de maximă audiență. Asta am să fac, am să folosesc televizorul împotriva lor, ba chiar toate celelalte mijloace pe care le au am să le întorc în contră lor, în cea mai documentată acțiune criminală existentă vreodată, unde însăși această povestire va fi piatra ei unghiulară.

Abia aștept ziua aceea. Cu arma mea dragă, ba chiar cu pumnii goi am să mă năpustesc în casa unde ei pretind că legiferează viețile noastre și am să-i măcelăresc până la unul. Am să-i calc în picioare și am să-i sfârtec cu dinții și dup-aia o să mă îmbăiez în sângele lor și apoi o să le atârncraniile de exteriorul clădirii finisând în felul ăsta ornamentele lipsă ale arhitecturii ei sinistre, la care nici proiectanții probabil că nu se vor fi gândit. În ceea ce va fi, probabil, cea mai sângeroasă zi a neamului meu de când i-a închis Țepeș pe boschetarii ăia într-un han, după care le-a dat foc, cică. Ah, ce plăcere o să fie. Câtă satisfacție voi aduce tuturor acelora care i-au înjurat în șoaptă pe acești cretini ale căror nume memoriei îi va fi rușine să le rețină până și cinci minute. Pe toți aceia care ne-au râs în nas spunându-ne că o lume fără ei nu e posibilă. Pe oamenii care au crezut că le vom răbda presupusa dumnezeire fără ca unul dintre noi să se ridice și să-i pună capăt. Cum voi conjuga dorințele lor, ale tuturor și setea lor inconștientă de moarte care nu le dă pace nicio clipă, nici unora nici altora.

Apoi, când totul va fi gata, ca orice nebun notoriu firește că voi avea plăcere în a vedea cum va fi receptată

opera mea. Voi avea plăcere în a le asculta explicațiile medicale, ele însele depășind la o analiză mai atentă granița demenței pe care toți se vor aventura să spună că am întrecut-o cu vârf și îndesat. Ba chiar unora le voi admira dedicația cu care se vor grăbi să inventarieze fiecare amănunt al vieții mele, ca și cum ele ar conta în ce voi fi făcut, nu ceea ce au provocat alții în mine prin acțiunile lor nesăbuite. Asta ca să nu mai vorbesc de preoții și creatorii de modă și scriitorii de cancan și făcătorii de mituri și visătorii de vise și imblânzitorii de vulpi care se vor înghesui să comenteze, să povestească, să filmeze, să ardă, să rupă, să fută, să mănânce apoi să cace tot ceea ce voi fi făcut, gândit, privit, greșit vreodată. Ca și cum ei n-ar ști că e de dincolo de oameni ce ne face să facem tot ce facem. Ca și cum ei n-ar ști că orice teorie e mai puțin decât o noapte pastelată de luminile felinarelor, când ciocatele îți bocăne ritmic pe asfalt și sting țigara improșcând în jur ca oțelul topit din lampa de sudură.

Ca și cum ei n-ar ști că furia mea gigantică urma să învăluie odată și odată această lume.

Apoi, când și acestea vor fi toate gata, voi ajunge la Casa cu Gratii. Iar acolo greu de suportat nu va fi condiția mea, ci propria mea mamă, care va veni să mă privească în ochi. Dar chiar și ei îi voi spune că altfel nu am știut. Că altă soluție nu am găsit. Că dintre toate și toți pe mine m-a durut cel mai mult și așa am găsit cu cale să fac Ceva. Că răul a fost cândva un băiat bun care a luat-o pe căi greșite tocmai ca să nu uite niciodată cine e cu adevărat, deși se spune că și băieții buni care seamănă vânt culeg până la urmă furtună.

După care va veni la mine un om, un țaran simplu îmbrăcat cu pălărie care mă va privi tăcut și va vorbi rar și apăsat. Și cu această vorbă domoală îmi va spune că am făcut un mare bine și că din ce în ce mai mulți tineri îmi urmează exemplul ridicându-se cu armele în mâini împotriva celor care ne asupresc. Iar eu în momentul ăla nu voi ști, pur și simplu nu voi ști dacă să-lucid pe loc pentru o asemenea prostie, pentru că eu nu-mi voi fi imaginat că aș putea săvârși o asemenea barbarie sacrificială pentru un om ca el.

Apoi, ultimul, va sosi un om nicipum, nici gras nici slab, nici rău nici urât, care va râde și-mi va spune că mi-am pierdut umorul. Iar dintre toate, asta, exact asta va dura cel mai tare, pentru că, îmi voi aduce aminte, cine nu poate râde de prostia altora și mai ales a lui însuși, acela e demn de multă milă. Și atunci, realizând că hazul nu se poate pierde decât dacă nu l-ai avut niciodată, ce-mi va mai rămâne altceva decât să plâng, să plâng toate lacrimile pe care le-am avut cândva și să le dau drumul într-un mic lac de pe trotuarul din față, unde vor forma o casă în care eu, tăcut, mă voi închide. Iar acolo, la intrare, dacă voi avea noroc, o mână prietenă va așeza următoarea placă: Atenție, câine rău. Și dedesubt un pic mai mic: spectacol cu și despre bestiile umane, 3 lei intrarea.

Poezie cu amănuntul

„Crai de ghindă” de Ștefan Aug. Doinaș

George Neagoe

Baladele lui Ștefan Aug. Doinaș necesită reconsiderări serioase. Critica a reținut, se pare, numai *Mistrețul cu colți de argint*. Or, se pot enumera și alte piese antologice. Printre acestea se numără *Crai de ghindă*. Explicații ale ignorării se găsesc. Când apărea volumul *Omul cu compasul* (1966), cronicarii momentului, de la cei mai vârstnici (Vladimir Streinu), la congeneri (Cornel Regman), la cei mai tineri, în curs a se impune (Nicolae Manolescu, Gheorghe Grigurcu), au remarcat un redebit extraordinar, o carte întârziată, dar epocală, și, în special, o secțiune de poeme de factură simliepică, dotate cu o tehnică sclipitoare și o sensibilitate incandescentă, incluse în secțiunea „Mistrețul cu colți de argint (poeme vechi)”. Intervenția cu maximă consistență i-a aparținut lui Ovidiu Cotruș, exeget cu poziție marginală, dar avantajat de prietenia solidă cu poetul. Astfel, acesta a divulgat câteva surse ale baladelor. De asemenea, a demontat prejudecata despre o presupusă formație germanofonă a poetului. În plus, a atras atenția asupra absențelor majore din cuprinsul cărții. Informațiile furnizate de monograful lui Mateiu Caragiale sunt prețioase, atât prin acuratețea analizei laboratorului de creație, cât și prin confruntarea versiunilor tipărite în „Revista Cercului Literar” și a celor date la cules în *Omul cu compasul*.

Este deocamdată singurul care a semnalat, cu ajutorul unor analize filologice, izvoarele întrebunțate de Doinaș. Totodată, considerațiile sale vizând greșelile comise din pricina rescrierii atestă faptul că nu totdeauna modificările devin indispensabile pentru perfecționarea unui text și că tatonările stilistice slăbesc viziunea de ansamblu: „Doinaș a abordat modalitatea romantică a baladei încă din 1943, sub influența prietenului său, poetul Radu Stanca. *Trandafirul negru*,

apărută în «Kalende», *Crai de ghindă*, apărută în «Vremea», eliminate din volum dintr-un regretabil scrupul artistic, fără să dețină perfecțiunea – și aceasta geometrică – a *Mistrețului cu colți de argint* sau a *Formei omului*, sunt – prin mișcarea lor spontană și prin naivitatea lor – cele mai tipic romantice producții doinașiene, la fel ca și *Nunta*, povestire pe un subiect dintr-o nuvelă de Theodor Strom [sic!], care, sub recuzita ei convențional romantică, ascunde cea mai directă încărcătură de fior emoțional”.

Citatul precedent, coroborat cu un articol memorialistic semnat de Doinaș despre nașterea Cercului Literar de la Sibiu, lămuresc unele chestiuni fundamentale. Cea dintâi constă în cerbicia poetului în a-și reconstrui textele. Ar fi hazardat să vorbim despre neîncredere în forțele proprii. Răspunderea îi aparține unei educații a precauției, a cuvintelor potrivite, deprinsă în vremea studenției de la magistrii săi: Tudor Arghezi, Ion Barbu, Al. Philippide, Radu Stanca sau I. Negoitescu. Autorul înțelegea să nu ofere orice revistelor, să aștepte momentul propice, să refuze avantajele popularității și să câștige în profunzime. Din punctul meu de vedere, un rol decisiv în polisarea acestei atitudini l-a avut perioada petrecută în calitate de stilizator ale unor traduceri sau scrieri originale (cca. 1955-1962, cu o sincopă în anul detenției). De altfel, dacă studiem precizările furnizate de antologia *Ipostaze* (1968), observăm că multe dintre versurile concepute în intervalul înmatriculării la Universitatea „Regele Ferdinand I” sunt datate de două ori: întâi în anii ’40, apoi în 1957 sau în 1958. Cele din 1957 erau pregătite pentru o colecție retrospectivă – *Poezii* (la Editura de Stat pentru Literatură și Artă) –, avizată favorabil de Ovid S. Crohmălniceanu. Arestarea lui Doinaș din ziua de 4 februarie a aceluiași an a zădărnicit proiectul.

Următoarele două constatări se profilează pornind de la o mărturie a scriitorului despre decantarea Cercului: „Activitatea noastră literară din acel timp [la 9 decembrie 1943, «jurnalul» meu consemnează: «Am încercat balade, în genul lui Radu Stanca»: *Crai de ghindă* (publicată de Ivașcu în «Vremea») și *Trandafirul negru* (de Vladimir Streinu în «Kalende»)] devenise prea abundentă pentru a ne mulțumi cu faptul că eram publicați în diverse reviste, și prea izvorâtă din aceleași frământări estetice pentru a nu ne impune necesitatea unor comunicări reciproce frecvente: simțeam imperios nevoia de a înjgheba un cenaclu și a avea o revistă literară a noastră“. Pe de o parte, dacă nu tăgăduim mărturia lui Doinaș, ar însemna că primele compoziții caracteristice pentru studentul de la Sibiu au fost integrate în volume mai târziu decât alte piese. Dacă România nu ar fi devenit o „democrație populară“ în 1947, atunci *Trandafirul negru* ar fi văzut lumina tiparului, întrucât urma să fie integrată în placheta *Alfabet poetic* (prinsă în planul Editurii Fundației Culturale Regale „Regele Mihai I“), fiind distinsă cu Premiul „Sburătorul“, acordat de Asociația Prietenii lui E. Lovinescu. Nu știm dacă ar fi selectat varianta inițială („Kalende“, anul III, nr. 4-5, aprilie-mai 1944, p. 19-20) ori următoarea („Curierul sportiv, cultural, informativ“, s. n., anul III, nr. 29, 3 ianuarie 1946, p. 2). Cert rămâne că forma definitivă a *Trandafirului negru* a pătruns în sumarul colecției *Alter ego* (1970), în vreme ce apariția *Craiiului de ghindă* a întârziat până la antologia de autor *Versuri* (1972), imprimată cu ocazia jubileului. La finalul textului figurează indicațiile de elaborare – 1941, respectiv 1958 – conservate în toate cărțile în care au fost incluse poemele. Să fi luat în calcul Doinaș prima ciornă? După o atare întrebare, se cuvine a ne interoga dacă are rost să dăm crezare articolului din „România literară“. Mai ales când sesizăm că *Trandafirul negru* este înfățișat pretutindeni că aparține anului 1941. Pe de altă parte, ambele poeme s-au născut aproape concomitent, din nevoie de a-l concura pe Radu Stanca. Un motiv suplimentar pentru a accepta dezvoltarea dintr-un trunchi comun se răgăsește în alegerea Țărilor de Jos ca spațiu al construirii situațiilor poetice.

Impregnați de spiritul medieval din Sibiu, cei doi participă la un turnir. Unul propune, celălalt acceptă să dea replica, prin marcarea diferenței specifice. Toate disputele se încheie cu o remiză. Jocuri similare sunt detectabile în destule situații. Dacă binecunoscutul *Corydon* îl înfățișă pe I. Negoieșcu, Doinaș procedează în așa fel încât să introducă în *Crai de ghindă* gustul pentru kitsch și ostentație ale păstorului transformat în atracție a burgului. Ca un detaliu, în „Națiunea română“, *Crai de ghindă* i se dedica „Lui Radu Stanca“. În afară de recunoașterea înrăuririi primite de la prietenul său, gestul atenționează asupra unui procedeu rar în poezia lui Doinaș: deghizarea biografiei. În protagonistul versurilor îl descoperim pe colegul din Cerc. Ar justifica această presupunere o minimă

cunoaștere a denumirii populare a cărților de joc, a simbolisticii acestora și a efigiilor întrebuintate de liderii tinerilor intelectuali de la Sibiu. Poate că Doinaș a preluat ideea elaborării acestui poem de la George Topârceanu (*Cărturăreasa*), în care o fecioară merge la o bătrână, ca să-i ghicească în tarot. Iar cartomanția indică întâlnirea cu regele de treflă (i. e. „un crai de ghindă“ – cuceritorul, Don Juan). Într-un document realizat în 1946 de Forul Suprem al Cercului Literar – I. Negoieșcu, Ștefan Aug. Doinaș, Cornel Regman –, membrii erau ierarhizați după principiul unui pachet cu 32 de cărți, folosit în jocurile de șeptic. Liderii, cei trei mai sus amintiți, alături de Radu Stanca, erau reprezentați de ași (în ordine: de cupă, de pică, de caro și de treflă). Există o îndoială în acceptarea supoziției că sub masca trubadurului din *Crai de ghindă* se află autorul programului din „Resurecția baladei“. Într-o parte se vorbește despre un rege, în cealaltă de un as. Totuși, mai importantă se dovedește culoarea desenată pe cărți. Un alt amănunt care confirmă indentificarea este apropierea între modalitatea de abordare din *Corydon* și cea din *Crai de ghindă*. În amândouă sesizăm înclinația masculinului spre fanfaronadă, bravadă, destrăbălare, viclenie și egolatrie. În plus, există un spirit ironic, concretizat în diputa între Craiul de ghindă și Crai de Verde (i. e. de pică).

Probabil că Doinaș intenționa să însceneze duelul literar între el și Radu Stanca. Textul se pliază pe osatura unei povești în ramă, istorisită de prinț. *Crai de ghindă* emană exclusiv substanță lingvistică. Frumusețea derivă din atracția irezistibilă a mecanismelor ficțiunii, care-l împiedică pe cititor să-și dea seama că discursul rostit nu deține funcție întemeietoare, ci putere de invenție. Moștenitorul tronului îl învață pe ascultător meșteșugul rostirii, determinându-l să creadă – și odată cu el și pe noi – că vorba se va preschimba în faptă. Creația nu se încheie, cum s-ar crede, cu o poantă. Sarcasmul e mimat. Anunțarea unei noi istorisiri imaginare înseamnă deconspirarea falsității monologului. Întreg discursul ascunde plăcerea zicerii. Ca în orice povestire, naratorul are nevoie de public. În cazul de față este solul trimis să îndeplinească o sarcină falsă. Masca poetică îl păcălește pe interlocutor, oferind iluzia că se străduiește să construiască o semnificație. Fără sensuri și referință, *Crai de ghindă* se apropie de lirismul absolut. Cititorii se aseamănă cu pajul. Așteaptă un mesaj. Doinaș transmite doar artificialul limbajului, recurgând la scamatorii lexicale, sintactice, prozodice, semantice și livrești, validând caracterizarea propusă de Nicolae Manolescu: „Natura poeziei lui Doinaș constă în cultura ei“. Aserțiunea anterioară se poate argumenta ușor, urmărind traseul poemului. Se conturează predilecții pentru anumite structuri. Deși monostrofic, textul poate fi împărțit în catrene cu rimă încrucișată. De altminteri, această posibilitate de a segmenta facilitează urmărirea mutațiilor survenite în 1943, 1945 și 1958. De pildă, disecând prelucrarea unei secvențe magistrale, ne vom da seama de nevoile formaliste ale scrisului doinașian. În „Vremea“, Craiul

de ghindă se jură că ar accepta să cadă rob de frumusețea fiicei Craiului de verde: „Iar fata – oh! fata o știu doar din vis.../ Atunci va fi prima și ultima dată/ când poate-ași primi să mă las ucis/ de dragul aceluși sărut rond de fată“. În „Națiunea română“, pasajul lipsește, poate pentru că exprimarea trădează o declarație fățișă, ciuntită de clișee și de inadecvări, cum ar fi epitetul atașat sărutului. La distanță de un deceniu și ceva, poetul evită numirea acțiunilor. Sigur, nici acum aluziile nu devin ambigue. Câștigă însă topica de influență argheziană și barbiană. Cu ajutorul ei, accentul se mută asupra prozodiei: „Iar fata lui – fata o știu c-am visat-o.../ Atunci va fi singura dată când, zău!/ în stare aș fi să mă las, adorato,/ străpuns de pumnale pe umărul tău“. Deși nu pare, discutăm de un savantlăc. Din păcate, realismul socialist a distrus înțelegerea corectă a conceptului modern de poezie. După 1965, apelul la metrica ordonată era asociată fie cu manierismul (în sensul de pedanterie inutilă), neglijând că Stephane Mallarmé, unul dintre reformatorii esențiali ai poeziei din secolul al XIX-lea, a excelat în sonete, fie cu rămășițele necrozate ale ritmurilor premoderne și folclorice ale ideologiei marxist-leniniste. Numai că, stilizarea s-a numărat printre coordonatele esențiale din modernismul interbelic. E suficient să ne raportăm la câteva cazuri ex-centriche de atunci: Arghezi, B. Fundoianu, Geo Bogza. În catrenul citat, trebuie remarcată calitatea rimelor heterocategoriale. Sigur că exercițiul respectiv fusese aplicat de Eminescu în *Dicționar de rime* și ajustat de Arghezi. Contează altceva în schimb. Anume că Doinaș apelează la rime alcătuite din omonime. Or, în asemenea contexte sesizăm măiestria lui: o formă de conjunctiv prezent coincide cu pluralul unui substantiv feminin („solia să-mi porți/ strigată la porți“), respectiv cu un pluralul unui adjectiv („uitării să-i lași/ legitimi și lași“). Demne de pus în evidență sunt și simetriile între termenii care alcătuiesc rimele. Poate cea mai dichisă combinație privește virtualul prunc al Craiului de ghindă și al fetei Craiului de verde. Cuvântul care deschide bucla este completat de elementele portretistice: „Tu spune-i să rădă, să nu-i fie teamă./ În loc să-l rănesc, am să-i fac un nepot/ cu părul de călți, peste-un ochi de aramă/ cu piele de șarpe de câmp, și cu bot“. În același registru al regnului animal se încadrează paralelismul bunic-nepot. Linia genetică se respectă și prin utilizarea unor termeni compuși: „Oricum, Crai de Verde e prea-priceputul/ în limba jivinelor toate de-aici,/ și cred c-o să-l bucure mult nou-născutul/ scâncind, chițcând, jinduit de pisici“.

Alegerea formelor verbale de conjunctiv prezent dobândește relevanță extremă, deoarece substituiesc imperativul sau viitorul inevitabil. Poruncile comunicate valetului în crescendo îi adenesc pe cititori să le ia în serios. Abia sfârșitul dezmoște acumularea detaliilor, acționând, prin anticlimax, ca o scobitoare înfiptă într-o plăcintă gata să iasă din tavă: „Să-i spui, răspicat și pe larg, toate-aceste/ și nu fi mirat,

Ștefan Augustin Doinaș (1922–2002)

de te-o pune în furci./ Aici însă-ncepe o altă poveste./ Vezi, bagă de seamă – să nu le încurci!...“. Catrenul precedent admite și alte considerații. Lacheul așteaptă o altă replică, așa cum îl deprinsese inițial stăpânul său, care impusese din start un orizont de așteptare bazat pe sporovăială: „Așa voi răspunde feciorului care/ tăcut aștepta-va, și trist, să mă îmbrac“. În aceeași măsură, ultimul catren atrage atenția asupra doi topoi. Unul este de recuperat din *O mie și una de nopți*: narațiunea ca amânare a morții. Celălalt i-a parvenit lui Doinaș din lirica lui Baudelaire (*Au Lecteur*): deznădejdea în interpretare. Trimiterea la moarte a crainicului nu trădează exclusiv un raport de putere. Ci, în special, absența oricărei necesități de a transmite ceva. Doinaș se mărginește să regizeze. Ocolește metafizica și ontologia. De aceea, textul este defectiv de transcendentă. Conjunctivul, căruia i se asociază viitorul perifrastic, stabilește un drum bifurcat. Realizarea sau mimarea ei. Poetul renunță la faptă, în detrimentul potențialității. Iar potențialitatea neimplinită nu deține acoperire în planul realității. Dar solul rămâne captiv în urzilele principelui: „Opincă de fier să încalți în picioare/ de îndată ce vezi c-am ieșit din iatac/ Și până să n-apuc a trece hotarul/ tu, sprinten, prin țară solia să-mi porți/ cu Soarele ziua, iar noapte cu Carul/

cântată sub geamuri, strigată la porți“.

Pedepsit să alege legat de o povară ca ocașii, pristavul nu-și dă seamă de incompatibilitatea între cuvânt și acțiune. El se comportă precum criticii. Vede mai mult decât trebuie. Niciodată cavalerul nu va ieși din palat, cu atât mai puțin din împărăție. Jocul își mărește în continuu obstacolele, ca într-o inițiere a inocenților. Mai grav devine pentru mesager postura de delegat, de surogat, de individ depersonalizat. Discursurile lui au caracter oficial. Astfel, înșelătoria se instituționalizează sub câteva chipuri: angajament, amenințare, glumă. Iar trubadurul din castel cunoaște magistral codurile galanteriei și ale luptei armate. Își probează în permanență abilitatea de a-i oferi fiecăruia ceea ce merită: discreție în relațiile cu sexul opus și brutalitate în ciocnirile cu sexul tare. Disimularea se zbate între dulcegărie și curaj. Or, pentru Craiul de ghindă, aceste atribute sunt apanajul copiilor din flori. În ambele situații efectul scontat nu se modifică – impresiunea ascultătorilor: „Să afle prietenii vârstnici și tineri/ că roibul meu calcă pământ dușmănos/ și nu mai târziu decât tocmai pe vineri/ străin am să umblu prin Țara de Jos./ S-aștepte fecioare-n ceardacuri, sihastre,/ în sumbre mătăsure și-n perle, plângând/ aceste visate șuvițe albastre/ pe care cândva le-au văzut fluturând./ Și albe domnițe aducă-și aminte/ de ochiul meu verde cu foc miloserd./ în timp ce sărutul și vorba-mi fierbinte/ prin treburi de casă oftând mi le pierd./ De știi c-am stat undeva trei nopți de-a rândul/ dă mânzului hrană ovăz, orz și jar,/ și-aleargă acolo mai iute ca gândul/ să duci veste tristă frumoasei și dar“.

Fragmentul decupat conține majoritatea ingredientelor omogenizate de Doinaș pentru a obține *Crai de ghindă*. Plecarea înseamnă călătorie, așteptare, înfrigurare, spaimă. Se confundă cu dispariția efemeră sau definitivă. Pe fondul acestor distincții, se amestecă sentimentele cunoscuților. Gradele de apropiere sunt rediate prin trecerea de la indiferență, punctată prin plurale vagi, la dragostea statornică îndreptată spre o femeie nenumită, însă identificată printr-un alint pe post de superlativ absolut. Este, probabil, singura dată când poemul dă semne că iese din ordinea basmului, a minciunii convenționalizate („și-aleargă acolo mai iute ca gândul/ să duci veste tristă frumoasei și dar“). Prezența feminină individualizată declanșează un sistem de opoziții cu parteneru: nocturn vs. solar, diafan vs. drastic ori suav vs. direct. Ea este simbolizată de perlă, ca întruchipare a perfecțiunii și a unei răni. El este reprezentat de ochi, organul care cuprinde aroganța aristocrată, caracterizat și de pasiune, impulsivitate și ipocrizie. Bărbatul testează statornicia „frumoasei“, cu ajutorul tabloului Omul cu tichie albastră/ Omul cu inelul de Jan van Eyck, aflat în clipa scrierii în colecția „Muzeului Brukenthal“ din Sibiu. Bijuteria coincide cu efigia ostașului mort în bătălie. Emisarul primește dascăliri să anunțe decesul și să-i ofere femeii instrucțiunile necesare respectării doliului. Fidelitatea ajunge ordalie impusă de o ființă care, inerent, se definește instabilitate amoroasă: „Cu artă,

așază-i inelul pe gură/ și, blând, prin inel, s-o anunți străveziu/ că vulturi de scrum, fără pliscuri, trecură/ lunateci prin visele mele azi noapte/ Așa cum argintul șoptind s-aburește/ să-i spui că oțelul din inima mea/ în zori cu lumină de foc ruginește/ de sângele care visează la ea/ În lapte de-asiină zăpda să-și spele/ din umeri, iar teama din sânul ei mic/ s-o-nchidă-n sipet cu-amintirile mele/ De-ntoarcere nu-i spune însă nimic“. Ultimul vers al cascadei reliefează din nou opțiunea pentru șiretlic, pentru amăgirea impresiilor nefondate. Asistăm la un avertisment adresat hermenuților neaveniți și grăbiți să supraliciteze. Prințul nu pornește cu trupele militare să cucerească Țara de Jos. Merge alături de cortegiu, de ceata lui de cheflii, de tovarășii aventurilor promiscue. Iar conflictul nu se câștigă prin vărsare de sânge. E suficient să cucerească trofeul regal și să se înrudească, în consecință, cu inamicul: „Cunoști, mi se pare, prea bine pe Craiul/ de Verde, – dușmanul meu crud și tehui/ Să-i spui că-ntr-o zi o să-mi vadă alaiul/ intrând cu cimpoaie-n hotarele lui./ Spre turnul din mijlocul țării voi merge,/ la sânul și pântecul cel mai ales, de care lumină uimită se șterge/ și prea umilită se-ntinde pe șes./ El știe ce-a-nchis sub lacăte-ntr-o rază/ pâlind așternuturi cu izuri de mosc./Tu spune-i că poartă, și ziduri, și pază/ sunt fleacuri pe care de mult le cunosc“. Ocolit de critici, dar marginalizat și de poet, *Crai de ghindă* este fără îndoială o piesă de anvergură. Poeziei i se potrivește o singură cheie: atenția. Analiza cu amănuntul redescoperă un mecanism de compoziție, a cărui înțelegere a fost pierdută iremediabil. Retorica zicerii, preluată poate din *Miorița* (să nu uităm că pseudonimul scriitorului este pastoral, provenind din balada *Monastirea Argeșului*: „Pe-un biet ciobănaș/ Din fluiet doinaș“), produce efecte splendide. Ingineria textuală se derulează cu avânt și minuțiozitate. Nici vorbă de mișcare spontană sau de naivitate, așa cum socotea Ovidiu Cotruș. Poetul are în minte cub rubik, pe care îl răsucește, mascând redunțățele stilistice. La final, figura va avea toate fețele albe. Fiindcă poemul dezvăluie numai ingeniozitatea. Exegeza lui este însăși ilustrarea felului cum se asamblează componentele.

Irina Mavrodin (1929-2012)

Pe Irina Mavrodin am cunoscut-o, printr-un miracol, în ultimul an de facultate. Spun „printr-un miracol”, pentru că prezența ei printre ceilalți profesori din catedra de limbă și literatură franceză a Literelor și Artelor sibiene (oare „L'après-midi d'un faune” e al lui Mallarmé sau al lui Verlaine?!) era aproape neverosimilă: am învățat, într-un curs de rang secund (așa cum era plasat el în ierarhia creditelor universitare), mai mult decât în toți cei patru ani de facultate.

Rumoarea spăimoasă a colegelor începuse deja de ceva timp; pentru mine se crease însă, de câțiva ani, echivalența Mavrodin-Proust, așa că totul căpătase proporții cu adevărat ieșite din comun, de parcă în fața mea ar fi urmat să vină, pe rând, Camus, Gide, Maurice Blanchot, Madame de Sévigné, Flaubert, Jean Cocteau, Madame de Staël, Genette, Ricœur, Stendhal. Sala în care se ținea cursul era întotdeauna plină până la refuz și, până când intra Irina Mavrodin, fetele își treceau una alteia, gureșe și neliniștite ca niște vrăbii, traducerea pe care o avuseseră de lucrat în ultima săptămână, operă colectivă, pestriță, cum altfel?

... Doar era prima dată când ni se spunea că legătura pe care o stabilești cu textul pe care îl traduci e mai curând erotică, de o senzitivitate care trece întotdeauna dincolo de denotație și descoperă sensurile freactice, subtilitatea care strânge ochiurile largi pe care le deschide fiecare cuvânt; mai mult, că traducerea pe care o faci va fi izbutită numai în măsura în care poți să măsoari forțele gravitaționale ale fiecărei fraze și să le potrivești în așa fel încât ele să se armonizeze definitiv, ca-ntr-o suspendare gracilă de galaxii.

Era întâia dată când traducerea înceta să mai fie operație aridă, translație exclusivă și algoritmică a sensurilor, ci ludică și alchimie poetică.

... Că actul de a traduce are nevoie de mișcările încete, elegante cu care ai scoate, din măruntaiele unui templu inundat de nisip, relicvarii.

... Și totul era rostit cu grație reverențioasă, ca și cum am fi învățat mișcări de dans.

Rita Chirian

Constanța Buzea (1941–2012)

Constanța Buzea ne apare, la aproape o jumătate de secol de la debut, ca una dintre cele mai cunoscute figuri ale Generației 60. Redactor, mai bine de 35 de ani, al revistelor „Amfiteatru” și „România literară”, a publicat numeroase volume de poezie și cărți pentru copii, precum și *Creștetul ghețarului: jurnal 1969-1971* (2009). A debutat în 1963 cu volumul de versuri *De pe pământ*, iar poezia sa a fost strânsă în antologiile *Poeme* (1977) și *Roua plural* (1999, 2007, 2010). Constanța Buzea a primit cea mai înaltă distincție pentru poezie din România, Premiul Național „Mihai Eminescu” Opera Omnia (2001).

Am cunoscut-o pe Constanța Buzea datorită Marianeii Marin, pe la începutul anului 2003, dar trebuie să spun că poeta, care se ocupa de rubrica „post-restant” a „RL”-ului, scrisese încă de prin 2001 câteva rânduri despre textele mele, pe care i le trimisese la redacție (ea și Ioan Es. Pop au fost, dintre poeții atenți la versurile trimise de tineri, singurii cărora le-am trimis încercările mele din acei ani). De Ioan Es. Pop am rămas, după atâția ani, apropiat, doamna Constanța Buzea a pus din start o lespede între mine și dânsa, lăsându-mi impresia unei mâhniri adânci, a unei suferințe maladive consumate în intimitate. Ursuzenia și gravitatea ei compunea un profil cu totul ieșit din comun, ceva întunecat și retractil părea că pândește la fiecare gest al poetei care în ultimii ani de viață devenise o credincioasă devotată ce păstra, parcă, ceva din suferința răscumpărătoare a Teresei de Avila. Textele confesive din cele două cărți cu titlul *Netrăitele* (publicate în 2004, respectiv 2008) constituie, probabil, proba ultimă a ispășirii, convertind experiența poetică în rugăciune.

Claudiu Komartin

Alexandru George (1930–2012)

Despre Alexandru George îmi vorbește cu enormă admirație Mircea Ivănescu, mult înainte ca eu să-i fi citit cartea despre Arghezi, apoi cea despre Mateiu Caragiale, apoi romanul *Oameni și umbre, glasuri, tăceri*. De fiecare dată când vorbește despre el, marele poet îmi spune ceea ce de altfel afirmă și public, în *Interviul transfinit* dat lui Vasile Avram: „Alexandru George este cel care m-a învățat românește, și datorită lui am putut să devin poet”. Așa încât, urmărind apoi scrisul lui Alexandru George, i-am resimțit întotdeauna funcția eminentă pedagogică – în cel mai înalt înțeles al cuvântului, al acelei pedagogii care, la o adică, poate să formeze chiar și spiritul unui mare poet, precum în speța amintită. De regulă, criticul român are și un côté de artist, el are ambiția că, prin analiza lui, seduce; Alexandru George e singurul, alături poate doar de Tudor Vianu, care ține numai să educe. Mai degrabă decât un seducător, e un educator, un *Erzieher*, în sensul dat de Nietzsche cuvântului. Din acest motiv, nici măcar atunci când textul lui e acuzat personal nu-i permite să devină artist și liric; în amplele panorame ale istoriei liberalismului autohton din *În istorie, în politică, în literatură* și din *Pro libertate*, vine uneori în discuție familia de negustori și antreprenori din care se trage Alexandru George – nicidecum însă vocea istoricului nu se încălzește și, mai ales, spre lauda lui, nu încearcă să confecționeze *a posteriori* imaginea unei familii liberale – ba chiar dimpotrivă. Spus scurt, pentru Alexandru George critica e un gen al pedagogiei, eliberat de contingentele individualului și ale biograficului. E cauza pentru care, chiar și atunci când nu convinge, educă. Ca atunci când, de pildă, e iritat de ascendența rurală a unor prozatori români eminenți, ori de bucureștenismul de primă generație al unui procent important de locuitori ai capitalei, situații din care deduce consecințe culturale dezavantajante; înțelegi bine că, de data asta, nu are dreptate, însă apreciezi faptul că nu încearcă să-și susțină teza prin varii truculențe stilistice, ci e tranșant și direct ca un aticist pentru care pasiunea ideii primează asupra pasiunii stilului. Dacă am fi avut mai multe personalități de tipul lui Alexandru George în literatura noastră doldora de asianici, atunci am fi avut poate o cultură de polemiciști în locul uneia de pamfletari. Critica lui fiind o pedagogie, aceasta cred că e lecția lui fundamentală. Dumnezeu să-i odihnească sufletul de educator pasionat!

Radu Vancu

Cuprins

- 3 DUMITRU PĂCURARU - Nimic despre Ministrul Culturii
- 4 RADU VANCU - Fondul Emoțional Internațional
- 5 CLAUDIU KOMARTIN - Ca de atâtea ori
- SHERMAN ALEXIE
- 7 Aș fura cai; Turiști
- 8 Cum să scrii Marele Roman Amerindian
- 10 Powwow-ul sfârșitului lumii; Pe Amtrak din Boston în New York City
- 11 Evoluție
- 12 Eu și Superman
- ILEANA MĂLĂNCIOIU
- 15 Pact; Pact
- RADU ANDRIESCU
- 18 Oglinda la zid – I; Oglinda la zid – II
- 19 Oglinda la zid – III; Oglinda la zid – IV; Oglinda la zid – V
- 20 Oglinda la zid – VI
- 21 Oglinda la zid – VII; punțile stalinskaya; I
- 22 II
- 23 III; In memoriam
- 25 ION MUREȘAN- Lumina și amintirile sau Lecția despre cum se citește o poezie
- 28 V. LEAC - „lecția mea: o tu simplitate plină de respect”
- 29 CRISTINA ISPAS - Virgil Mazilescu. Jurnal
- 31 RADU IANOVI - Efectul Mazilescu
- CESARE PAVESE
- 33 Verrà la morte e avrà i tuoi occhi; Va veni moartea și va avea ochii tăi
- PETRI GYÖRGY
- 35 Ave atque vale; Horatiusnak rossz napja van; Belső beszéd; Ave atque vale; Horatius are o zi proastă;
Monolog interior
- 37 Nagy Bálintnak; Hála; Lui Nagy Bálint; Recunoștință
- 38 A személyi követő éji dala; Cântecul de noapte al securistului
- 39 PAUL MIHALACHE - În cartier au început să cadă castanele
- NIKOLA MADŽIROV
- 44 СЕНКИТЕ НÈ ОДМИНУВААТ; ПРЕД ДА СЕ РОДИМЕ; Umbre care trec pe lângă noi;
Înainte de naștere
- 45 HE ЗНАМ; Nu știu
- 46 ДОМ; Acasă
- ANDREI BODIU
- 48 319
- 49 End of May
- 50 A car with six coffins and two sacks of potatoes; Your Poetry or Your Life; 26 June 2006

- 51 DAN-LIVIU BOERIU - Fericire târzie
- 53 DANIEL PUIA-DUMITRESCU - Și Dumnezeu picta fluturi pe tavanul din casa morților...
- 54 OCTAVIAN SOVIANY - Reportaj din lumea de dincolo
- HERTA MÜLLER
- 57 Despre colaje
- TEODORA COMAN
- 65 *,*
66 *,*,*
- ILARIE VORONCA
- 67 Profil tăiat într-o lacrimă
- 68 Профил отразен в сълза
- 69 RITA CHIRIAN - Întâmplări din poezia imediată
- ILYA KAMINSKY
- 72 Trăiam fericiți în vreme de război; A trăi; din *Republica surzilor*: 2. Bombardamentul de la 9 dimineața
- 73 Din *Republica surzilor*: 9; Din *Republica surzilor*: 14
- 74 Din *Republica surzilor*: 10; Între timp, într-o frizerie
- 75 Curaj, am zis noi; După bombardament, Sonia
- MARIANA MARIN
- 77 Contractul social e bun de la natură?; Il contratto sociale è buono per natura?
- 78 Jumătate în jumătate; Metà in metà
- 79 Semnul; Poemul de dragoste; Il segno; Poema d'amore
- 80 Puntea măgarilor, podul minciunilor; Zidul; Il passaggio degli asini, il ponte delle menzogne; Il muro
- O. NIMIGEAN
- 81 A rekettyegyökér
- MIROSLAV KIRIN
- 85 Despre zgomot; Despre păsări
- 86 Despre pantof; De nepătruns, ca atunci când spăl vasele murdare cu un jet de apă caldă; Dimineața devreme o femeie dezbrăcată îngenunchează pe pardoseala bucătăriei și se roagă
- 87 Calcă pe drum lipsită de trup; Jurnalul de călătorie al spinării mele imponderabile; Gata
- RADU ANDRIESCU
- 88 Săpun
- 89 Soap
- NINA JÄCKLE
- 91 Nai oder was wie so ist
- 92 Nai sau ce și cum e-așa
- 94 LIES VAN GASSE
- DORIS MIRONESCU
- 98 Cum se vede Buhăieștiul pe Google Earth

- 100 SORIN GHERGUȚ
nota, shaorma, penalti
- 104 JUSTYNA FRUZINSKA
105 politică de confidențialitate; ***; Keter
mult?; ahava shel yisurim/ iubirea de chinuri
- 106 JÓZSA ISTVÁN
KÖLTŐ HITE
Mítosznyi vázlat
- 111 W.G. SEBALD
Val de căldură în octombrie
- 113 AURA MARU
115 viața cea nouă (osuar)
116 dar măcar să știu să încetez să caut
molotov pentru creierul meu
- 117 OANA VĂSIEȘ
- 120 RADU NIȚESCU
Jucăria mortului
- 122 ION VALENTIN CEAUȘESCU
Re.volver
- 124 CAMELIA TOMA
A fi sau a nu fi... Papă
- 128 ASTRID ALBEN
129 Schöngest
130 Parakeet Park; Fereastra
Ay! Ay! Pianissimo
- 131 LUCA DINULESCU - Spectacol cu bestii
- 133 GEORGE NEAGOE - Poezie cu amănuntul
- 137 RITA CHIRIAN - Irina Mavrodin
- 138 CLAUDIU KOMARTIN - Constanța Buzea
- 139 RADU VANCU - Alexandru George

Poesis Internațional
- magazin literar cu apariție trimestrială -

Materialele se pot trimite pe adresa redacției
(Satu Mare - Strada Mircea cel Bătrân nr. 15, cod 440012)
precum și pe adresa de e-mail
poesisinternational@yahoo.com

Tipar
“Informația Zilei”
Str. Mircea cel Bătrân, nr.15
Cod 440012
Satu Mare-Romania
Tel: 0261-767300
Fax: 0261-767301
www.informatia-zilei.ro